

**Stichting
Pensioenfonds
Forbo**

Stichting Pensioenfonds Forbo
Industrieweg 12, 1566 JP Assendelft
Postbus 13, 1560 AA Krommenie
Telefoon: 075 - 647 72 17
www.pensioenfondsforbo.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41231178

**Verslag over het boekjaar
1-1-2021 t/m 31-12-2021**

Inhoud

	Pagina
Bestuur en organisatie	5
Voorwoord	
Algemeen	7
Beleggingsadviescommissie	7
Communicatiecommissie	7
Risicocommissie	7
Meerjarenoverzicht	9
Verslag van het bestuur	
Het pensioenfonds	11
Missie, visie en strategie	12
Ontwikkelingen en gebeurtenissen 2021	13
Financiële positie van Pensioenfonds Forbo	17
Pensioenregeling 2021	20
Communicatie	22
Beleggingen	24
Actuariële analyse resultaat	31
Uitbestedingsbeleid	40
Verslag van de visitatiecommissie	
Samenvatting Bevindingen Visitatie 2021	49
Reactie van het bestuur	52
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Algemeen	53
Reactie van het bestuur	55
Verslag van de Compliance Officer	
Inleiding	57
Reactie van het bestuur	58
Vooruitblik 2022	59

Pagina**Jaarrekening**

Balans per 31 december	62
Staat van baten en lasten	64
Kasstroomoverzicht	66
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	67
Toelichting op de balans per 31 december	72
Toelichting op de staat van baten en lasten	79
Resultaatbestemming	84
Risicoparagraaf	85

Overige gegevens

Statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming	97
Actuariële verklaring	97
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	99

Bijlagen

Overzicht belegd vermogen	105
Begrippenlijst	107

Bestuur en organisatie

(samenstelling in 2021)

Bestuur

<i>Benoemd door de werkgever</i>	<i>Functie</i>	<i>Vanaf</i>	<i>Einde zittingsduur</i>
F.A. Heil	voorzitter	01-05-2019	01-05-2023
D. Manné	secretaris	07-02-2012	07-02-2024
U. Hofman	bestuurslid	01-07-2020	01-07-2024
<i>Benoemd uit de pensioengerechtigden en de werknemers</i>			
G.J.F. Mol	vicevoorzitter/ penningmeester	18-04-2003	18-04-2021
A.D. Keetlaer	bestuurslid	01-01-2007	01-01-2024
W. Smit	bestuurslid	01-10-2019	01-03-2022
P. de Boer	bestuurslid	01-08-2021	01-08-2025
vacature		01-03-2022	

Dagelijks bestuur

F.A. Heil	voorzitter
D. Manné	lid

Beleggingsadviescommissie

C.W. Bosch	voorzitter (externe deskundige)
A.D. Keetlaer	lid
W. Smit	lid (tot 01-03-2022)

Communicatiecommissie

D. Manné	voorzitter
W. Smit	lid (tot 01-03-2022)

Risicocommissie

U. Hofman	voorzitter
D. Manné	lid
W. Rijkhoff-Jonker	lid
E. Veerman	externe adviseur

Sleutelfunctiehouders

J.J.M. Tol	SFH Actuarieel
U. Hofman	SFH Risicobeheer
E.P. Beukema	SFH Interne Audit

Visitatiecommissie

J. Ruben	voorzitter
F. Rijksen	lid
F. Lemkes	lid

Verantwoordingsorgaan

T.W. Breeuwer	voorzitter (namens deelnemers)
G.J.F. Mol	secretaris (namens deelnemers, tot 01-03-2022)
E. van der Weide	lid (namens deelnemers)
Vacature	lid (namens pensioengerechtigden)
H. Ellens	lid (namens pensioengerechtigden)
L.G. van den Ing	lid (namens werkgever)
C.M. Hoogland	aspirant-lid

Compliance officer

W. Rijkhoff-Jonker

Aangesloten ondernemingen

Forbo Flooring B.V.
Forbo-Novilon B.V.
Forbo Eurocol Nederland B.V.

Organisatie

Waarmerkend actuaris	Triple A Risk Finance, J.J.M. Tol
Adviserend actuaris	Willis Towers Watson, R.T. Schilder
Accountant	BDO Audit & Assurance B.V., W.J.P. Hoeve
Administrateur	AZL N.V.
Vermogensbeheer	Mn Services Vermogensbeheer B.V.
Advisering vermogensbeheer	Mn Services Vermogensbeheer B.V.
Internetsite	www.pensioenfondsforbo.nl

Voorwoord

Voor u ligt het verslag over het boekjaar 2021 (hierna: het verslagjaar) van Stichting Pensioenfonds Forbo (hierna Pensioenfonds Forbo of SPF).

De belangrijkste zaken in 2021 voor Pensioenfonds Forbo waren:

Algemeen

- Gevolgen van Covid-19 op de financiële situatie van het pensioenfonds
- Bezetting bestuur en gremia
- Statutenwijziging
- Premiestelling en opbouw
- Ontwikkeling en impact Wet Toekomst Pensioenen
- Evaluatie uitbesteding en dienstverlening
- Update Statuten, ABTN en bijlagen

Beleggingsadviescommissie

- Bezetting Beleggingsadviescommissie
- Opzet strategisch beleidskader
- Maatschappelijk verantwoord beleggen
- ISDA contracten
- Beleggingsplan 2022
- Kennis van Vermogensbeheer
- Nieuw pensioenakkoord

Communicatiecommissie

- Communicatie lagere opbouw
- Wijzigingen Bestuur en gremia
- Digitale nieuwsbrieven
- Communicatieplan 2022
- Communicatie met werkgever, deelnemers, pensioengerechtigden en slapers

Risicocommissie

- Ontwikkelingen op risicogebied
- Risicorapportages en monitoring

Het was weer een bewogen jaar waarin we een mooi herstel van onze dekkingsgraad hebben gezien.
Een jaar ook waarin het vizier zich richtte op de aanstaande overgang naar een nieuw pensioen contract.

We wensen u veel leesplezier en staan altijd klaar om uw vragen te beantwoorden.

Meerjarenoverzicht

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantallen					
Actieve deelnemers	1.028	1.051	1.081	1.084	1.063
Gewezen deelnemers	703	706	682	666	638
Pensioengerechtigden	800	795	811	828	838
Totaal	2.531	2.552	2.574	2.578	2.539
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen ¹⁾	586.106	608.436	522.779	406.722	411.347
Beleggingsopbrengsten	1.236	55.684	83.042	-6.221	14.641
Rendement op basis van total return	0,2%	11,4%	20,7%	-1,5%	3,8%
Vermogen inclusief bestemmingsreserve	553.843	549.378	490.272	404.796	408.181
Vermogen exclusief bestemmingsreserve	553.843	545.961	485.419	399.943	403.328
Technische voorzieningen	487.203	520.577	462.639	391.254	372.760
Reserves					
Algemene reserve	66.640	25.384	22.780	8.689	30.568
Bestemmingsreserve	0	3.417	4.853	4.853	4.853
Voorzieningen					
Totaal technische voorzieningen	487.120	520.485	462.548	391.137	372.635
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	83	92	91	117	125
Totaal voorzieningen	487.203	520.577	462.639	391.254	372.760

1) Exclusief lopende interest en inclusief saldo depotbanken.

	2021	2020	2019	2018	2017
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	12.006	11.864	10.874	10.652	9.836
Pensioenuitkeringen	8.383	8.108	7.918	7.415	6.972
Dekkingsgraad					
Aanwezige dekkingsgraad	113,7%	104,9%	104,9%	104,9%	108,2%
Beleidsdekkingsgraad	109,8%	98,6%	103,3%	107,0%	107,0%
Vereiste FTK (o.b.v. de feitelijke beleggingsmix)	118,2%	117,4%	117,5%	118,4%	120,6%
Vereiste FTK (o.b.v. de strategische beleggingsmix)	117,0%	116,3%	117,0%	117,8%	119,2%
Minimaal vereist eigen vermogen	104,2%	104,2%	104,2%	104,2%	104,1%

Verslag van het bestuur

Het pensioenfonds

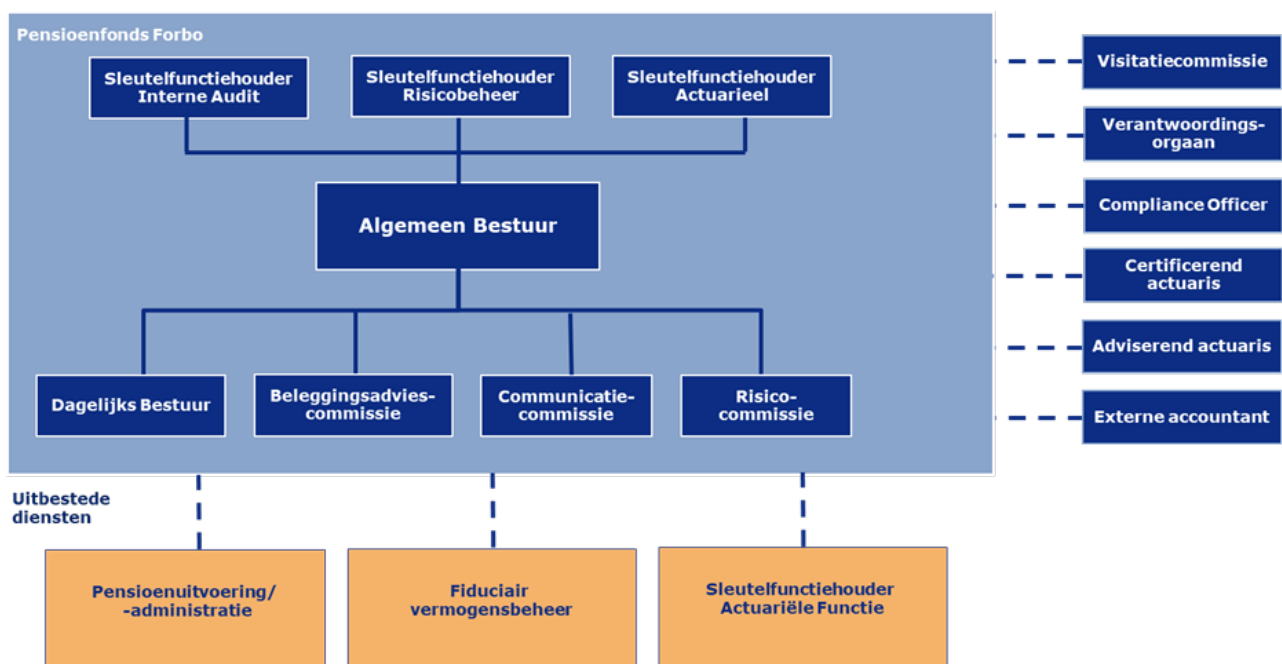
Inleiding

Pensioenfonds Forbo is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie. Het fonds heeft de stichting als rechtsvorm en is opgericht per notariële akte op 31 december 1964. Pensioenfonds Forbo is statutair gevestigd in Zaanstad. Dit verslag wordt uitgebracht in overeenstemming met de statuten van het fonds. De in het verslag vermelde bedragen zijn op basis van duizenden euro opgenomen, tenzij anders staat vermeld.

Statutaire doelstelling

Pensioenfonds Forbo stelt zich ten doel: conform pensioenreglement en statuten de pensioenregeling uit te voeren die geldt voor werkgevers, werknemers, gewezen werknemers en hun nabestaanden. De pensioenaanspraken worden gefinancierd met bijdragen van werkgevers en werknemers. De pensioenregeling voorziet voor deelnemers in een ouderdomspensioen, een partnerpensioen en een nabestaandenpensioen.

Het bestuur heeft de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, zoals bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet vastgesteld en vastgelegd in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN). Bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding voor de uitvoering van de pensioenregeling zijn deze door het bestuur als uitgangspunt genomen.

Missie, visie en strategie

Missie

Pensioenfonds Forbo heeft als missie om haar (gewezen) deelnemers met een goed gevoel met pensioen te laten gaan en haar pensioengerechtigden met een goed gevoel met pensioen te laten zijn. Het doel van Pensioenfonds Forbo is het uitvoeren van de pensioenregeling in letter en geest, zoals overeengekomen met de sociale partners van de aangesloten Forbo-entiteiten. Dit moet gebeuren op correcte en transparante wijze, en wel zodanig dat de toegezegde pensioenen tijdig worden uitgekeerd. Behoud van koopkracht wordt hierbij nagestreefd. Hiertoe zal het pensioenfonds de ingelegde gelden beheren als goed huisvader met een zo hoog mogelijk rendement tegen een verantwoord risico. Heldere en transparante communicatie naar de (gewezen) deelnemers vormt hierbij een integraal onderdeel.

Visie

Deelnemers en betrokken sociale partners van Pensioenfonds Forbo hebben groot vertrouwen in het bestuur. Daarnaast zijn de aangesloten ondernemingen financieel gezond te noemen. Het bestuur is enthousiast en betrokken. Om, in de veranderende omgeving, ook op termijn de belangen van de deelnemers op een duurzame en kosten verantwoorde manier te behartigen bestudeert Pensioenfonds Forbo welke mogelijkheden hier het best passend zijn.

Strategie

Het pensioenfonds stelt de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden centraal. Dit komt vooral tot uitdrukking in de aandacht voor communicatie, de mate van transparantie en de reële verwachtingen die het pensioenfonds bij deelnemers wil wekken.

De communicatie naar de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden moet zorgen voor betrokkenheid bij en vertrouwen in het pensioenfonds en de kennis vergroten over pensioenen in het algemeen en de eigen pensioensituatie. Wij zetten de communicatie in middels bijeenkomsten, nieuwsbrieven en personeelsbladen en voor complexe onderwerpen maken wij soms gebruik van een versimpelde animatie. Daarnaast moet persoonlijke communicatie helder en begrijpelijk zijn opgesteld.

Door blijvend de beleggingsportefeuille te monitoren en de renteveranderingen te volgen kunnen we tijdig inspelen op veranderingen in de markt welke voor Pensioenfonds Forbo van belang zijn. Het beleggingsbeleid is gericht op de lange termijn waarbij hedendaagse ontwikkelingen niet uit het oog worden verloren. Op deze manier houden wij de schommelingen van de dekkingsgraad binnen de bandbreedtes waarbij opwaartse druk wordt gestimuleerd.

Betrouwbaarheid van de systemen bij de administrateur en deskundigheid van de mensen zijn een cruciale factor. Flexibiliteit in de systemen is van belang om ook de toekomstige veranderingen tegen verantwoorde kosten te kunnen implementeren.

Binnen het bestuur is blijvend aandacht voor de workload van bestuurders, er wordt gekeken welke externe ondersteuning benodigd is om zo nodig bestuurders te ontlasten. Ook ondersteuning van derden binnen de eigen organisatie kan hierbij een helpende hand bieden.

Het gehele bestuur volgt blijvend alle ontwikkelingen op pensioengebied zodat tijdig op deze ontwikkelingen ingesprongen kan worden wanneer dat nodig is.

Ontwikkelingen en gebeurtenissen 2021

Gevolgen van Covid-19 op de financiële situatie van het pensioenfonds

Zoals op vele pensioenfondsen heeft de Covid-19 pandemie ook bij ons een negatieve impact gehad. De rente en aandelenmarkten waren ook in 2021 nog instabiel. Iedereen was en is in de ban van het virus. Door groots opgezette vaccinatiecampagnes zag je toch ook een positieve beweging in de financiële markten. In de loop van 2021 is onze dekkingsgraad verbeterd. Het bestuur is zich continue bewust geweest van de impact van de gevolgen van de pandemie en heeft hier, waar nodig en waar mogelijk, bijgestuurd om de schade zoveel mogelijk te beperken. Medio 2021 stabiliseerden de financiële markten en de rente zich enigszins waardoor de dekkingsgraad zich positief ontwikkelde. Uiteindelijk is de beleidsdekkingsgraad aan het eind van 2021 uitgekomen op 109,8%. De actuele dekkingsgraad per 31 december 2021 is 113,7%. Doordat de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110%, kan het bestuur helaas nog geen indexatie toekennen.

Bezetting bestuur en gremia

Bestuur

In het afgelopen jaar zijn er de nodige ontwikkelingen geweest op bestuurlijk gebied. Gerrit Mol is medio 2021 met pensioen gegaan en heeft daarom zijn bestuursfunctie per 1 augustus neergelegd. Phil de Boer heeft de zetel namens de deelnemers van Forbo Flooring per 1 augustus ingevuld.

Beleggingsadviescommissie

Erwin Smit is medio 2021 met instemming van DNB toegetreden als lid van de Beleggingsadviescommissie (BAC). In het voorafgaande jaar was hij al als aspirant-lid bij de BAC betrokken. Ton Keetlaer heeft per 1 juni, met instemming van DNB, de voorzittersfunctie van de BAC overgedragen aan Caroline Bosch. Caroline was in 2020 al lid van de BAC als extern adviseur. Ton heeft nog steeds zitting in de BAC als volwaardig lid.

Begin 2022 heeft Erwin Smit zijn functie in het bestuur neergelegd voor een nieuwe uitdaging buiten de Forbo organisatie. Daarom is er per 1 maart 2022 een vacature in het bestuur en in de BAC.

Statutenwijziging

In 2021 zijn de Statuten van Pensioenfonds Forbo gewijzigd met de toevoeging van de procedure met betrekking tot belet of ontstentenis van het bestuur of ander toezichtsorgaan. De gewijzigde statuten zijn terug te vinden op de website van het pensioenfonds.

Premiestelling en pensioenopbouw

De huidige premieafsprake, met een jaarpremie van in totaal 23% van de salarissom loopt tot en met 2022. In 2021 bleek de afgesproken premie, met gebruik van het premiedepot, net niet voldoende om de volledige opbouw van 1,875% te financieren. Hierdoor is voor het jaar 2021 de opbouw verlaagd naar 1,848%.

Ontwikkelingen en impact Wet Toekomst Pensioenen

De Wet Toekomst Pensioenen begint steeds meer gestalte te krijgen en het bestuur is gezamenlijk met sociale partners in een stuurgroep gestart om op een gestructureerde wijze te komen tot de vele te nemen besluiten waarbij de verantwoordelijkheden op verschillende tafels liggen. Dit is een enorm project waarbij, door het nog uitblijven van definitieve lagere regelgeving, nog niet alle gevolgen voor de pensioenregeling, Forbo-werknemers en deelnemers van Pensioenfonds Forbo te overzien zijn. Daarom is het bestuur in continue overleg met alle betrokken partijen om ontwikkelingen zo snel en goed mogelijk te bespreken. Er is een projectmanager aangesteld en het projectplan is verder vormgegeven en met alle betrokken partijen afgestemd.

Evaluatie uitbesteding en dienstverlening

Pensioenfonds Forbo heeft in 2021 haar uitbestedings- en dienstverleningsrelaties geëvalueerd en in het bestuur besproken. Er hebben zich met betrekking tot de pensioenadministratie enkele issues voorgedaan, welke met de pensioenuitvoeringsorganisatie besproken zijn. In gevolg hierop is er, op verzoek van het pensioenfonds, een wisseling van fondsmanager geweest. Opvolging van de issues wordt nauwgezet gemonitord in een maandelijks overleg.

Update ABTN en bijlagen

Jaarlijks beoordeelt het bestuur haar beleidsdocumenten en actualiseert deze indien nodig. Zo zijn in 2021 het hoofddocument van de ABTN, het Geschiktheidsplan, het Crisisplan, het Risicomanagementbeleid, het Incidentenbeleid, het Uitbestedingsbeleid, de Klachtenregeling, de Klokkenluidersregeling, en de Organisatie-inrichting geactualiseerd. Ook zijn de Statuten aangepast en opnieuw bij de notaris bekrachtigd. Alle geactualiseerde- en bestaande beleidsdocumenten zijn beschikbaar op de website van Pensioenfonds Forbo.

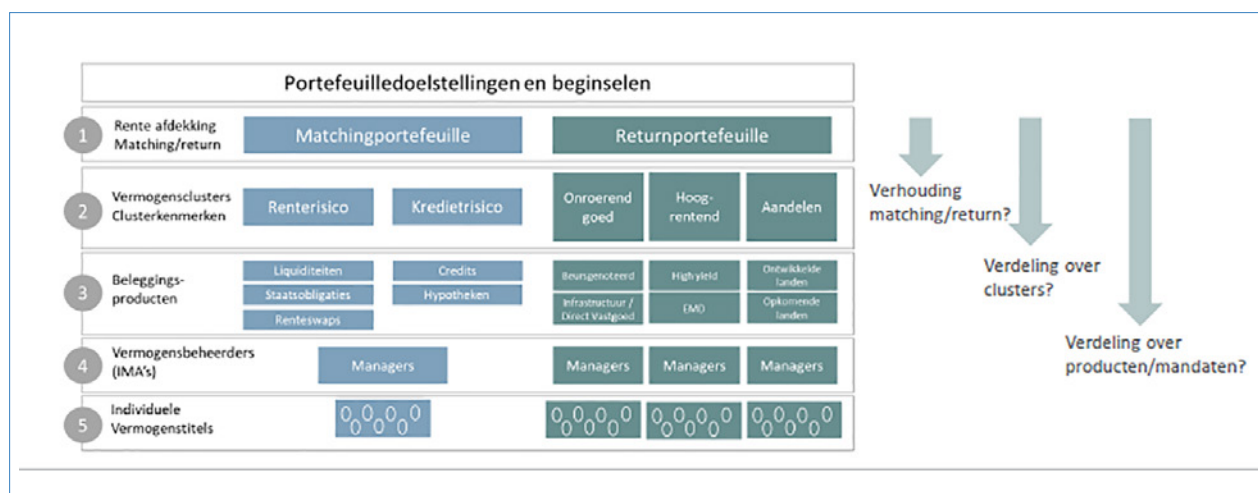
Beleggingsadviescommissie

Bezetting beleggingsadviescommissie

De deskundigheid van de BAC is verder verstevigd. Erwin Smit heeft zijn aanmelding bij DNB met een positief resultaat afgesloten, zodat de BAC geheel op sterkte is. Caroline Bosch heeft halverwege 2021 de voorzittershamer van de BAC overgenomen van Ton Keetlaer, die op eigen verzoek een stapje terug heeft gedaan.

Opzet strategisch beleidskader

In 2021 is er besloten om voor de opzet van het beleggingsbeleid over te gaan op een invulling conform het strategische beleidskader zoals vormgegeven door MN. Binnen het strategisch beleidskader wordt er vanuit de portefeuilledoelstellingen en beginselen van het fonds, het algehele beleidskader, middels verschillende niveaus met daarbij passende beleidsdocumenten naar een daadwerkelijke implementatie gewerkt. Onderstaand wordt deze nieuwe opzet schematisch weergegeven.

Concreet betekent de omarming van het strategische beleidskader geen inhoudelijke wijziging van de portefeuille of de governance, maar wel een andere vastlegging. De BAC heeft zich in 2021 ingezet om de beleidsdocumenten op te zetten volgens dit beleidskader. Het bestuur heeft positief ingestemd met de finale documentatieset waarmee het proces volledig en binnen de beoogde tijdslijnen is afgerond. Ook is de toepassing van het nieuwe beleidskader opgenomen in de Roadmap voor 2022. Per 1 januari 2022 zal er dan ook conform dit nieuwe kader uitvoering worden gegeven aan de beleggingscyclus.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

In 2021 is er zowel sprake geweest van het inwerkingtreden van belangrijke wet- en regelgeving op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen als het doorvoeren van verdere implementatie van maatschappelijk verantwoord beleggen in de portefeuille. Op het gebied van wet- en regelgeving is level 1 van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), onderdeel van het EU action plan voor sustainable finance, ingegaan. Middels verschillende kennissessies en externe adviesstukken heeft de BAC kennisgenomen van de juiste implementatie hiervan voor het pensioenfonds. De ontwikkelingen op het gebied van level 2 van de SFDR en andere onderdelen van het EU action plan voor sustainable finance zijn binnen de BAC nauwlettend in de gaten gehouden, om zodoende eventuele nieuwe vereisten tijdig na te kunnen leven. Naar verwachting, tevens afhankelijk van het finaliseren van de regelgeving, zal de BAC in 2022 verder inrichting moeten geven aan de implementatie van nieuwe vereisten.

Op het gebied van portefeuille implementatie is er binnen de BAC in 2021 stil gestaan bij de doorvoering van de bewuste selectie strategie in verschillende onderdelen van de portefeuille van het pensioenfonds. De bewuste selectie heeft tot nu toe in positieve zin geleid tot een meer maatschappelijk verantwoorde invulling van de portefeuille, zonder nog enige afbreuk te hebben gedaan aan andere portefeuilledoelstellingen van het pensioenfonds. De BAC wil de voortgang van deze implementatie binnen de relevante strategieën blijven monitoren om zodoende zicht te houden op welke voortgang er wordt behaald.

ISDA contracten

In de tweede helft van 2021 heeft de BAC veel inspanning verricht om het langlopende proces rondom een aantal vastgestelde onwenselijkheden binnen de ISDA contracten af te ronden. Daarbij zijn ook de mogelijkheden rondom central clearing en de invulling van de swapportefeuille onderzocht. Hierbij hebben verschillende experts vanuit MN toelichting gegeven, waardoor de BAC op hoog niveau betrokken heeft kunnen zijn bij dit onderwerp en vanuit de belangen van het pensioenfonds naar de afronding van dit traject heeft gewerkt. Het bestuur heeft besloten een deel van de swapportefeuille om te zetten naar central clearing. In 2022 zal de daadwerkelijke uitvoering plaatsvinden omtrent de keuzes die hierbij zijn gemaakt.

Beleggingsplan 2022

Jaarlijks wordt er door de BAC en de Vermogensbeheerder vooruit gekeken naar het aankomende jaar, waarbij de vraag wordt gesteld of de beleggingsportefeuille in zijn geheel nog voldoet. Hierbij wordt gekeken of er overeenstemming is in de portefeuillesamenstelling en bandbreedtes met de investmentbeliefs en het risicoprofiel van het fonds. Hieruit volgt het beleggingsplan voor het komend jaar dat leidend is voor de Vermogensbeheerder en BAC. Het beleggingsplan wordt in de laatste bestuursvergadering van het jaar door het bestuur vastgesteld.

Kennis van vermogensbeheer

In zijn algemeenheid was er in 2021 natuurlijk ook aandacht voor de kennisontwikkeling hiervoor zijn er in het jaar diverse kennissessies georganiseerd in samenwerking met de vermogensbeheerder.

Dit waren sessies en/of workshops over: "Sustainable Finance Disclosure Regulation", diverse Webinars van de Pensioen Federatie en Pensioenuitvoerder. Deze sessies stonden open voor alle bestuursleden en leden van het Verantwoordingsorgaan. Wij zijn van mening dat hiermede de kennis en deskundigheid van de BAC verder is verstevigd en klaar is voor de komende jaren in opmaat naar het nieuwe pensioenstelsel.

Nieuwe pensioenakkoord

Mede door het bijwonen van Webinars van de Pensioen Federatie en Pensioenuitvoerder is de BAC van mening haar kennis en deskundigheid verder te hebben verstevigd en klaar te zijn voor de komende jaren in opmaat naar het nieuwe pensioenstelsel. De BAC wil het komende jaar zicht blijven houden op de verschillende ontwikkelingen die zullen spelen richting de transitie naar het nieuwe stelsel. Dit onderwerp zal daarom apart geagendeerd terug blijven komen binnen de BAC.

Communicatiecommissie

In 2021 heeft de communicatiecommissie over diverse onderwerpen voornamelijk digitaal maar ook per post gecommuniceerd. De belangrijkste onderwerpen waren de verlaagde opbouw, de bestuurswisselingen en de ontwikkelingen met betrekking tot de Wet Toekomst Pensioenen. Als vast onderdeel is het interview met een jong-gepensioneerde opgenomen. Dit wordt zeer goed ontvangen bij de lezers. Verder in dit bestuursverslag leest u meer over de communicatie van het fonds.

Risicocommissie

Ontwikkelingen op risicogebied

Door de gestegen dekkingsgraad in 2021 is de financiële positie van het fonds verbeterd ten opzichte van 2020. Hierdoor geldt dat voor beide financiële doelstellingen de risicobeoordeling opschuift van zorgwekkend naar toelaatbaar. Korting is verder uit beeld geraakt en de mogelijkheden van een gedeeltelijke toeslagverlening is dichterbij realisatie gekomen. Het fonds ligt voor op het ingezette herstelplan.

Het bestuur heeft met name renterisico en aandelenrisico alsmede het kredietrisico als de grootste financiële risico's in 2021 aangeduid. Gedurende 2021 zijn deze risico's binnen de door het fonds gestelde risicotoleranties gebleven.

Ten aanzien van de niet financiële doelstellingen is het bestuur meer in control gekomen door het ingezette verbeterstappen in samenwerking met de uitbestedingspartner AZL.

Daarnaast geldt dat de transitie naar het nieuwe stelsel een belangrijke strategisch risico is. Door het instellen van een stuurgroep, aanstellen van een projectleider en het opstellen van een plan van aanpak is in samenwerking met de sociale partners een belangrijke mitigerende stap gezet om te komen tot een zorgvuldig en beheerste overgang. In de eerste helft van 2022 staat een 'risico self assessment' gepland om de projectrisico's in kaart te brengen en te scoren.

Risicorapportages en monitoring

De risicocommissie bestaat uit drie leden, zijnde twee bestuursleden en de compliance officer. De sleutelfunctiehouder risicobeheer (tevens lid van het bestuur) is de voorzitter van de risicocommissie. De risicocommissie wordt ondersteund door een extern adviseur. Binnen de risicocommissie worden onder meer de (risico)rapportages van uitbestedingspartners behandeld, worden actuele ontwikkelingen en issues besproken en wordt een IRM-kwartaalrapportage vervaardigd die aan het bestuur wordt gerapporteerd. De belangrijkste ontwikkelingen in 2021 waren voornamelijk de doorontwikkeling van de risicorapportages en de monitoring van de geïdentificeerde risico's en de monitoring van issues bij de pensioenuitvoeringsorganisatie waarbij verder onderzoek is gedaan naar de interne organisatie en beleidsvastlegging aldaar.

Financiële positie van Pensioenfonds Forbo

(Beleids)dekkingsgraad

Met de invoering van het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen. Alle beleidsmaatregelen moeten gebaseerd zijn op deze beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad van Pensioenfonds Forbo bedroeg ultimo 2021 109,8% (ultimo 2020 was dit 98,6%).

Verloop feitelijke dekkingsgraad

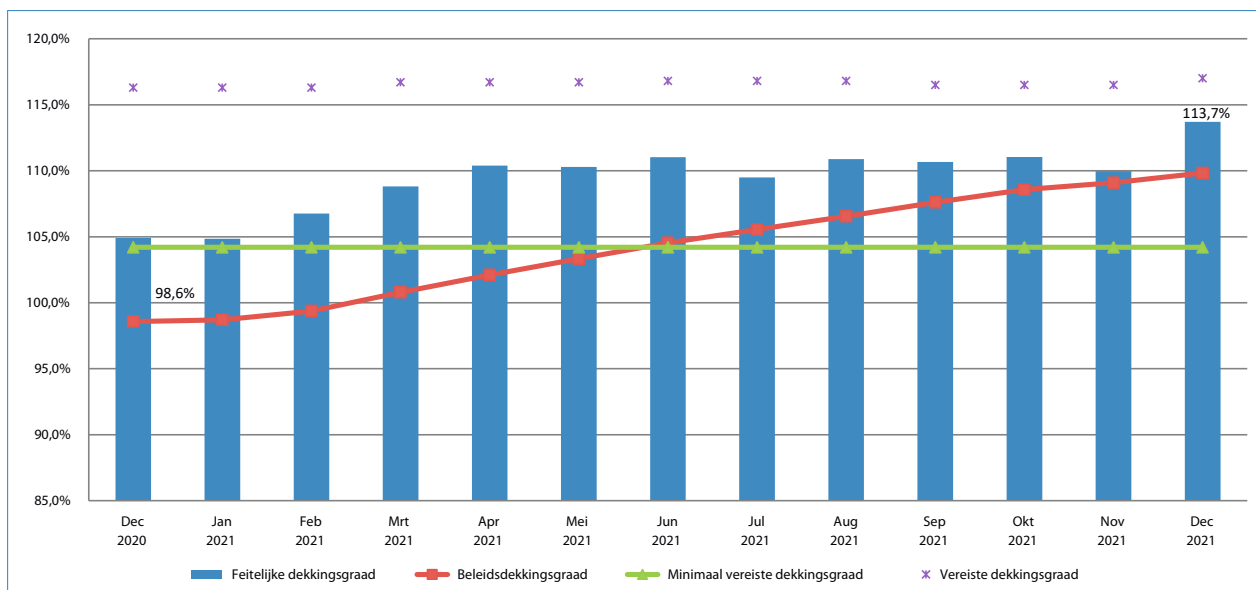
	Feitelijke dekkings- graad 2021
Primo 2021	104,9%
Premie	-0,6%
Uitkering	0,1%
Indexering	0,0%
Renteverandering	8,1%
Overrendement	0,8%
Wijziging grondslagen	0,0%
Kortingsbesluit	0,0%
Overig	0,4%
Ultimo 2021	113,7%

Het resultaat op de premie is in het boekjaar negatief. De ontvangen premiebijdrage (na aftrek van de uitvoeringskosten in het boekjaar) was onvoldoende om de aanwezige dekkingsgraad primo jaar op peil te houden. De dekkingsgraad is hierdoor met 0,6%-punt gedaald. Het effect van de verrichte uitkeringen op de dekkingsgraad is met 0,1%-punt klein.

In het boekjaar zijn de aanspraken van actieve, premievrije en pensioengerechtigde deelnemers niet verhoogd in verband met de financiële positie van het pensioenfonds.

De door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur voor het vaststellen van de technische voorziening is eind 2021 voor looptijden tot ongeveer 55 jaar gestegen ten opzichte van eind 2020. De gemiddelde rentevoet is gestegen van 0,2% naar 0,6%. Per saldo heeft de renteverandering een verhogend effect gehad op de dekkingsgraad van 8,1%-punt. Door de positieve beleggingsopbrengsten is het pensioenvermogen in het boekjaar toegenomen. Hierdoor is de dekkingsgraad gestegen met 0,8%-punt. Hierin is ook rekening gehouden met de benodigde interesttoevoeging aan de voorziening van 0,533% negatief.

Het effect op de dekkingsgraad dat is gepresenteerd als 'overig', wordt veroorzaakt doordat alle gepresenteerde effecten worden bepaald ten opzichte van de dekkingsgraad aan het begin van het boekjaar, doordat overige mutaties niet worden meegenomen en door afronding van de overige effecten. Dit is conform de door DNB voorgeschreven methodiek voor het herstelplan. Het effect van overige oorzaken op de dekkingsgraad bedraagt 0,4% positief.

De dekkingsgraad per 31 december 2021 komt door al deze oorzaken per saldo 8,8% hoger uit en is 113,7%.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend als het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 was 98,6% en is per 31 december 2021 109,8%. Als gevolg van de middeling wijkt de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad af van het verloop van de actuele dekkingsgraad.

Reële dekkingsgraad

Naast de beleidsdekkingsgraad is de reële dekkingsgraad een belangrijke graadmeter voor de financiële positie van het pensioenfonds. De reële dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de dekkingsgraad waarbij volledige prijsindexatie is toegestaan. Ultimo 2021 bedroeg de reële dekkingsgraad 88,6% (ultimo 2020 was dit 80,5%). Ultimo 2021 bedroeg de marktwaardedekkkingsgraad (de waarde van de beleggingen en de waarde van de verplichtingen worden beide berekend met behulp van de marktrente) 110,5% (ultimo 2020: 98,6%).

Vereiste dekkingsgraad en herstelplan

De vereiste dekkingsgraad bedroeg per 31 december 2021 117,0%. Hiermee ligt de beleidsdekkingsgraad van Pensioenfonds Forbo (109,8%) onder de vereiste dekkingsgraad. Hierdoor is er sprake van een reservetekort.

Pensioenfonds Forbo heeft een herstelplan waarin is vastgelegd welke maatregelen worden ingezet om binnen tien jaar het vereist eigen vermogen te behalen. Het bestuur van Pensioenfonds Forbo heeft de maatregelen geprioriteerd die in het herstelplan genomen kunnen worden om te voorkomen dat de dekkingsgraad wegzakt onder de kritieke grens.

- Indien de dekkingsgraad zich bevindt boven de vereiste dekkingsgraad, kunnen de ALM-stuurmaatregelen Indexatie en Beleggingsbeleid veranderen.
 - Deze maatregel is niet ingezet in 2021.
- De premie wordt door sociale partners vastgesteld en vervolgens na afloop van de cao overeenkomst voor de toekomstige pensioenopbouw aangepast en uitgedrukt als een vast percentage van de pensioengrondslagsom en de som van de voor dat jaar van toepassing zijnde ploegentoeslagen.
 - De premie is geen sturingsmaatregel voor Pensioenfonds Forbo en is derhalve niet als maatregel ingezet in 2021.

3. Indien de dekkingsgraad zich begeeft onder de grens van de vereiste dekkingsgraad, maar zich bevindt boven de minimaal vereiste dekkingsgraad kan het bestuur op basis van een herstelplan wederom de ALM-stuurmaatregelen in zetten om de dekkingsgraad mogelijkwerwijs bij te sturen. In het herstelplan werkt Pensioenfonds Forbo uit hoe het binnen de maximale resterende duur van het herstelplan weer voldoet aan het strategisch vereiste dekkingsgraad op basis van beleidsdekkingsgraad.
 - De maximale hersteltermijn (10 jaar) is gehandhaafd. Uit het herstelplan is gebleken dat Pensioenfonds Forbo zonder inzet van de overige maatregelen binnen de maximale hersteltermijn zal kunnen herstellen uit het tekort.
4. Indien de dekkingsgraad wegzakt onder de kritieke grens, dan heeft het bestuur als uiterste maatregel het korten van de rechten. Het bestuur hanteert hierbij als uitgangspunt dat er niet meer gekort wordt dan strikt noodzakelijk.
 - Deze maatregel is niet ingezet in 2021.
5. Indien Pensioenfonds Forbo langer dan 6 meetmomenten in een dekkingstekort verkeert én bovendien de actuele dekkingsgraad op dat moment eveneens lager is dan de dekkingsgraad bij het MVEV worden de aanspraken ineens en dusdanig onvoorwaardelijk gekort dat de niet-gemiddelde dekkingsgraad direct het niveau van de minimale vereiste dekkingsgraad bereikt. Deze korting mag gespreid worden geëffectueerd over de maximale resterende duur van het herstelplan zodat deze pas geleidelijk tot uiting komt in de pensioenuitkeringen.
 - Deze maatregel is niet ingezet in 2021.
6. Indien Pensioenfonds Forbo in reservetekort verkeert en naar verwachting niet binnen de maximale resterende duur van het herstelplan kan herstellen tot de vereiste dekkingsgraad zal er een korting ter grootte van 1/10e van het verschil tussen de vereiste dekkingsgraad en de aan het einde van het herstelplan verwachte beleidsdekkingsgraad worden doorgevoerd.
 - Deze maatregel is niet ingezet in 2021.

Het volledige herstelplan kunt u vinden op de website van Pensioenfonds Forbo.

Haalbaarheidstoets

(Aanvangs-)Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets bestaat uit de aanvangshaalbaarheidstoets en de jaarlijkse haalbaarheidstoets en wordt uitgevoerd op basis van de door DNB voorgeschreven economische scenario's. De haalbaarheidstoets toetst de financiële opzet van het fonds op de lange termijn van 60 jaar en toetst of het verwachte pensioenresultaat voldoet aan de door het fonds zelf gestelde normen onder meerdere scenario's. Blijkt uit de haalbaarheidstoets dat het verwachte pensioenresultaat niet voldoet aan deze norm, dan treedt het fonds in overleg met sociale partners. Indien nodig zal het fonds maatregelen treffen om de financiële opzet van het fonds te verbeteren. Daarnaast wordt door middel van de aanvangshaalbaarheidstoets eveneens getoetst of het premiebeleid over de berekeningshorizon van 60 jaar realistisch en haalbaar is.

De aanvangshaalbaarheidstoets is in 2015 voor het eerst uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van invoering van het nFTK per 1 januari 2015. De aanvangshaalbaarheidstoets zal opnieuw worden uitgevoerd en vastgesteld als het fonds besluit een nieuwe pensioenregeling uit te voeren of als er sprake is van significante wijzigingen in het premiebeleid, toeslagbeleid, beleggingsbeleid of de te gebruiken scenario's. De rapportagedatum is 1 januari van het boekjaar waarin de nieuwe regeling wordt ingevoerd of de wijziging van de huidige plaatsvindt. De resultaten worden bij DNB ingediend maximaal één maand nadat het fonds heeft besloten tot invoering van de nieuwe regeling of als er sprake is van significante wijzigingen in het premiebeleid, toeslagbeleid, beleggingsbeleid of de te gebruiken scenario's.

De haalbaarheidstoets wordt jaarlijks uitgevoerd en vastgesteld en heeft eveneens als rapportagedatum 1 januari. De jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd op basis van de gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarstaten en wordt tegelijkertijd

met die jaarstaten ingediend bij DNB. De ondergrenzen gehanteerd in de aanvangshaalbaarheidstoets van 2021 zijn vastgesteld in overleg met sociale partners. Bij eventueel toekomstig uit te voeren aanvangshaalbaarheidstoetsen zullen deze ondergrenzen opnieuw worden vastgesteld in overleg met sociale partners. Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat de ondergrenzen worden overschreden treedt het bestuur in overleg met sociale partners.

	Grens	Uitkomst	Score
Mediaan pensioenresultaat vanuit feitelijke situatie	ondergrens 80,0%	87,6%	Voldoende
Maximale relatieve afwijking ten opzichte van mediaan in geval van slecht weer scenario	bovengrens 35,0%	21,4%	Voldoende

Pensioenregeling 2021

De pensioenregeling van Pensioenfonds Forbo zag er op 31 december 2021 op hoofdlijnen als volgt uit:

Regeling voor werknemers geboren op of na 1 januari 1950 en nieuwe toetreders vanaf 2006

Pensioenreglement 2015	Forbo Flooring en Forbo-Novilon	Forbo Eurocol Nederland
Pensioensysteem	Voorwaardelijk Geïndexeerd middelloon vast salaris c.q. ploegentoeslag	Voorwaardelijk Geïndexeerd middelloon vast salaris
Pensioenrichtleeftijd	68 jaar	68 jaar
Pensioengevend salaris	13,5 x maandsalaris	14,04 x maandsalaris
Pensioengrondslag	Pensioengevend salaris minus franchise	Pensioengevend salaris minus franchise
Vakantietoeslag	Inbegrepen in pensioengevend salaris	Inbegrepen in pensioengevend salaris
Beoogd opbouw % ouderdomspensioen vast salaris	1,875%	1,875%
Werkelijk opbouw % ouderdomspensioen vast salaris	1,848%	1,848%
Beoogd opbouw % ouderdomspensioen ploegentoeslag	1,875%	n.v.t.
Werkelijk opbouw % ouderdomspensioen ploegentoeslag	1,848%	n.v.t.
Opbouw % nabestaandenpensioen	70%	70%
Nabestaandenpensioen	opbouwbasis	opbouwbasis
Franchise	€ 14.544	€ 14.544
Maximum pensioengrondslag	€ 112.189	€ 112.189
Eigen bijdrage	10,8% van de pensioengrondslag	10,8% van de pensioengrondslag
Vaste bijdrage werkgever	15,2% van som pensioengevende salarissen en ploegentoeslagen	15,2% van som pensioengevende salarissen

Naast voorgaande regeling voert het fonds een regeling voor deelnemers geboren voor 1 januari 1950 en de regeling 1974. In deze regelingen komen geen actieve deelnemers meer voor.

Voor de actuele pensioenreglementen wordt verwezen naar de website van het fonds: www.pensioenfondsforbo.nl.

Premiebeleid

De kostendekkendheid van de ontvangen premie wordt getoetst op basis van een gedempte premie op basis van verwachte rendementen conform de maximaal toegestane parameters. De feitelijke premie wordt vastgesteld op basis van een vaste premie methodiek (CDC). In geval de ontvangen premie niet kostendekkend is (bij hanteren van de 90% premiedekkingsgraad-eis), kan een opbouwkorting worden toegepast. Voordat wordt overgegaan tot opbouwkorting, worden echter eerst eventuele beschikbare

middelen uit het premiedepot aangewend. Indien de benodigde premie lager uitkomt dan de feitelijke premie, komt het verschil ten goede aan de algemene middelen. In 2021 is het resterende vermogen in het premiedepot volledig gebruikt om de opbouw zoveel mogelijk aan te vullen. Na deze onttrekking is het premiedepot leeg.

Kostendekkende, gedempte en ontvangen premie

Artikel 129 van de Pensioenwet schrijft voor dat de pensioenpremie die het fonds ontvangt minstens gelijk moet zijn aan de kostendekkende premie zoals berekend conform de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN), tenzij aan de voorwaarden ten aanzien van de hoogte van beleidsdekkingsgraad, indexatie en ongedaan making van kortingen is voldaan.

Overzicht van de opbouw van de feitelijke premie, de gedempte kostendekkende premie en de zuivere kostendekkende premie van Pensioenfonds Forbo in 2021:

- De feitelijke premie bedraagt conform afspraak 23% van de salarissommen. In 2021 is € 11,610 mln aan bijdragen ontvangen.
- De zuivere kostendekkende premie bestaat uit de kosten voor de opbouw van de pensioenaanspraken inclusief risico-onderdelen en excasso, evenals een solvabiliteitsopslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen en een opslag voor de uitvoeringskosten van het fonds. In 2021 bedraagt de ex-post zuivere kostendekkende premie € 19,940 mln.
- De zuivere kostendekkende premie wordt berekend op basis van de actuele rentetermijnstructuur. Daarentegen wordt de gedempte kostendekkende premie vastgesteld op basis van verwacht rendement. Bovendien wordt bij het vaststellen van de gedempte kostendekkende premie een extra opslag meegenomen voor financiering van toekomstige voorwaardelijke toeslagverlening. Voor 2021 komt de ex-post gedempte kostendekkende premie uit op € 13,272 mln.

De feitelijke premie was in 2021 lager dan de gedempte kostendekkende premie. Op grond van de premiedekkingsgraadeis was het in 2021 nodig om het premiedepot aan te spreken, de onttrekking bedroeg € 3,417 mln. In totaal is daarmee de ontvangen premie hoger dan de gedempte kostendekkende premie. De opbouw van de diverse premies wordt in de toelichting op de staat van baten en lasten [10] verder toegelicht.

Toeslagenbeleid en toeslagverlening

Het bestuur beslist elk jaar of en in hoeverre de pensioenen en de aanspraken kunnen worden verhoogd. De voorwaardelijke verhoging (toeslagverlening) wordt betaald uit extra rendement op de beleggingen. De pensioenpremie bevat geen opslag voor toeslagverlening.

Pensioenfonds Forbo heeft de ambitie om de pensioenaanspraken en -rechten van actieve en gewezen deelnemers en pensioengerechtigden elk jaar te verhogen met de stijging van de 'consumentenprijzen afgeleid' zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) die meet.

Het bestuur heeft conform het toeslagbeleid zoals vastgelegd in de ABTN en de regels van toekomstbestendig indexeren besloten om de pensioenen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2022 niet te verhogen.

De maximaal toe te kennen toeslag is gebonden aan de regels van toekomstbestendig indexeren. Hiervoor is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds bepalend. De beleidsdekkingsgraad per 31 oktober 2021 bedroeg 108,6%.

De prijzen (afgeleide consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens) stegen volgens het CBS in de periode oktober 2020 tot oktober 2021 met 3,3%.

Premiedepot

Om het risico te beperken dat de pensioenopbouw verlaagd moet worden, heeft de werkgever in 2012 een eenmalige storting gedaan ter vorming van een premiedepot. Dit depot kan worden gebruikt om eventuele premietekorten te financieren. Wanneer in enig jaar de feitelijke premie onvoldoende is om de beoogde opbouw te financieren, wordt vanaf 2013 het verschil, voor zover mogelijk, onttrokken aan het premiedepot. Hierdoor wordt, voor zover het kapitaal in het premiedepot toereikend is, een verlaging van de pensioenopbouw voorkomen dan wel beperkt. Het premiedepot is in 2021 in zijn geheel aangesproken en daarmee leeg.

Het premiedepot was een bestemde reserve en werd bij de bepaling van de dekkingsgraad buiten het eigen vermogen gehouden.

Communicatie

Verlaagde opbouw

De communicatiecommissie heeft de communicatie van de verlaagde opbouw verzorgd en hiervoor verschillende uitingen gebruikt. In de personeelsbladen is de verlaagde opbouw toegelicht. Ook op de website, middels E-mail alerts en de digitale nieuwsbrief is hiervoor op meerdere momenten in het jaar aandacht geweest.

Wijzigingen bestuur en gremia

In 2021 is stilgestaan bij de wijzigingen in de samenstelling van het bestuur. Zo heeft er in de digitale nieuwsbrief een interview gestaan met Phil de Boer en is er kennis genomen van het afscheid van Gerrit Mol als bestuurder.

Digitale nieuwsbrief

In de digitale nieuwsbrief is blijvend een interview opgenomen met een jong-gepensioneerde. Deze vertelt hierbij over zijn/haar eerste 100 dagen als pensionado, hoe dit wordt ervaren en hoe de dagen ingevuld worden. Dit interview is erg positief ontvangen bij de lezers.

Communicatieplan 2022

Het communicatieplan van Pensioenfonds Forbo is geëvalueerd en er waren geen grote wijzigingen benodigd.

Het communicatiebeleid is niet gewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar. Het communicatieplan 2022 is in de vergadering van december 2021 door het bestuur vastgesteld.

Communicatie deelnemers, pensioengerechtigden en slapers

De website van Pensioenfonds Forbo wordt continu geactualiseerd. De deelnemer krijgt, zoals wettelijk verplicht, gelaagde informatie over zijn/haar pensioenregeling. Laag 1 bevat een beknopte weergave van de pensioenregeling. Deze laag vervangt de huidige startbrief. In laag 2 worden de onderdelen uit laag 1 uitgebreider beschreven. Laag 3 bestaat uit documenten die bij de regeling horen, bijvoorbeeld het pensioenreglement. De Pensioen 1-2-3 van Pensioenfonds Forbo is op de website te vinden door simpelweg door te klikken.

Via de website hebben de deelnemers ook toegang tot het deelnemersportaal waar persoonlijke informatie en pensioeninformatie te vinden is. De deelnemers en pensioengerechtigden krijgen regelmatig email-alerts met belangrijke of interessante ontwikkelingen op pensioengebied. Daarnaast komt twee maal per jaar een digitale nieuwsbrief uit waarbij dieper op diverse onderwerpen wordt ingegaan.

Naast deze digitale communicatie ontvangen deelnemers de reguliere informatie zoals UPO of andere correspondentie nog steeds via de post.

Pensioenfonds Forbo heeft een vast katern in de personeelsbladen van de aangesloten Forbo- entiteiten. In dit katern worden actualiteiten besproken maar ook specifieke pensioenonderwerpen toegelicht.

Door de beperkingen in verband met de Covid-19 pandemie konden de jaarlijkse gepensioneerdenbijeenkomsten in december helaas weer niet doorgaan. Zodra dit weer kan zal de communicatiecommissie deze weer gaan verzorgen.

Werkgeverscommunicatie

In 2021 zijn de werkgevers schriftelijk en mondeling geïnformeerd over lopende zaken en actuele ontwikkelingen binnen het fonds en op algemeen pensioengebied. Daarnaast heeft het DB maandelijks overleg met de werkgever over de ontwikkelingen bij het fonds en in het algemene pensioenlandschap.

Deelnemersbestand

(Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2020	1.051	706	795	2.552
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	46	0	0	46
Ontslag met premievrije aanspraak	-47	47	0	0
Waardeoverdracht	0	-26	0	-26
Ingang pensioen	-23	-20	58	15
Overlijden	-2	-2	-46	-50
Afkoop	0	0	-4	-4
Andere oorzaken ¹⁾	3	-2	-3	-2
Mutaties per saldo	-23	-3	5	-21
Stand per 31 december 2021	1.028 ²⁾	703	800	2.531

Specificatie pensioengerechtigden

	2021	2020
Ouderdomspensioen	506	493
Nabestaandenpensioen	285	292
Wezenpensioen	9	10
Totaal	800	795

1) * Deelnemers: Wijziging onderneming en deeltijd pensioenering

* Slapers: Wijziging onderneming, TOP uitruilen in OP (slaperspakket voor TOP wordt afgevoerd)

* Gepensioneerden: Expiratie van wezenpensioen en het herleven van wezenpensioen ivm studie

2) Waarvan 56 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling (2020: 51)

Beleggingen

2021 was een bijzonder jaar...

Niet alleen vanwege de aanhoudende pandemie, maar ook economisch was 2021 een zeer bijzonder jaar. Het jaar werd gekenmerkt door de hoogste economische groei en inflatie sinds decennia. De economische groei van 5,9% wereldwijd lag ruim boven de trendgroei van 3,5%. De groei werd hoofdzakelijk gedreven door inhaalbestedingen en zeer stimulerend beleid van overheden en centrale banken. De wereldeconomie is de coronadip weer te boven: het pre-coronaniveau van de binnenlandse economieën is reeds gepasseerd en ook de werkloosheid ligt weer dicht bij het niveau van 2019.

...maar niet alleen maar feest

Toch ondervond de wereldeconomie ook dit jaar tegenwind. Nieuwe coronavarianten, infectiegolven en lockdowns bleven zorgen baren en de inflatie liep in 2021 flink op. De inflatie werd vooral opgedreven door hard stijgende energieprijzen, toegenomen knelpunten in mondiale productie- en transportketens en (met name in de VS) hogere loonstijgingen.

Het zwaartepunt van de economische groei lag in de eerste helft van het jaar en zwakte in de tweede helft wat af. Inflatie piekte juist op jaareinde. Dit leidde tot zorgen over mogelijk negatieve scenario's zoals blijvend hoge inflatie of zelfs stagflatie. Deze zorgen namen verder toe nadat de Amerikaanse centrale bank eind november aangaf de hoge inflatie niet langer als 'tijdelijk' te willen classificeren.

De Amerikaanse centrale bank (de Fed) maakt een draai

Waar in de eerste helft van het jaar de Fed de verwachtingen voor het terugdraaien van het ruime monetaire beleid nog temperde, heeft zij afgelopen december een draai gemaakt in het beleid. Door de langer dan verwachte hoge inflatie raakt het geduld van centrale banken op en is het crisisbeleid niet langer passend bij de sterke economische groei. In december verraste de Fed beleggers door:

1. Te speculeren op snellere en meer renteverhogingen
2. Aan te geven het obligatieaankoopprogramma (monetaire verruiming) sneller af te gaan bouwen
3. Zelfs te overwegen ook al in 2022 te starten met het actief verkopen van obligaties aan de markt

Ook de ECB heeft in de beleidsvergadering van december gekozen voor een minder ruim beleid. Het Pandemic emergency purchase programme (PEPP) wordt zoals verwacht in maart 2022 beëindigd, maar daar staat tegenover dat voor een soepele overgang het reguliere opkoopprogramma licht wordt verhoogd. Eind 2021 zijn er door de markt nog geen renteverhogingen van de ECB in 2022 ingeprijsd. Met name door deze toegenomen inflatie(verwachtingen) en beleidsafbouw-stappen van centrale banken kwamen marktrentes richting jaareinde onder opwaartse druk. Zo is bijvoorbeeld het afgelopen jaar de 30-jaars Europese swaprente sterk gestegen van -3 basispunten naar 48 basispunten.

Evergrande was niet de Chinese Lehman Brothers

In september ontstond grote onrust over het mogelijke omvallen van de Chinese vastgoedreus Evergrande. Initieel bestond enige zorg dat dit weleens China's 'Lehman Brothers' moment –alom gezien als de start van de financiële crisis in 2008– zou kunnen zijn. Een grote koersreactie bleef echter uit, daar al snel het vertrouwen toenam dat de Chinese overheid zou ingrijpen. Begin december miste Evergrande een betaling en kwam daarmee in de eerste fase van een faillissement. Evergrande moest onder druk assets verkopen. Daarna bleken meer ontwikkelaars in de problemen te komen. De Chinese overheid wist evenwel inderdaad grootschalige escalatie te voorkomen. Een tijdelijke rem op de Chinese groei valt niet uit te sluiten, maar op een 5-jaars horizon is de verwachting dat het beeld grofweg ongewijzigd blijft. Pensioenfondsen Forbo heeft deze ontwikkelingen gemonitord, maar geen aanleiding gezien hier op te acteren of economische verwachtingen bij te stellen.

Per saldo een positief beeld op de financiële markten

Ondanks de genoemde zorgen lieten financiële markten per saldo een positief beeld zien. De wereldwijde aandelenindex (MSCI World) behaalde in 2021 een rendement van 22,3%. Technologieaandelen voerden lange tijd het herstel op financiële markten aan, maar nu volgden ook andere sectoren. De sector energie deed het goed, doordat de olieprijs sterk steeg. Faillissementen vielen laag uit en liquiditeit was erg goed. Over de gehele linie zijn waarderingen van beleggingscategorieën tot historisch hoge niveaus gestegen.

Afnemende, maar nog altijd solide economische groei in 2022...

De historisch hoge (inhaal)groei van 2021 zal waarschijnlijk niet herhaald worden in 2022. Gezien de acceleratie van groei en inflatie van het afgelopen jaar, lijkt het waarschijnlijk dat overheden de acute crisissteun gaan afbouwen. Ook centrale banken, inclusief de Fed en de ECB, hebben een start gemaakt met de afbouw van hun crisisbeleid, al is de economische impact sterk afhankelijk van hoe marktresenties reageren. Afnemende stimulering door overheden en centrale banken reduceert de stimulans voor de groei, waardoor deze naar verwachting een 'trede lager' uitkomt dan de historische groeipeik in 2021.

Huishoudens hebben evenwel nog een grote, tijdens lockdowns opgebouwde, spaarkas tot hun beschikking. Bovendien zijn vermogensposities verbeterd. De afnemende beleidssteun zien we voorlopig dan ook nog gecompenseerd worden door aanhoudend solide consumentenbestedingen, hoewel hierin in de tweede helft van het jaar enige vermindering kan optreden en de groei wat kan afzwakken.

...en ook van inflatie verwachten we een daling in 2022

Steeds meer medische experts zien de pandemie gedurende 2022 ontwikkelen tot een stabielere, minder levensbedreigende endemie. Een deel van de oorzaken van de nu hoge inflatie zien we daardoor wegebben. Zo zien we de nu tot tekorten en prijsdruk leidende knelpunten in de mondiale aanbodketens geleidelijk 'ontstoppen' als mobiliteitsrestricties wereldwijd afnemen en de ongewoon hoge vraag naar goederen terugschuift naar heropende, lokale, dienstensectoren.

Energie-inflatie was de andere grote drijfveer van inflatie afgelopen jaar. Nu de energieprijzen al hoge niveaus hebben bereikt, wordt het toenemend onwaarschijnlijk dat deze ook dit en komende jaren soortgelijke prijsstijgingen zullen laten zien. Aangezien inflatie prijsstijging meet, zal de opwaartse druk op inflatie afnemen wanneer energieprijzen beduidend minder hard stijgen, stabiliseren of zelfs dalen. De huidige geopolitieke spanningen aan de Oost-Oekraïense grens en belangrijke rol van Rusland in de mondiale energiemarkt vormen hieromtrent een onzekerheid.

Normalisering groei en inflatie naar pre corona ranges meest waarschijnlijk

Na de heropeningsacceleratie van economische groei en inflatie van 2021 en eerste helft van 2022 voorzien we derhalve een geleidelijke afname van de groei, om vanaf 2023 weer in de lagere pre corona ranges te belanden.

Onzekerheid blijft hoog

Desalniettemin blijft –zoals sinds de start van de pandemie– de onzekerheid rondom dit basisscenario (Sprint, dan marathon) hoog. Het is zeker niet uitgesloten dat inflatoire processen in een zichzelf versterkende fase belanden, waarin hogere inflatieverwachtingen, hogere prijzen voor arbeid, goederen en diensten voeden en vice versa. Het grootste risico op zo'n langer aanhoudende hoge inflatie ligt in de krappe arbeidsmarkt. Momenteel ligt de werkloosheid al onder de evenwichtswerkloosheid en volgens de economische theorie kan dat leiden tot hogere lonen.

Ook jarenlang aanhoudend hoge economische groei is niet uitgesloten, gedreven door de hoge spaar- en dus potentiële bestedingskassen, een productieboom om uitverkochte voorraden aan te vullen, aanhoudende acceleratie van digitalisering en/of grote (groene) investeringen van overheden.

De ontwikkelingen in relatie tot deze alternatieve scenario's worden nauwgezet gevolgd.

Beleggingsresultaten 2021

Op 1 januari 2021 startten wij met een dekkingsgraad (DNB rente) van 104,9% en een marktrente van -0,09%. Mede dankzij een stijging van de marktrente naar 0,44% konden we het jaar afsluiten met een dekkingsgraad van 113,7%.

De onderstaande onderdelen behaalden in 2021 het volgende resultaat:

Matchingportefeuille	-11,26%
Cluster Onroerend goed	15,60%
Cluster Hoogrentend	0,58%
Cluster Aandelen	18,25%

Het totale netto portefeuillerendement kwam uit op 0,22%, dit was 0,05% beter dan de benchmark.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de behaalde rendementen in 2021. Eind van 2021 was 34,9% belegd in vastrentende waarden (exclusief rentederivaten), 27,9% in aandelen, 20,0% in hoogrentende waarden, 6,0% in beursgenoteerd onroerend goed. Het overige betrof liquide middelen, de kortlopende obligatieportefeuille en rentederivaten.

Het totale portefeuillerendement kwam uit op 0,22% na alle vermogensbeheerkosten.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds ultimo 2021 bedroeg 109,8%, ten opzichte van 98,6% ultimo 2020.

	Portefeuille- rendement	Benchmark- rendement	
Totale portefeuille	0,22% ¹⁾	0,17%	0,05%
Matching portefeuille	-11,26%	-11,24%	-0,02%
Euro staatsobligaties	-5,02%	-5,02%	0,00%
Kortlopende obligaties	-0,62%	-0,77%	0,15%
Euro IG bedrijfsobligaties	-1,26%	-1,17%	-0,09%
Matching overlay	-12,22%	-12,22%	0,00%
Liquide middelen	-0,36%	-0,57%	0,21%
Return portefeuille	11,11%	10,56%	0,55%
Hoogrentende waarden	0,58%	0,29%	0,29%
Aandelen	18,25%	17,11%	1,14%
Onroerend Goed	15,60%	17,14%	-1,54%

Tabel: Portefeuille- en benchmarkrendement 2021

Portefeuillebeheer

De beleggingsportefeuille bestaat voor circa 50% uit de matchingportefeuille, die vooral tot doel heeft om de markt te volgen ten aanzien van de verplichtingen. Hiermee vermindert Pensioenfonds Forbo het renterisico. De andere 50% noemen we de returnportefeuille en die heeft als doel een hoger rendement te behalen dan de waardetoeename van de verplichtingen.

1) Na vermogensbeheer kosten van 0,28%

De matchingsportefeuille bestaat voornamelijk uit: Europese Staats- en bedrijfsobligaties en Kortlopende Staatsobligaties (KLOP).

De returnportefeuille bestaat voornamelijk uit de clusters: Aandelen, Onroerend Goed en Hoogrentend. In opdracht van het fonds belegt MN, daar waar mogelijk, voornamelijk op een passieve wijze.

De vermogensbeheerder MN voldoet aan alle door het fonds opgestelde beleggingsbeginselen en daarmee ook aan de opgestelde regels voor maatschappelijke verantwoordelijkheid. Een belangrijke pijler hierin is de door MN ondertekende UNPRI principes, waarmee uitsluiting van o.a. kinderarbeid en controversiële wapens is gewaarborgd.

Strategisch beleggingsbeleid

De strategische vermogensverdeling is in 2021 niet gewijzigd.

Normportefeuille

De beleggingsadviescommissie beoordeelt o.a. aan de hand van de rapportages of wijzigingen van de portefeuille noodzakelijk zijn (bij posities buiten de bandbreedte) om de portefeuille in lijn te brengen met de normportefeuille. Het strategisch beleggingsbeleid wordt met gebruik van een ALM-studie periodiek vastgesteld. Deze ALM studie heeft in het najaar van 2020 plaats gevonden. Belangrijkste conclusie was dat de huidige portefeuillesamenstelling en het risicoprofiel niet behoeven te worden gewijzigd.

De strategische portefeuille op 31 december 2021

	Strategische Norm	Bandbreedte	Benchmark
Matching portefeuille	50%	5%	
Euro Staatsobligaties			portefeuille
Euro Investment Grade			Custom IHS Markit EUR senior Corporates Index
Liquide middelen			EONIA 5%
Swap overlay			Portefeuille
Kortlopende obligaties			Bloomberg Barclays Bellwether (EU) 6 month total return index minus 15 basispunten
Return portefeuille	50%	5%	
<u>Cluster Hoogrentend</u>	20%	5%	
Europees High Yield			ICE B of A BB-B Euro Developed Markets Non-Financial High Yield Constrained Index
USA High Yield			ICE B of A BB-B US Non-Financial High Yield Contained Index

	Strategische Norm	Bandbreedte	Benchmark
Bank Loans			Credit Suisse Institutional Western European Leveraged Loan Index (non US\$-hedged to Euro)
Emerging Market Debt HC			Custom JP Morgan Emerging Market Bond Index Global Diversified (EMBI)
Emerging Market Debt LC			Custom JP Morgan Government Bond Index Global Diversified (GBI)
<u>Cluster Aandelen</u>	25%	5%	
Europa			Custom MSCI Europe Net Total Return Index
Noord Amerika			Custom MSCI North America Gross Net Total Return Index
Verre Oosten			Custom MSCI Pacific Net Total Return Index
Opkomende Landen			Custom MSCI Emerging Markets Net Total Return Index
<u>Cluster Vastgoed</u>	5%	2,5%	
Europees Beursgenoteerd Vastgoed			Custom GRP General Quoted Europe Net Total Return Index

- 1) De bandbreedtes gelden rondom de herschaalde actuele normgewichten in de liquide matchingportefeuille (staatsobligaties en bedrijfsobligaties). Normweringen fluctueren gedurende het jaar, weging Matchingportefeuille (50%) is vast.
- 2) De bandbreedtes gelden rondom de herschaalde actuele normgewichten in de liquide returnportefeuille (aandelen en hoogrentende obligaties). Normweringen fluctueren gedurende het jaar, weging Returnportefeuille (50%) is vast.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Pensioenfonds Forbo is ervan overtuigd dat mens, milieu en ondernemingsbestuur op de lange termijn de risico-rendementsverhouding van beleggingen beïnvloeden. Deze factoren staan ook wel bekend onder de term ESG (environmental, social en governance). Het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid van Pensioenfonds Forbo komt tot uitdrukking in de instrumenten Uitsluiting, ESG-integratie, Actief Aandeelhouderschap en impact investeringen.

Uitsluiting

Het uitsluitingsbeleid bepaalt welke ondernemingen en landen van mogelijke investeringen worden uitgesloten wegens betrokkenheid bij controversiële producten óf naar aanleiding van sancties uitgevaardigd door de Verenigde Naties óf de Europese Unie. SPF sluit ondernemingen uit als hun activiteiten of een deel ervan in strijd zijn met internationale verdragen. Ook beleggen wij niet in een onderneming wanneer een dialoog met een onderneming over een significant ESG-risico niet voldoende resultaat oplevert. Dit was bijvoorbeeld het geval met olie- en gasbedrijf ExxonMobil. Daarom is ExxonMobil per 1 januari 2021 op de uitsluitingslijst

geplaatst en wordt in deze onderneming niet meer belegd. Daarnaast belegt Pensioenfonds Forbo niet in staatsobligaties van landen waaraan internationale sancties zijn opgelegd. Tenslotte worden bedrijven uitgesloten die betrokken zijn bij onwenselijke activiteiten. Het gaat hierbij om tabak, handvuurwapens voor civiel gebruik, adult entertainment en bont. In 2021 zijn dertien landen en vijfendertig bedrijven uitgesloten.

ESG-integratie

SPF houdt bij de keuze voor beleggingen rekening met sociale factoren (mensenrechten), milieufactoren en goed verantwoord ondernemingsbestuur. ESG-integratie betekent het systematisch meewegen van de mogelijke invloeden van mens, milieu en ondernemingsbestuur in beleggingsbeslissingen. Op deze manier is het mogelijk om bedrijven en landen op basis van hun ESG prestaties een score te geven. Een zwakke score kan leiden tot uitsluiting (ook wel “negative screening” genoemd), sterke scores leiden tot insluiting (“positive screening”).

Eind 2020 is de strategie “Bewuste Selectie” geïmplementeerd in de aandelenportefeuilles ontwikkelde landen (Europa, Noord-Amerika en Azië). Het uitgangspunt van Bewuste Selectie is dat Pensioenfonds Forbo een bewuste keuze maakt waarin ze belegt en waarom. In de strategie zijn randvoorwaarden opgesteld waaraan alle aandelen moeten voldoen voordat er in wordt belegd. Deze uitgangspunten houden rekening met zowel ESG als financiële factoren. Pensioenfonds Forbo is van mening dat alleen bedrijven die een goede bedrijfsvoering hebben (en daarin rekening houden met milieu, maatschappij en mensen) op lange termijn goed kunnen presteren.

In 2021 is gekeken hoe ESG verder geïntegreerd kan worden in de portefeuilles. Zo hebben we de Bewuste Selectie strategie aangescherpt met een extra klimaatscreening voor de meest carbon-intensieve sectoren. In iedere carbon-intensieve sector wordt de 20% relatief slechtst presterende bedrijven op basis van hun klimaatscore verwijderd uit de aandelenportefeuille ontwikkelde landen. Daarnaast hebben we onderzocht hoe de Bewuste Selectie strategie ook kan worden geïmplementeerd in de aandelenportefeuille opkomende landen. Implementatie zal naar verwachting begin 2022 plaatsvinden. In het komende jaar zal dit ook voor de andere beleggingscategorieën worden onderzocht.

Bij andere beleggingscategorieën worden ESG-factoren ook al meegewogen in beleggingsbeslissingen. Zo wordt bij staatsobligaties uit opkomende landen (onder andere) gekeken van welk niveau de democratische instituties van landen zijn en of daar verbetering of verslechtering in is te zien. Ook wil Pensioenfonds Forbo dat vermogensbeheerders dezelfde waarde hechten aan verantwoord beleggen als Pensioenfonds Forbo. Daarom monitort Pensioenfonds Forbo deze vermogensbeheerders op basis van de zogenaamde Planet-score. Hierbij kennen we punten toe aan het niveau van beleid, de ESG-integratie en ESG-rapportage. Pensioenfonds Forbo verwacht van managers dat zij –waar dat kan– ESG-factoren in het beleggingsbeleid meenemen.

Actief aandeelhouderschap

SPF stelt zich namens de deelnemers op als een actief aandeelhouder: er wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen en gesproken met bedrijven waarin is belegd. MN voert het actief aandeelhouderschap namens SPF. Hieronder worden de activiteiten in het kader van de dialoog en het stemmen verder toegelicht.

Dialoogbeleid

Het dialoogprogramma probeert negatieve effecten van bedrijven op het resultaat van de beleggingen te voorkomen door met deze bedrijven in gesprek te gaan (dialoog). MN voert namens SPF het bedrijfsdialogenprogramma en gaat in gesprek met bedrijven waar de ESG-factoren beter kunnen. Denk aan ondernemingen die betrokken zijn bij controverses of in overtreding zijn van internationale standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen. Het doel van dit overleg is om de verbeteringen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen te bespreken. Tijdens het dialoogprogramma worden de vorderingen gemeten en beoordeeld. De mate waarin een bedrijf meewerkt en de openheid van zaken die zij geeft, zijn belangrijke graadmeters. SPF sluit een onderneming uit wanneer de gesprekken met de onderneming niet genoeg resultaat oplevert. Daarbij wordt een zorgvuldige afweging gemaakt over de mogelijke impact op belanghebbenden.

Voor Environment (milieu) heeft MN namens SPF met acht olie- en gasbedrijven en nutsbedrijven gesprekken gevoerd over de energietransitie. In 2021 is bijvoorbeeld gesproken met Engie over een net zero doelstelling. Engie heeft hierop tijdens de aandeelhoudersvergadering de nieuwe doelstelling gepresenteerd en stoot per 2045 netto niets meer uit. Op het gebied van Social zijn er gesprekken gevoerd met bedrijven over onder andere een leefbaar loon in de textielsector en arbeidsomstandigheden in de agrarische sector. Binnen het thema Governance (goed bestuur) hebben we met ondernemingen gesproken over beloningsbeleid, de diversiteit in samenstelling van het bestuur en de mate waarin bedrijven rapporteren over hun langetermijnstrategie.

Stemmen

Het stembeleid van ons fonds wordt uitgevoerd voor de ondernemingen waarin we beleggen. Door middel van het uitoefenen van stemrechten op aandeelhoudersvergaderingen beïnvloedt SPF het bestuur en het beleid van ondernemingen. Hiermee voldoen wij aan de eisen die de wetgever stelt aan institutionele beleggers, zoals pensioenfondsen. Onze vermogensbeheerder stemde namens ons fonds in 2021 wereldwijd op ruim 28.674 onderwerpen op vergaderingen van ondernemingen waarin we beleggen. De meest voorkomende stemmingen betroffen dit jaar aanstelling van bestuursleden en bedrijfsinhoudelijke voorstellen. In ca. 7% van de stemmingen betrof het thema beloning. Het stembeleid evalueren we elk jaar en passen we zo nodig aan.

Klimaat

In aansluiting op maatschappelijke ontwikkelingen, zoals het klimaatakkoord van Parijs in 2015, heeft Pensioenfonds Forbo klimaat als een belangrijk thema benoemd in het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid. Dat bestaat uit de volgende acties:

- Jaarlijks wordt de CO2-voetafdruk van de aandelenportefeuilles gemeten en sinds 2021 ook van de bedrijfsobligaties in portefeuille;
- Binnen deze aandelenportefeuilles worden de acht bedrijven met een groot aandeel in de CO2-uitstoot in de portefeuille van Pensioenfonds Forbo aangesproken op hun verantwoordelijkheid en worden ze aangespoord deze uitstoot terug te brengen;
- Pensioenfonds Forbo vergroot het bewustzijn over klimaat bij managers en stelt hen verantwoordelijk voor het inzichtelijk en meetbaar maken van de CO2-uitstoot in hun portefeuilles.

EU Sustainable Finance Disclosure Regulation & Taxonomy Regulation

De financiële sector is gevraagd een bijdrage te leveren aan het behalen van de doelstellingen van het Parijsakkoord. In maart 2018 heeft de Europese Commissie een actieplan opgesteld om de financiële sector hiertoe aan te zetten: het 'Action Plan Financing Sustainable Growth'. Het actieplan bestaat uit 10 punten die resulteren in nieuwe of gewijzigde regels voor financiële instellingen, waaronder pensioenfondsen.

Ook voor ons fonds resulteert dit in nieuwe regelgeving, waaronder de informatieverplichtingsverordening over duurzaamheid in de financiële dienstensector (SFDR) en de Taxonomieverordening. Doel van deze Verordeningen is het transparant maken van hoe financiële instellingen –waaronder pensioenfondsen– omgaan met duurzaamheid.

De SFDR vraagt pensioenfondsen de informatie over duurzaam beleggen op één en dezelfde manier te presenteren zodat de informatie beter vergelijkbaar wordt tussen pensioenfondsen. Het doel van de Taxonomieverordening is het creëren van één standaard waarop ecologische duurzaamheid kan worden gemeten. De taxonomie is een soort woordenboek waaruit volgt welke economische activiteiten ecologisch duurzaam zijn. Vervolgens moeten alle activiteiten van een onderneming op een rij worden gezet en worden bepaald welke van deze activiteiten duurzaam zijn. Hieruit volgt dan een score per onderneming. Pensioenfonds Forbo kan deze informatie over ondernemingen vervolgens gebruiken bij het vormgeven van haar duurzaamheidsbeleid.

De eerste SFDR-verplichtingen zijn op 10 maart 2021 in werking getreden. Ons fonds heeft informatie verstrekt over hoe duurzaamheidsrisico's worden meegewogen bij investeringsbeslissingen en over hoe we aankijken tegen ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Deze informatie is op de website van Pensioenfonds Forbo en met een verwijzing hiernaar in het Pensioen 1-2-3 opgenomen.

De eerste verplichting voor de Taxonomieverordening is op 1 januari 2022 in werking getreden. Pensioenfondsen dienen in hun Pensioen 1-2-3 aan te geven of zij wel of niet voornemens zijn te beleggen in economische activiteiten die ecologisch duurzaam zijn volgens de Taxonomieverordening. Omdat de pensioenregeling die Pensioenfonds Forbo aanbiedt geen ecologisch duurzame kenmerken bevat, hebben wij in onze Pensioen 1-2-3 opgenomen dat de onderliggende beleggingen van de Pensioenregeling geen rekening houden met de Taxonomie-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten

Actuariële analyse resultaat

De hieronder genoemde getallen zijn in duizenden Euro's, tenzij anders vermeld.

Technische voorzieningen

Ultimo 2021 bedragen de technische voorzieningen (TV) voor risico fonds 487.120. Het herverzekeringsdeel van de TV bedraagt 83, waardoor de totale TV gelijk zijn aan 487.203.

Premie

De gedempte kostendekkende premie in het boekjaar bedroeg 13.272. De feitelijke premie, inclusief onttrekking uit het premiedepot, bedroeg 15.027. Daarmee was de feitelijke premie dus hoger dan de gedempte kostendekkende premie, maar lager dan de zuiver kostendekkende premie, die 19.940 bedroeg.

Vermogenspositie

Het minimaal vereist vermogen (MVEV) van het pensioenfonds bedraagt 20.285, ofwel 4,2% van de TV en het vereist eigen vermogen (VEV) bedraagt 82.686 ofwel 17,0% van de TV. De actuele dekkingsgraad ultimo 2021 is 113,7% en de beleidsdekkingsgraad 109,8%. Daarmee is het eigen vermogen hoger dan minimaal vereist maar lager dan vereist.

Dekkingsgraden

De actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds per 31 december 2021 is 113,7%. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds per 31 december 2021 is 109,8%. In verband daarmee is –op grond van door De Nederlandsche Bank (DNB) vastgestelde definities– eind 2021 sprake van een dekkingstekort. De beleidsdekkingsgraad is vastgesteld als het gemiddelde van de actuele maandeinde-dekkingsgraden in de afgelopen twaalf maanden.

Voor de vaststelling van de dekkingsgraden is een proces ingericht. De reële dekkingsgraad –volgens de definitie in de Regeling Pensioenwet– van het pensioenfonds per 31 december 2021 is 88,6%.

Uitvoeringskosten

Aanbevelingen Uitvoeringskosten Pensioenfederatie

In de Aanbevelingen uitvoeringskosten roept de Pensioenfederatie de pensioenfondsen op om de kosten van pensioenbeheer, vermogensbeheer en transacties te publiceren. Deze kosten moeten volgens de Pensioenfederatie volledig bekend zijn binnen het pensioenfonds en beschikbaar zijn voor deelnemers. De aanbevelingen luiden:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro's per deelnemer.
- Rapporteer de kosten van het vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen.
- Rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen.

Pensioenfonds Forbo deelt de mening van de Pensioenfederatie en wil volledig transparant zijn over deze kosten. Dit gaat dus over meer dan alleen de kosten die direct in de jaarrekening verantwoord worden. Met het kostenoverzicht volgt Pensioenfonds Forbo de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Kostenoverzicht (in hele euro's)

	2021		2020	
	% t.o.v. gemiddeld belegd vermogen		% t.o.v. gemiddeld belegd vermogen	
	€		€	
Bestuurskosten	29.223		42.944	
Kosten pensioenuitvoerders en adviseurs	655.294		607.566	
Toezichtkosten	31.861		32.324	
Totale pensioenuitvoerings- en administratiekosten ¹⁾	716.378		682.834	
Totaal aantal deelnemers	1.828		1.846	
Kosten per deelnemer ²⁾	392		370	
Beheerkosten beleggingen				
– Vastgoed	111.947		84.506	
– Aandelen	268.021		252.834	
– Vastrentende waarden	707.967		659.767	
– Derivaten	4.441		4.846	
– Fiduciair beheer	338.073		254.580	
	1.430.449	0,24%	1.256.532	0,23%
Kosten bewaarloon en overige kosten	86.994	0,01%	88.577	0,01%
Kosten vermogensbeheer ³⁾	1.517.443	0,25%	1.345.110	0,24%
Transactiekosten ⁴⁾	386.646	0,07%	523.111	0,10%
Totaal	1.904.089	0,32%	1.868.221	0,34%

Kosten pensioenbeheer

De pensioenuitvoeringskosten per deelnemer zijn in 2021 toegenomen ten opzichte van 2020. Dit wordt veroorzaakt door een daling van de deelnemersaantallen en een stijging van de pensioenuitvoerings- en administratiekosten in 2021.

1) In de toelichting op de staat van baten en lasten is dit bedrag terug te vinden onder note [15].

2) Kosten van het pensioenbeheer bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten en de kosten van toezicht.

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee.

3) De kosten van vermogensbeheer en de transactiekosten worden weergegeven in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen. De kosten vermogensbeheer zijn inzichtelijk gemaakt conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Er is rekening gehouden met de zogenoemde 'verborgen' kosten zoals transactiekosten en beheerkosten. Er is bij de berekening van een aantal kostenposten gebruik gemaakt van aannames en veronderstellingen inzake percentages en berekeningsmethodieken.

4) De transactiekosten worden gerapporteerd a.h.v. de factuur van de manager. Indien deze niet beschikbaar is, zal gebruik gemaakt worden van een proxy voor de transactiekosten. In het geval dat een product in de beleggingscategorie Fixed Income valt, wordt deze berekend a.h.v. een spread. Eenzelfde geldt voor derivaten.

Kosten vermogensbeheer

Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden:

- De eerste categorie betreft de kosten waar onderliggende facturen en nota's aan ten grondslag liggen, waaronder de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s), het bewaarloon, kosten van ondersteuning bij het vermogensbeheer. Deze kosten bedragen 774 (zie toelichting staat van baten en lasten, post [9]). Naar aanleiding van de nieuwe overeenkomst met de vermogensbeheerder is een substantiële verlaging van de kosten gerealiseerd.
- De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening. Deze kosten bedragen 1.130. Dit leidt tot een totaal van 1.904.
- De kosten van de accountantscontrole van de beleggingsadministratie worden vergoed door MN en zijn derhalve niet opgenomen in de beleggingskosten.
- De totale kosten vermogensbeheer zijn ten opzichte van vorig verslagjaar gestegen, maar procentueel gedaald met 0,02%-punt. Dit komt met name door een stijging van het gemiddeld belegd vermogen.

In vergelijking met andere pensioenfondsen

Algemeen

SPF neemt voor wat betreft de toetsing van het niveau van de uitvoeringskosten deel aan het jaarlijkse onderzoek van het Institutioneel Benchmarking Instituut (IBI). De resultaten uit deze onderzoeken worden onder meer gebruikt bij de beoordeling van het niveau van deze kosten in relatie tot het niveau van soortgelijke kosten bij andere pensioenfondsen (de peergroep) en ten opzichte van alle deelnemende pensioenfondsen.

Voor de volledigheid noemen wij dat de resultaten van het onderzoek door IBI altijd betrekking hebben op het jaar voorafgaande aan het verslagjaar en daarmee achterlopen bij het jaarverslag in dit geval betreft dit dus het jaar 2020. IBI kan het benchmarking-rapport over een boekjaar pas opleveren nadat het jaarverslag van Pensioenfonds SPF van dat boekjaar al is vastgesteld. Dit komt doordat IBI de definitieve kostenbenchmarks pas kan berekenen zodra alle deelnemende pensioenfondsen hun cijfers beschikbaar hebben gesteld. Aan IBI Benchmarking deden in totaal 18 Nederlandse pensioenfondsen mee.

Overall

SPF heeft lagere vermogensbeheerkosten dan op grond van de asset mix zou mogen worden verwacht. Omdat het fonds heeft gekozen voor een allocatie naar liquide beleggingscategorieën waarbij 70% naar vastrentende waarde toebedeeld is, is het niveau van de vermogensbeheerkosten ook laag. Zowel het 1-jarig als het meerjarig rendement (5- en 10-jarige gemiddelden) is hoger dan dat van peergroep en het universum. Een belangrijke onderdeel hiervan is de contributie van de rente-afdekking. Door de dalende rente in 2020 bedroeg deze 7,6%, voor het universum was dit 6,4%. De keuze voor de beleggingscategorieën droeg voor 3,8% bij aan het totaal rendement. Ook dit is hoger dan het universum met 2,4%. Het 10-jarig rendement is met 9,1% hoger dan de peergroep met 7,0% en het universum met 8,1%. Het fonds belegt met name via beleggingsfondsen voor nagenoeg 75% passief.

Rendement

Door pensioenfonds SPF is een beleggingsplan voor middellange termijn vastgesteld. Hiervan afgeleid is het beleggingsplan over het verslagjaar 2020, dat o.a. de allocatie naar de verschillende beleggingscategorieën bevat. De allocatie levert een verwacht rendement bij een door het bestuur vastgesteld en gewenst risicoprofiel. Het gerealiseerd rendement over het verslagjaar bedraagt 11,4% en over de afgelopen vijf jaar gemiddeld 9,1%. Het 5-jarig gemiddelde van het fonds is hoger dan het 5-jarig gemiddelde van de peergroep en universum. Het 10-jarig gemiddelde van het fonds is met 9,1% hoger dan de peergroep en universum.

Om pensioenfondsen met elkaar te kunnen vergelijken heeft IBI de IBI Asset Allocatie Index ontwikkeld waarbij een waarde van 100 betekent dat dit de gemiddelde allocatie naar de verschillende beleggingscategorieën is van de deelnemende pensioenfondsen. Het

fonds heeft een IBI Asset Allocatie Index van 60 en daarmee een lagere spreiding dan gemiddeld. Dit betekent dat op langere termijn de rendementen in principe lager en/of meer volatiel zullen zijn.

Bij het vaststellen van het beleggingsplan zijn per beleggingscategorie benchmark rendementen gedefinieerd.

In het beleggingsplan is eveneens opgenomen de wijze waarop de beleggingen worden beheerd. Dit kan actief of passief beheer zijn. Bij actief beheer wordt in de regel een hoger rendement behaald. Hier staan wel additionele kosten tegenover. Het instituut heeft voor de mate van actief beheer de IBI Alpha Index ontwikkeld. Het pensioenfonds heeft een waarde van 81 voor de IBI Alpha Index en dit is daarmee lager dan gemiddeld.

Vermogensbeheerkosten

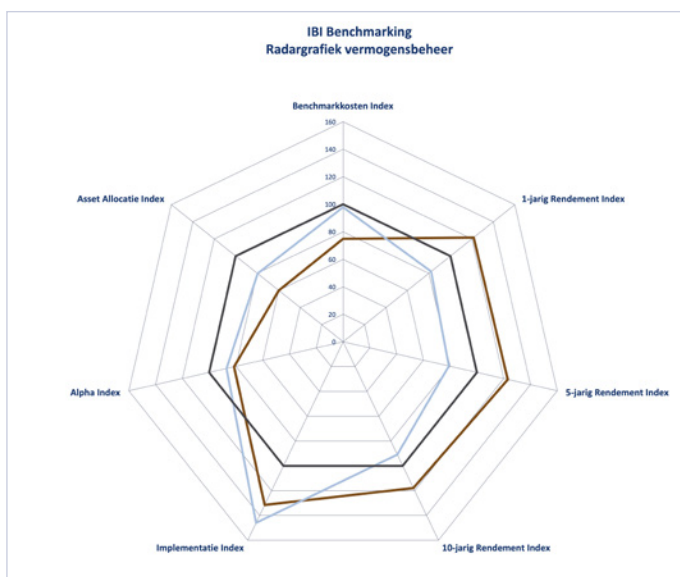
De kosten van het pensioenfonds kunnen in positieve of negatieve zin afwijken van de gemiddelde kosten door gemaakte keuzes van het bestuur. De vermogensbeheerkosten worden voornamelijk bepaald door de allocatie naar beleggingscategorieën en in beperktere mate door de mate van actief beheer.

De kosten worden ook beïnvloedt door de manier van beleggen, direct of indirect via beleggingsfondsen, dit is de wijze van implementatie. Zo zijn bijvoorbeeld fondsen met meerdere management lagen (fund of funds) in principe duurder. Pensioenfonds SPF maakt voor 66% gebruik van indirecte beleggingen.

Kostenbenchmark

Volgens de Aanbevelingen uitvoeringskosten moeten pensioenfondsen hun kosten in perspectief zetten door middel van benchmarking. Een benchmarkgetal is namelijk de meest eenvoudige wijze waarop de kosten in context worden gezet, immers er wordt rekening gehouden met de specifieke kenmerken van het pensioenfonds. De IBI Kostenbenchmark is een kostennorm die door het instituut is berekend welke rekening houdt met de door het pensioenfonds bepaalde allocatie naar de verschillende beleggingscategorieën. Hierbij wordt gerekend met de gemiddelde kosten per beleggingscategorie en overige kosten van pensioenfondsen van vergelijkbare omvang.

De vermogensbeheerkosten van het fonds bedragen 27 bps, terwijl de IBI Kostenbenchmark 36 bps is. Dit betekent dat de vermogensbeheerkosten 9 bps lager zijn dan de kostennorm. De lagere kosten komen met name door de keuze om te beleggen in tracker funds welke goedkoper zijn dan actieve beleggingen. Verder zorgt de keuze voor de beleggingscategorieën ook voor lage kosten.

Uit het radar-diagram blijkt de prestatie van het pensioenfonds op het gebied van vermogensbeheer uit de bruine lijn. Waar het fonds buiten de omtrek van het universum wordt weergegeven (de grijze lijn) en de waarde hoger is dan 100, daar scoort zij hoger dan het gemiddelde. Hierdoor is direct te zien of hogere of lagere kosten in relatie staan tot de wijze waarop de beleggingen worden beheerd en gestructureerd en op welke wijze dit zich verhoudt tot het rendement (1-jaars, 5-jaars en 10-jaars).

Pensioenbeheerkosten

In vergelijking met andere pensioenfondsen

Overall

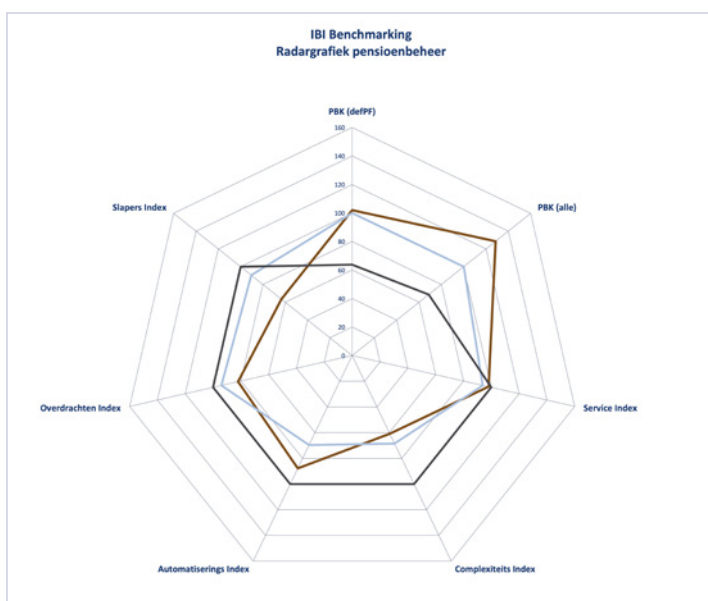
De kosten per deelnemer volgens de definitie van de Pensioenfederatie zijn met € 370 per deelnemer hoger dan de peergroep met € 363. Indien ook rekening wordt gehouden met de slapers zijn de kosten met € 266 hoger dan de peergroep met € 207. Dit wordt veroorzaakt doordat het totaal aantal deelnemers van SPF uit slechts 26% slapers bestaat tegenover bijna 50% van de peergroep. De complexiteit van de regeling is lager dan de peergroep, de service van het fonds en de mate van automatisering van de processen is hoger.

Aantal deelnemers

De kosten van pensioenbeheer worden voor een groot deel bepaald door het aantal en de samenstelling van de deelnemers. Hierop heeft het bestuur geen invloed en kan dus de mate waarin dit de kosten beïnvloedt niet veranderen. Het pensioenfonds heeft 2.6 duizend deelnemers inclusief slapers en wordt vergeleken met pensioenfondsen die gemiddeld 6.3 duizend deelnemers hebben.

Radar diagram

Het radar-diagram plaatst de door het fonds gerealiseerde pensioenbeheerkosten per deelnemer ten opzichte van het gemiddelde van de peergroep, aangezien de peergroep hiervoor een betere vergelijking biedt dan het hele universum. Deze geïndexeerde kosten per deelnemer (worden in relatie gezet tot determinanten van invloed op de kosten van pensioenbeheer, zoals de Service Index, de Complexiteits Index, de Automatiserings Index en de Overdrachten Index. Deze determinanten zijn gerelateerd aan de gemiddelde scores van het universum. Hierdoor is direct te zien of hogere of lagere kosten voor pensioenbeheer in relatie staan tot de specifieke kenmerken van het pensioenfonds en de wijze waarop het pensioenbeheer wordt uitgevoerd gebaseerd op keuzes gemaakt door het bestuur.

IBI Transparantie Index™ pensioenbeheerkosten

De kosten van pensioenbeheer wordt door de pensioenfondsen gerapporteerd. Door pensioenfondsen worden niet alle kosten overeenkomstig de definities van de Pensioenfederatie aangemerkt als pensioenbeheerkosten. Hierbij valt te denken aan kosten voor huisvesting, ICT maar ook kosten van bestuursleden. Om de vergelijkingsongelijkheid te compenseren, berekent IBI de transparantie van de gerapporteerde kosten van de individuele pensioenfondsen middels de IBI Transparantie Index.

Hoe groter de inzichtelijkheid van de gerapporteerde kosten per kostenelement, hoe hoger men scoort op de IBI Transparantie Index. Het niet of onvolledig rapporteren van kosten leidt tot een vermindering van de transparantie en daarmee tot een lagere score op de IBI Transparantie Index. Het gemiddelde van het universum is 100.

Door de gerapporteerde kosten af te zetten tegen de IBI Transparantie Index ontstaat een reëel en vergelijkbaar beeld, waarbij de mate van inzichtelijkheid in de kostenrapportering wordt afgezet tegen de gerapporteerde kosten.

De IBI Transparantie Index pensioenbeheer bedraagt 87 i.p.v. 100. Dit komt doordat er geen huur wordt betaald, niet alle bestuurs- en commissieleden een vergoeding ontvangen, er geen vergoedingen voor ICT en infrastructuur worden betaald en er door de onderneming andere diensten worden verstrekt onder de marktwaarde.

Een verlaagde Transparantie Index betekent niet dat er sprake is van intransparante governance, maar een indicatie dat in vergelijking met andere deelnemende fondsen niet alle kosten zijn opgenomen in de kosten pensioenbeheer. Voor SPF is dit het gevolg van de nauwe betrokkenheid van de sponsorende onderneming.

Governance

Bestuur

Het bestuur heeft in 2021 12 maal regulier vergaderd. Het bestuur heeft daarnaast 2 keer met de visitatiecommissie en 2 keer met het voltallige verantwoordingsorgaan overlegd.

De belangrijkste onderwerpen, die in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen, waren onder andere:

- Gevolgen van Covid-19 op de financiële situatie van het pensioenfonds
- Bezetting bestuur en gremia
- Statutenwijziging
- Premiestelling en gevolgen voor de pensioenopbouw
- Nieuw pensioenakkoord/Wet Toekomst Pensioenen (WTP)
- Opzet en invulling Projectgroep Nieuw Pensioencontract Forbo
- Risicopreferentieonderzoek
- Evaluatie uitbesteding en dienstverlening
- Wijziging accountant
- Update ABTN en bijlagen
- Bezetting Beleggingsadviescommissie
- Bewuste selectie /MVB
- Clusterdocumentatie strategisch beleggingskader
- Beleggingsplan 2022

Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn de volgende fondsdocumenten gewijzigd:

ABTN en bijlagen

De Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) wordt jaarlijks door het bestuur geactualiseerd. In de bestuursvergadering van 21 december 2021 zijn de ABTN en de gewijzigde bijlagen vastgesteld.

Reglement

Het reglement is geactualiseerd met betrekking tot de flexfactoren, opbouwpercentage, franchise en maximaal pensioengevend salaris.

Statuten

In het verslagjaar zijn de Statuten aangepast met betrekking tot de regeling bij ontstentenis en/of belet van bestuur of intern toezichtsorgaan.

Geschiktheid en evaluatie

Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan dat is opgenomen bij de ABTN. In 2021 zijn door de Covid-19 pandemie, veel opleidingen en kennissessies pas later in het jaar digitaal opgestart. Het bestuur of een delegatie van het bestuur heeft de volgende kennissessies/opleidingen gevolgd:

- 20-01-2021 Webinar Internetconsultatie WTP – Pensioenfederatie
- 22-01-2021 Workshop SFDR – MN
- 16-02-2021 Webinar actualiteiten – Pensioenfederatie
- 18-02-2021 Kennissessie WTP voor SPF – WTW
- 14-04-2021 Webinar Klimaatbestendig beleggen - MN
- 23-06-2021 Pensioenrechtlesing – VU-Law Academy
- 28-06-2021 Rondetafelbijeenkomst regievoering NPR – DNB
- 26-08-2021 Kennissessie derivatencontracten – MN
- 17-09-2021 Kennissessie verscherpte bestuursaansprakelijkheid pensioenfondsen – Keijzer&Cie
- 23-09-2021 Kennissessie NPR voorbereidingen bij de vermogensbeheerder – MN
- 23-09-2021 Sessie NPR PF Forbo – WTW
- 29-09-2021 Pensioenrechtlesing – VU Law Academy
- 06-10-2021 jaarcongres – Pensioenfederatie
- 04-11-2021 Workshop EU Sustainable Finance – MN
- 11-11-2021 Klantsessie Datakwaliteit – AZL
- 15-11-2021 Kennissessie Bewuste Selectie Aandelen opkomende markten - MN
- 01-12-2021 Pensioenrechtlesing – VU Law Academy

Diversiteit

Samenstelling bestuur

<i>Naam</i>	<i>Geslacht</i>	<i>Leeftijd in verslagjaar 2021</i>
F.A. Heil	M	55
D. Manné	V	47
A.D. Keetlaer	M	69
G.J.F. Mol (tot 18 april 2021)	M	63
W. Smit (tot 1 maart 2022)	M	42
U. Hofman	M	57
Ph. de Boer (vanaf 1 augustus 2021)	M	48

Samenstelling Verantwoordingsorgaan:

<i>Naam</i>	<i>Geslacht</i>	<i>Leeftijd in verslagjaar 2021</i>
Ph. de Boer (tot 1 augustus 2021)	M	48
E. van der Weide	M	50
C.M. Hoogland (aspirant lid)	V	35
T.W. Breeuwer	M	62
H. Ellens	M	71
L.G. van den Ing	M	60

Het verantwoordingsorgaan voldoet aan de richtlijnen met betrekking tot diversiteit van de Code.

Gedragscode / Compliance Officer

Het bestuur hanteert een gedragscode. Jaarlijks bevestigen de leden van het bestuur en verantwoordingsorgaan dat zij de gedragscode hebben nageleefd.

De compliance officer is onder meer belast met de controle op de naleving van de gedragscode. Over 2021 heeft de compliance officer geen bijzonderheden geconstateerd. Het verslag van de compliance officer is opgenomen in dit jaarverslag.

Klachten en geschillen

Een deelnemer kan een klacht indienen als deze van mening is dat bij de uitvoering van de pensioenreglementen zijn rechten zijn geschaad. In 2021 zijn geen klachten ingediend bij het pensioenfonds.

Wet- en regelgeving

In 2021 zijn aan Pensioenfonds Forbo geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichthouders De Nederlandsche Bank N.V. en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Code pensioenfondsen

Bij verantwoording over de naleving van de Code pensioenfondsen geldt het principe 'pas toe of leg uit'. Afwijking van de norm is mogelijk als daar een goede reden voor is. Middels het besluit van 24 september 2018 heeft het ministerie van SZW de aanpassingen aan de Code Pensioenfondsen goedgekeurd. In dit verslag zal het bestuur rapporteren aan de hand van de nieuwe opzet. Het 'pas toe of leg uit'-principe geldt hierbij nog steeds, daarnaast zijn er acht normen waarover altijd moet worden gerapporteerd. Dit zijn de normen 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65.

normnr	Inhoud norm	Toelichting
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau. Dit wordt beschreven in voorleggers bij beleidsbeslissingen en andere bestuursonderwerpen. Vastlegging volgt in de notulen. Daarnaast wordt de verantwoording over beleidsbeslissingen aan het VO gecommuniceerd.	Dit wordt beschreven in voorleggers bij beleidsbeslissingen en andere bestuursonderwerpen. Vastlegging volgt in de notulen. Daarnaast wordt de verantwoording over beleidsbeslissingen aan het VO gecommuniceerd.
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Dit is vastgelegd in het geschiktheidsplan. Monitoring komt terug in de managementevaluatie, en competentietoetsing. Vastlegging van competenties is opgenomen in de bestuursmatrix.
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Hier wordt niet volledig aan voldaan. In zowel het bestuur als het VO is tenminste één man en tenminste één vrouw vertegenwoordigd. De leeftijdsverdeling van zowel mensen van boven als onder de 40 is in het VO geborgd, in het bestuur niet meer. Bij de werving van nieuwe bestuurders wordt actief naar kandidaten van onder de 40 gezocht.
34	De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.	Zittingsduur bestuurders is opgenomen in de Statuten. Zittingsduur VC is opgenomen in reglement Intern Toezicht
36	Het bestuur, het VO of het BO en de raad van toezicht leggen bij de vacature de eisen voor de vacante functie vast. Hierbij wordt rekening gehouden met de in de normen 31, 32 en 33 opgenomen eisen.	Wensen en normen worden wel vastgesteld echter grote afhankelijkheid van aanmelding van kandidaten.

normnr	Inhoud norm	Toelichting
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Dit is opgenomen in het reglement intern toezicht en de ABTN. Daarnaast is dit vastgelegd in de overeenkomst met de VC.
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Missie, visie en strategie beschikbaar op de website van het fonds.
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	De overwegingen van het bestuur omtrent verantwoord beleggen zijn vastgelegd in de ABTN en beschikbaar op de website van het fonds.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals genoemd in normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Dit is opgenomen in het bestuursverslag.
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	De klachten- en geschillenprocedure is geactualiseerd en beschikbaar op de website van het fonds. Jaarlijks wordt in het bestuursverslag gerapporteerd over de afhandeling van eventuele klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.

Uitbestedingsbeleid

In de uitvoering van haar kernactiviteiten, het administreren, beheren en uitbetalen van de pensioenen en het vermogensbeheer, staan zowel vertrouwelijkheid als maximale kwaliteit van dienstverlening voorop. Hiertoe heeft Pensioenfonds Forbo (hierna 'het fonds') een uitbestedingsbeleid opgesteld welke in 2021 is geactualiseerd. De belangen van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en overige belanghebbenden mogen geen gevaar lopen doordat het fonds delen van haar werkzaamheden heeft uitbesteed aan derden. Ook is van belang dat de derde aan wie het fonds werkzaamheden heeft uitbesteed het integriteitsbeleid (waaronder beleid ten aanzien van belangenverstremeling) onderschrijft of een eigen integriteitsbeleid hanteert dat passend is bij het beleid van het fonds, zodat een integriteitsrisico bij uitbesteding kan worden beheerst.

Doelstelling van het uitbestedingsbeleid is het waarborgen van continuïteit en constante kwaliteit van de dienstverlening tegen beheersbare en te verantwoorden kosten. Hiermee blijven de reputatie en integriteit van het pensioenfonds gewaarborgd. Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op alle uitbestede, bedrijfs-kritische activiteiten en processen van het pensioenfonds. Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op alle bestaande en/of nieuwe uitbestedingsovereenkomsten gedurende de gehele looptijd van deze overeenkomsten. Elke uitbestedingsovereenkomst zal één maal per drie jaren binnen de markt worden herijkt en jaarlijks worden geëvalueerd met de betreffende partij.

Naast de evaluatie van de uitbestede dienstverlening worden ook de partijen die andere dienstverlening verzorgen (zoals adviserend- en certificerend actuaire en accountant) jaarlijks geëvalueerd.

Aan uitbesteding is voor het fonds een aantal risico's verbonden. Het bestuur heeft daarom beleid vastgesteld voor de beheersing van risico's die samenhangen met uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen.

Uitbesteding

Het bestuur van Pensioenfonds Forbo heeft op basis van haar verantwoordelijkheid voor het beheer van het fonds, de vereiste professionalisering en de noodzakelijke risicobeheersing gekozen voor uitbesteding van de volgende werkzaamheden aan externe partijen:

- administratief beheer van het pensioenfonds;
- vermogensbeheer;
- houderschap Actuariële sleutelfunctie.

Het bestuur van het fonds besteedt in ieder geval niet uit:

- taken en werkzaamheden van personen die het dagelijks beleid van het pensioenfonds bepalen;
- werkzaamheden waarvan uitbesteding de verantwoordelijkheid van het bestuur voor de organisatie en beheersing van bedrijfsprocessen en het toezicht daarop kan ondermijnen;
- indien de uitbesteding een belemmering kan vormen voor een adequaat toezicht op de naleving van wet- en regelgeving.

Risicoanalyse en uitbestedingsproces

Alvorens activiteiten of processen worden uitbesteed voert het bestuur van het fonds een risicoanalyse uit waarin minimaal is opgenomen:

- Een kosten-baten analyse van de uitbesteding van die activiteiten of processen.
- De te verwachten impact van uitbesteding van de activiteiten of processen.
- Een analyse van de financiële, operationele en reputatie gerelateerde risico's en de vereiste toezicht maatregelen.
- De afspraken over de wijze waarop de uit te besteden activiteiten of processen worden uitgevoerd.

Het bestuur kan besluiten zich bij het uitbestedingsproces te laten begeleiden door één of meerdere externe partijen, welke bij een dergelijk proces een toegevoegde waarde vanuit marktkennis of anderszins kunnen hebben.

Governance van de uitbestedingsrelatie

Rollen en verantwoordelijkheden

Het bestuur is te allen tijde eindverantwoordelijk voor alle werkzaamheden van het fonds, en dus ook voor de uitbestede werkzaamheden. Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur en de uitbestedingspartner worden omschreven. Tussen partijen worden daarover schriftelijk afspraken gemaakt. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden mogen elkaar niet overlappen.

Deskundigheid en geschiktheid

Het bestuur draagt zorg voor zijn eigen deskundigheid en geschiktheid zodat het voldoende 'countervailing power' heeft ten opzichte van de uitbestedingspartner. Dit is onderdeel van het geschiktheidsplan dat het bestuur heeft opgesteld. Ten behoeve van de countervailing power is een externe deskundige als vast lid in de Beleggingsadviescommissie opgenomen.

Uitbestedingsovereenkomst

Naast een zorgvuldige selectie van de uitbestedingspartner die voldoet aan de door het bestuur opgestelde eisen, dienen de uitbestede werkzaamheden gedurende de periode van uitbesteding, te worden gecontroleerd, zodat kwaliteit en continuïteit zijn gewaarborgd.

De afspraken met de uitbestedingspartner worden vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan de eisen op grond van artikel 13 van het Besluit uitvoering Pensioenwet. Waarborging van de kwaliteit van de werkzaamheden vindt plaats door het gelijktijdig met het afsluiten van de uitbestedingsovereenkomst opstellen van een service level agreement (hierna SLA) met de

uitbestedingspartner, waarin specifieke taken, bemensing, op te leveren producten, kwaliteits- en serviceniveau, tijdsafspraken en boetebedingen zijn beschreven. Iedere drie jaar wordt de uitbestedingsovereenkomst herijkt.

Daarnaast evalueert het bestuur jaarlijks de dienstverlening met de desbetreffende uitbestedingspartner.

In de SLA welke altijd schriftelijk dient te worden vastgelegd, worden onder meer, onderstaande voorwaarden opgenomen:

- vertrouwelijke gegevens, waaronder persoonsgegevens, worden conform wettelijke voorschriften gewaarborgd;
- informatieverstrekking naar verschillende opdrachtgevers vindt gescheiden plaats;
- gegevens en bestanden van het fonds worden beveiligd en toegangsrechten en autorisaties worden op adequate wijze aan betrokken medewerkers verstrekt;
- de inrichting van de systemen is zodanig dat de continuïteit van de dienstverlening niet in gevaar komt en dat bij onvoorziene omstandigheden een adequaat noodstelsel in werking treedt;
- indien de overeenkomst niet nagekomen wordt door één van de partijen treedt een procedure voor de niet-nakoming van de overeenkomst in werking, zoals in het contract of de SLA is vastgelegd;
- de omstandigheden waaronder de overeenkomst beëindigd kan worden en de financiële en uitvoeringstechnische waarborgen van die beëindiging.

Uitbesteding Administratie

Het bestuur heeft het administratieve beheer van het pensioenfonds uitbesteed aan een externe administrateur. Het administratieve beheer betreft:

- Het voeren van de boekhouding, met betrekking tot activa, passiva, en de exploitatie van het fonds;
- Het uitvoeren van de uitkeringen van het fonds;
- Het ondersteunen, registreren en uitvoeren van waardeoverdrachten;
- Het registreren en controleren van het deelnemersbestand;
 - aan de hand van de door het dagelijks bestuur aangegeven mutatie van actieve deelnemers;
 - aan de hand van bevolkingsgegevens inzake overlijden, woonplaats en andere relevante uitkeringsgegevens;
- De management rapportage;
- Het opstellen en voorbereiden van de jaarlijkse financiële verantwoording.

Alle taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de administrateur zijn vastgelegd in een contract en service level overeenkomst. Daarnaast kent de administrateur een ISAE-3402 type 2 en een ISAE-3000 type 1 rapportage die jaarlijks door het bestuur worden beoordeeld.

Tevens is de administrateur bevoegd tot procuratie bij het pensioenfonds voor een door het bestuur vastgesteld overzicht van correspondentie, evenals het uitvoeren van de maandelijks uitkeringen tot een maximum van € 580.000.

Uitbesteding Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan een fiduciair vermogensbeheerder die tevens de beleggingsadministratie voert.

Het vermogensbeheer wordt gevoerd in overeenstemming met fiduciaire beginselen, waarbij de externe beheerder fondsen onderbrengt bij geselecteerde gespecialiseerde fondsbeheerders en binnen de door het bestuur vastgestelde tracking errors en fondsen.

Maandelijks rapporteert de vermogensbeheerder de stand van zaken middels de maandrapportage. Elk kwartaal volgt de kwartaalrapportage waarin een uitgebreide toelichting op resultaten en verwachtingen wordt gegeven. Daarnaast kent de vermogensbeheerder een ISAE-3402-, een risicorapportage, een MVB-rapportage en een productenrapportage.

Ook kan de vermogensbeheerder het bestuur en/of beleggingsadviescommissie adviseren. Rapportages worden door de beleggingsadviescommissie geanalyseerd en middels een voorlegger ter goedkeuring aan het bestuur voorgelegd.

Monitoring van de uitbestedingsrelatie

Het bestuur toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede activiteiten of processen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Het bestuur doet dit door middel van:

- het monitoren van de uitbestedingspartners via het laten uitvoeren van periodieke audits bij de uitbestedingspartner of het laten rapporteren over de stand van zaken m.b.t. de aanbevolen verbeteringen in de ISAE-3402 verklaring type 2 of een daarmee vergelijkbare verklaring;
- het bestuderen en bespreken van maand- en kwartaalrapportages van de uitbestedingspartners, waarin naast de gebruikelijke informatie ook wordt gerapporteerd over klachten, incidenten en uitzonderingen;
- jaarlijks overleg en evaluatie met de uitbestedingspartners over de uitvoering van de (bijgestelde) processen.

Bovengenoemde rapportages en verslagen dienen aan te sluiten op het door het fonds vastgestelde beleid en de gemaakte afspraken. De rapportages worden ter toelichting aan en bespreking door het bestuur voorgelegd.

Risicomanagement

Inleiding

Integraal risicomanagement (IRM) is het middel om kansen en risico's en de beheersing daarvan af te stemmen op de missie, visie en strategie en doelstellingen van het pensioenfonds. Onder een risico wordt daarbij verstaan iedere mogelijke gebeurtenis die van invloed is op het realiseren van de missie, visie, strategie en doelstellingen van het pensioenfonds.

Management van de risico's draait niet om het uitsluiten van alle mogelijke risico's, maar om het vinden van een balans tussen kansen benutten (bewust risico's nemen) en bewust risico's verminderen, vermijden of overdragen. Hiertoe dient een afweging te worden gemaakt tussen de kosten en de opbrengst van risicobeheersing. De noodzakelijke mate van beheersing wordt bepaald door de risicohouding van het pensioenfonds. In welke mate is het pensioenfonds bereid risico's te lopen (risicobereidheid) en in welke mate kan het pensioenfonds risico lopen gegeven de kenmerken van het pensioenfonds.

Het doel van het IRM is:

- inzichtelijk maken in welke mate risico wenselijk/acceptabel is;
- inzicht geven in de verschillende risico's;
- overzicht bieden van de risico's om prioriteiten te kunnen stellen;
- mogelijkheden bieden om risico's te beheersen tot naar een wenselijk niveau.

Inrichting van het integraal risicomanagement

In het IRM beleidsdocument wordt nader toegelicht wat de bestuurlijke visie op risico's is, wat de risicostrategie is en op welke wijze het pensioenfonds het risicomanagement heeft ingericht. Deze inrichting betreft zowel de inrichting van de governance als de inrichting van het risicomanagementproces. Het (herhalende) proces kent de volgende stappen:

- Attitude: hoeveel risico is wenselijk/acceptabel?
- Identificatie: met welke risico's is het pensioenfonds geconfronteerd?
- Analyse: hoe groot zijn de risico's?
- Reactie: is de beheersing passend?
- Evaluatie: evaluatie van risico's en risicobeheersing.

Als onderdeel van de inrichting maakt het pensioenfonds bewust onderscheid tussen financiële en niet-financiële risico's.

Financiële risico's

Voor een financiële instelling zoals een pensioenfonds behoort het bewust aangaan en beheersen van financiële risico's, om de financiële doelstellingen te realiseren, tot de kerntaken. Financiële risico's betreffen enerzijds risico's die voortkomen uit het aangaan van pensioenverplichtingen (actuariële risico's) en anderzijds uit het beleggen van de bijbehorende bezittingen (beleggingsrisico's).

Risicohouding (attitude)

Het pensioenfonds heeft in overleg met sociale partners beleidsuitgangspunten en een risicohouding vastgesteld. Deze risicohouding moet worden gezien in samenhang met de missie, visie, strategie en doelstellingen van het pensioenfonds en is bepalend voor het beleggingsbeleid en daarmee voor de mate waarin het pensioenfonds blootstaat aan financiële risico's. De beleidsuitgangspunten en risicohouding zijn vastgelegd in de ABTN.

Risicocategorieën (identificatie)

Met betrekking tot financiële risico's worden de volgende risicocategorieën onderscheiden:

1. Financiële risico's (solvabiliteit)
S1 Renterisico
S2 Aandelen- en vastgoedrisico
S3 Valutarisico
S4 Grondstoffenrisico
S5 Kredietrisico
S6 Verzekeringstechnisch risico
S7 Liquiditeitsrisico
S8 Concentratierisico
S9 Operationeel risico
S10 Actief beheer risico

Deze risicocategorieën tezamen vormen het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor toeslagverlening of dat het noodzakelijk kan zijn om pensioenen te verlagen. Hiertoe beoordeelt het pensioenfonds risico's met betrekking tot de verplichtingen en beleggingen in samenhang en in relatie tot de financiële risicohouding, -doelstellingen en -beleidsuitgangspunten. Zowel op de korte-, middellange-, lange- als zeer lange termijn.

In aanvulling op bovenstaande hanteert het pensioenfonds nog een risicomaatstaf om te toetsen of het beleid aansluit bij het gewenste risicoprofiel: het balansrisico. Het balansrisico geeft een indicatie van de volatiliteit van het verwachte rendement ten opzichte van de verplichtingen.

Niet-financiële risico's

Naast financiële risico's, die voortkomen uit het aangaan van verplichtingen en uit het beleggen van de bijbehorende bezittingen, wordt het pensioenfonds bij de uitvoering geconfronteerd met niet-financiële risico's. Deze niet-financiële risico's kunnen overigens wel degelijk financiële gevolgen hebben, maar liggen op het vlak van de uitvoering en besluitvorming.

Risicohouding (attitude)

Ook op het gebied van niet-financiële risico's heeft het pensioenfonds een risicohouding bepaald. Deze risicohouding bepaalt de gewenste mate van beheersing van de verschillende risico's. De kwantificering van deze risicohouding hangt samen met de

gehanteerde methodiek voor de risicoanalyse en wordt tot uitdrukking gebracht in een matrix. De uitwerking hiervan is vastgelegd in het IRM-beleidsdocument.

Risicocategorieën (identificatie)

Met betrekking tot niet-financiële risico's worden de volgende risicocategorieën onderscheiden:

2. Niet-financiële risico's			
1. Pensioenbeheer	2. Vermogensbeheer	3. Interne processen en besluitvorming	4. Omgeving
1.1 Kwaliteit 1.2 Continuïteit 1.3 Integriteit 1.4 IT	2.1 Kwaliteit 2.2 Continuïteit 2.3 Integriteit 2.4 IT	3.1 Kwaliteit 3.2 Continuïteit 3.3 Operationeel 3.4 IT 3.5 Juridisch 3.6. Integriteit	4.1 Marktverhouding 4.2 Afhankelijkheid 4.3 Reputatie 4.4 Ondernemingsrisico

Een aantal categorieën is verder onderverdeeld in een aantal subcategorieën.

Inzicht in risico's en beheersmaatregelen

Analyse en reactie financiële risico's

De financiële risico's worden onder meer gemeten door middel van een periodieke ALM-studie. De meest recente ALM-studie is in 2020 uitgevoerd. In de ALM-studie wordt de gehele financiële opzet doorgerekend en diverse beleidsopties geanalyseerd. Specifiek op het gebied van solvabiliteit worden financiële risico's tevens gemeten aan de hand van het door DNB opgelegde standaardmodel voor het bepalen van het vereist eigen vermogen. Voor kwalitatieve uitleg en kwantificering van deze zogenaamde S1 t/m S10 risico's wordt verwezen naar de risicoparagraaf bij de toelichting op de jaarrekening.

Voor de korte termijn staat de financiële positie onder druk. Door de gestegen dekkingsgraad in 2021 is de kwalificatie van de dekkingsgraad van zorgelijk veranderd in toelaatbaar. Voor de middellange termijn verwacht het pensioenfonds op grond van het herstelplan zonder maatregelen te herstellen, is geen sprake van een benodigde korting en is gedeeltelijke toeslagverlening op termijn weer mogelijk.

Voor de lange termijn is de financiële opzet robuust ingericht, is het financieringsbeleid evenwichtig, realistisch en haalbaar en passen de financiële risico's binnen de risicohouding en beleidsuitgangspunten (op grond van de ALM-studie en aanvangshaalbaarheidstoets). De haalbaarheidstoets staat elders in dit verslag toegelicht.

Het renterisico, kredietrisico en het aandelenrisico worden als meest materiële financiële risico's gezien (op grond van het VEV en het balansrisico).

Analyse en reactie niet-financiële risico's

Voor ieder van de geïdentificeerde niet-financiële risicocategorieën heeft het pensioenfonds concrete risicodefinities en –scenario's vastgelegd. Deze zijn als basis gehanteerd voor een 'risico self assessment' waarmee is bepaald hoe groot het risico wordt ingeschat, zowel in termen van kans en impact als in termen van bruto (zonder beheersmaatregelen) als netto (ná beheersmaatregelen). De ingeschatte risico's worden afgezet tegen de risicohouding en vervolgens wordt bepaald in hoeverre aanvullende actie wenselijk

is. Dit betreft een kosten/baten afweging die kan leiden tot het aanpassen van beheersing, het overdragen, het vermijden of het accepteren van het risico. De methodiek van dit 'risico self assessment' is vastgelegd in het IRM-beleidsdocument. De uitkomsten vormen vervolgens de basis voor de continue monitoring en rapportage op kwartaalbasis. De belangrijkste uitkomsten worden in de alinea hierna uitgelicht.

Monitoring en rapportage

Ter invulling van de monitoring is een proces ingericht dat leidt tot een risicorapportage aan het bestuur op kwartaalbasis. De financiële risico's en de niet-financiële risico-inschattingen worden hiermee op kwartaalbasis geactualiseerd. Hierin wordt gerapporteerd over wijzigingen in risico's en beheersing gedurende het kwartaal.

Voor wat betreft de financiële risico's is in Q1, mede als gevolg van de onrust in verband met de Covid-19 pandemie, de dekkingsgraad fors afgenomen waarmee de doelstelling om nominale pensioenen uit te keren en om pensioenen te indexeren onder druk kwamen te staan. Vanaf Q2 heeft herstel plaatsgevonden.

In de IRM-kwartaalrapportage over het vierde kwartaal van 2021 is gerapporteerd dat de pensioenresultaten, zoals getoetst in de haalbaarheidstoets 2021, voldoen aan de lange termijn risicohouding en ook het vereist eigen vermogen ultimo 2021 valt binnen de korte termijn risicohouding. Met betrekking tot nominale pensioenen kunnen uitkeren, ligt de dekkingsgraad ultimo 2021 boven het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen en dicht tegen de toeslagdrempel en verwacht het pensioenfonds op basis van het herstelplan tijdig te herstellen (doelstelling nominale zekerheid kwalificeert daarmee als toelaatbaar). Met betrekking tot het kunnen indexeren van pensioenen beschikt het pensioenfonds einde 2021 over voldoende vermogen dicht tegen de toeslagdrempel. Op basis van de gehanteerde rekenregels is het fonds net niet in staat om te kunnen indexeren (doelstelling waardevast pensioen kwalificeert daarmee als toelaatbaar).

In de IRM-kwartaalrapportage over het vierde kwartaal van 2021 wordt met betrekking tot niet-financiële risico's gerapporteerd over in totaal 45 risicocategorieën. Het netto risico (ná aanwezige beheersing) voor 28 categorieën wordt gekwalificeerd als 'acceptabel', voor 14 als 'toelaatbaar' en voor 3 als 'zorgwekkend'. Er worden geen categorieën gekwalificeerd als 'onacceptabel'. De meest materiële niet-financiële risico's hebben voornamelijk betrekking op uitbestede processen. Het managen en monitoring van uitbestede processen heeft de volle aandacht van het bestuur.

Vooruitblik

In 2022 (en verder) zal stapsgewijs het risico-assessment met betrekking tot niet-financiële risico's geactualiseerd worden. In 2022 wordt daarbij specifiek aandacht besteed aan uitbestedingsrisico's (inclusief IT risico's) en omgevingsrisico. In het laatste kwartaal van 2022 is een jaarlijkse evaluatie van het IRM gepland, alsmede een actualisatie van het IRM-beleidsdocument. De volwassenheid van het IRM wordt voortdurend doorontwikkeld. De IRM rapportage is in 2021 uitgebreid met een overzicht van de effectiviteit (werking) van de ingerichte beheersmaatregelen, een IRM jaarplan en de uitwerking van de 'risico self assessment' niet financiële risico's.

Beleidsinstrumenten

Als maatstaf voor de draagkracht van het fonds wordt de beleidsdekkingsgraad gehanteerd. De ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad kan nadelig beïnvloed worden door voornoemde risico's. Om de risico's te beheersen en de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad te beïnvloeden heeft het fonds een aantal beleidsinstrumenten tot haar beschikking:

- Beleggingsbeleid
- Premiebeleid
- Toeslagbeleid

Er is sprake van een vaste premiesystematiek. Er geldt geen bijstortingsverplichting. De pensioenpremie wordt zodoende niet gezien als een sturingsmiddel.

Periodiek, maar minimaal eens in de drie jaar, zal aan de hand van een ALM-studie het beschreven beleid worden getoetst. Aan de hand van de uitkomsten zal onder meer worden beoordeeld of de risico's zich nog binnen aanvaardbare grenzen bevinden, de sturingsmiddelen nog voldoende kracht hebben en de ambitie van het fonds met betrekking tot het voorwaardelijke toeslagbeleid nog realiseerbaar is. Indien de uitkomsten van de ALM-studie daartoe aanleiding geven zal het beleid worden aangepast. De meest recente ALM-studie is in 2020 uitgevoerd.

Een verdere concretisering van de beleidsuitgangspunten is gebaseerd op de in 2020 uitgevoerde ALM studie. In deze ALM- studie is de samenhang tussen de beleidsuitgangspunten rondom de premie, toeslag en de te voeren beleggingsstrategie getoetst. Dit heeft op hoofdlijnen geleid tot het volgende beleid.

Beleidsdekkingsgraad (BDG)	Niveau (2020)	Voorwaardelijke Toeslagverlening actieven, pensioen-gerechtigden en slapers (CPI afgeleid)	Premie als percentage salarissom	Beleggingen
Grens voor volledige toeslagverlening	$BDG \geq 122,5\%$	Volledige toeslagverlening, inclusief herstel van kortingen cumulatief tot vijf jaar terug, daarna inhaaltoeslag. Inhaaltoeslag gelijk aan 1/5e deel van surplus. Inhaaltoeslag cumulatief tot 5 jaar terug.	Totale vaste premie van 23% van de salarissom	Beleggingsplan 2021: Matchingportefeuille 50% Returnportefeuille 50% Renteafdekking 57% marktrente (68% UFR) Valuta afdekking: USD voor 75%, GBP en YEN voor 100%
Boven de toeslag-drempel, maar onder de grens voor volledige toeslagverlening	$BDG \geq 110\%$ $BDG < 122,5\%$	Gedeeltelijke toeslag (voor zover ook in de toekomst te realiseren)		
Boven de ondergrens maar onder de toeslag- drempel	$BDG \geq 104,2\%$ $BDG < 110\%$			
Onder de ondergrens	$BDG < 104,2\%$	Geen toeslag Herstelplan tot Vereist Vermogen van maximaal 10 jaar (kortingen tijdsevenredig)		

Er wordt opgemerkt dat onder het nieuwe Financiële Toetsingskader (NFTK) het toeslagbeleid en het verlenen van mogelijke inhaaltoeslagen met name ingekaderd wordt door de hoogte van de beleidsdekkingsgraad en de strategisch vereiste dekkingsgraad. Bovenstaand overzicht biedt duidelijke richtlijnen.

Verslag van de visitatiecommissie

Samenvatting Bevindingen Visitatie 2021

Inleiding

Het bestuur van de Stichting Pensioenfondsen Forbo (hierna: het Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie (hierna: VC), na advies van het Verantwoordingsorgaan (hierna: VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds.

De VC heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Binnen dit kader vormt de VC zich een beeld van de wijze waarop het Fonds de Code Pensioenfondsen naleeft. De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever, en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De visitatie strekte zich uit tot de op 11 april 2022 beschikbare informatie over het verslagjaar 2021.

Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC is van oordeel dat het beleid van het bestuur voldoende evenwichtig is en op een zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd. De VC is positief over de algemene gang van zaken in het Fonds, de wijze waarop belangen zijn afgewogen en de risicobeheersing. Ten opzichte van 2020 heeft het Fonds een consistent beleid gevoerd met oog voor verbeteringen waar dat noodzakelijk wordt geacht. Het aantal aanbevelingen van de VC zijn beperkt qua aantal en niet van materiële aard.

Samenvattend oordeel Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is ingedeeld in acht hoofdthema's. In de hierna opgenomen tabel wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze deze hoofdthema's zich verhouden tot de onderwerpen waarop de VC haar toezicht heeft gericht.

De VC heeft kennisgenomen van de eigen beoordeling van het Fonds met betrekking tot de naleving van de Code. Deze is naar het oordeel van de VC voldoende. De rapportage en uitleg van de uitzonderingen en de onderwerpen waarover het Fonds wettelijk of volgens de Code is gehouden te rapporteren, is naar het oordeel van de VC toereikend en afdoende gemotiveerd. De VC merkt op dat beoordeling of goedkeuring van het jaarverslag 2021 niet tot haar mandaat heeft behoord.

De gerapporteerde uitzonderingen zien op het hoofdthema 'Zorgvuldig benoemen' en de belangrijkste aanbevelingen van de VC zien op het hoofdthema 'Transparantie bevorderen'. Naar het oordeel van de VC zijn de gerapporteerde uitzonderingen en de onderstaande gerapporteerde bevindingen niet van zodanige aard dat hiermee in materiële zin inbreuk wordt gemaakt op het naleven van genoemde hoofdthema's.

	Functioneren VC	Algemeen, opvolging aanbevelingen	Governance	Geschiktheid	Beleggingen	Risico's	Communicatie
Vertrouwen waarmaken		2, 5	1, 3, 4, 5, 9		6, 7	8	
Verantwoordelijkheid nemen			10, 11, 12, 13, 14			12	
Integer handelen		22	15, 16, 17, 18, 19, 20, 21				
Kwaliteit nastreven	28		23, 24, 25	26, 27, 28, 29, 30			
Zorgvuldig benoemen			34, 39, 40	31, 32, 33, 35, 36, 37, 38			
Gepast belonen			41, 42, 43, 44, 45				
Toezicht houden en inspraak waarborgen	46, 48	47, 50	51, 52, 53, 54, 55, 56, 57				
Transparantie bevorderen		58, 59, 61, 62, 64	65		62		60, 61, 63

a. Opvolging bevindingen en aanbevelingen

Binnen het Fonds is sprake van een gedegen proces met betrekking tot de afhandeling van de eerdere aanbevelingen. Er is een voldoende motivatie met betrekking tot de aanbevelingen die naar de mening van het bestuur (nog) niet (volledig) opgevolgd zijn. De documentatie met betrekking tot de afhandeling is toereikend.

b. Algemene gang van zaken

De VC is positief over de algemene gang van zaken binnen het Fonds. De ontwikkelingen in de wet- en regelgeving worden goed gevolgd en waar nodig worden bij belangrijke ontwikkelingen speciale themabijeenkomsten belegd. Actueel daarbij zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het nieuwe pensioenstelsel. De taken en verantwoordelijkheden van de diverse sleutelfunctiehouders zijn in 2021 verder geïntegreerd in de governancestructuur van het Fonds. De financiële ontwikkeling van het Fonds heeft zich in 2021 positief ontwikkeld. Eind 2021 bestond alleen nog een reservetekort ten opzichte van het Vereist Eigen vermogen. Daarvoor is een door DNB goedgekeurd herstelplan ingediend. Herstel binnen de wettelijke termijnen wordt mogelijk geacht.

De resultaten van de in 2021 opnieuw uitgevoerde aanvangshaalbaarheidstoets vallen binnen de eerder vastgestelde criteria. Het Fonds bereidt zich nu voor op de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel. Het Fonds acht zich daarbij geschikt om de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zelfstandig uit te voeren. De voorbereiding wordt vormgegeven door een projectmatige inrichting met de sociale partners met een externe adviseur. Het Fonds heeft daarbij een coördinerende en inhoudelijk voorbereidende

rol op zich genomen. Het verantwoordingsorgaan wordt goed op de hoogte gehouden van de verdere ontwikkelingen. De VC is positief over de door het Fonds gekozen aanpak.

c. Governance

Binnen het Fonds is sprake van een adequate governancestructuur. De taken en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctiehouders zijn in 2021 verder uitgekristalliseerd. De bestaande commissiestructuur draagt zorg voor een (inhoudelijk) goede advisering en monitoring. De wijze van rapportering zowel van de externe dienstverleners als intern zijn van een toereikend niveau voor de eigen oordeelsvorming.

Het bestuur neemt de evenwichtige belangenafweging in haar besluitvorming duidelijk mee. Het Fonds heeft voldoende maatregelen genomen voor een integere en beheerste bedrijfsvoering. Met betrekking tot het uitbestedingsbeleid is sprake van een bestendige gedragslijn die voldoet aan de (wettelijke) normen. Er is ook sprake van een periodieke evaluatie. De documentatie van het Fonds is op orde. De relatie met het VO is goed. Het bestuur zorgt daarbij voor een adequate informatieverschaffing en vraagt tijdig, waar nodig, een advies aan. De opstelling van het VO getuigt van een positief-kritische opstelling.

d. Geschiktheid

De geschiktheid van de leden van de Fondsorganen is van een goed niveau. Het Fonds beschikt over een geschiktheidsplan inclusief een opleidingsplan dat periodiek wordt bijgesteld naar aanleiding van de externe en interne ontwikkelingen. De bestaande deskundigheden worden via de deskundigheidsmatrix regelmatig getoetst aan de vereisten. Bij belangrijke onderwerpen worden regelmatig in het kader van een permanente educatie speciale themabijeenkomsten georganiseerd waar nodig met externe ondersteuning. Actueel is daarbij het nieuwe pensioenstelsel; het VO wordt hierbij betrokken. De maatregelen die het bestuur heeft genomen, om binnen het beperkte tijdsbeslag beter toegerust te zijn op de vele ontwikkelingen op pensioengebied, hebben positief uitgewerkt. De VC heeft kunnen vaststellen dat het deskundigheidsniveau van het VO van een goed niveau is. Het bestuur zal in een komende zelfevaluatie aandacht besteden aan de relaties tussen de verschillende fondsorganen. De VC heeft daar eerder een aanbeveling voor gedaan.

e. Beleggingen

Het beleggingsbeleid kan goed worden uitgelegd vanuit missie, visie en strategie, en de risicohouding. In algemene en specifieke zin wordt ook navenant uitvoering gegeven aan het beleid. De beleggingsadviescommissie speelt een actieve rol bij het bewaken van beleggingsresultaten en risico's, en het adviseren van het bestuur. Er is voldoende deskundigheid binnen het bestuur. In 2021 heeft het Fonds een overstap gemaakt naar een aangepast strategisch beleggingskader zonder inhoudelijke wijzigingen in de portefeuille zelf. In 2021 heeft het MVB-beleid verdere invulling gekregen. Het Fonds stelt zich vanuit zijn eigen verantwoordelijkheden kritisch op jegens de externe (fiduciaire) vermogensbeheerder en realiseert voldoende verdieping, onder meer door on-site visits. Voldoende functiescheiding is daarbij nog een aandachtspunt. Het beleggingsproces is toereikend in de ABTN beschreven.

f. Risico's

Het Fonds beschikt in algemene zin over een goed toegerust en gedocumenteerd Integraal Risico Management (IRM). IRM is ook een herkenbaar onderdeel van de bestuurscyclus. De periodieke rapportages maken het voor het bestuur mogelijk om in control te zijn met betrekking tot de beheersing van de financiële en niet-financiële risico's. In 2021 zijn die rapportages nog nader aangescherpt. De compliance functie wordt breed ingevuld. In 2021 is de Eigen Risico Beoordeling afgerond. De taken en verantwoordelijkheden van de Sleutelfunctiehouders zijn op een goede wijze in het IRM geïncorporeerd. Het bestuur is alert op het ontstaan van en/of ontwikkelingen in nieuwe/bestaande risico's. De beheersingsmaatregelen met betrekking tot de uitbestedingsrisico's zijn afdoende maar zullen in 2022 wel opnieuw worden beoordeeld. Dat geldt ook voor de IT-risico's.

g. Communicatie

Het Fonds hanteert een actief communicatiebeleid in brede zin met een uitgebreide inzet van communicatiemiddelen. Ter invulling van het communicatiebeleid is een communicatiecommissie actief die zorgt voor een gestructureerde aanpak. In het

communicatiebeleid wordt het vergroten van het pensioenbewustzijn duidelijk meegenomen. De VC heeft kunnen vaststellen dat het Fonds kritisch is met betrekking tot de resultaten van het gevoerde communicatiebeleid en waar nodig aanpassingen pleegt mede op basis van de mening van de deelnemers. In dat kader heeft het Fonds ook bij het gehouden risicopreferentie-onderzoek ook de mening van de deelnemers gevraagd. De uitslag daarvan was positief. De individuele informatieverstopping voldoet aan de wettelijke regels. De website van het Fonds is actueel, breed opgezet en toegankelijk. In de communicatie heeft het transitieproces naar het nieuwe pensioenstelsel een centrale rol gekregen.

De visitatiecommissie

Frans Lemkes

Frank Rijkse

John Ruben (voorzitter)

Reactie van het bestuur

De jaarlijkse visitatie is voor het derde jaar uitgevoerd door de Visitatiecommissie (hierna VC) van VCHolland. Het bestuur heeft het rapport van de VC tijdens een online bijeenkomst met de VC en het verantwoordingsorgaan besproken. De bevindingen van de VC zijn besproken en toegelicht. In deze bespreking heeft het bestuur vastgesteld dat de VC aan de hand van de acht thema's van de Code heeft gerapporteerd. Hiermee stelt het bestuur dat aan Norm 47 van de Code is voldaan. Het Verantwoordingsorgaan had geen aanvullende opmerkingen. Het bestuur dankt de VC voor de positieve beoordeling en reageert graag op de enkele aanbevelingen en suggesties.

De aanbevelingen richten zich voornamelijk op vastlegging en zichtbaar maken van consultatie van Sleutelfunctiehouders en op de reeds geplande zelfevaluatie van het bestuur en VO. Het proces naar het nieuwe pensioenstelsel en de rollen van alle betrokken partijen staat continue op de agenda bij het bestuur. Het bestuur zal in 2022 hier blijvend aandacht aan besteden.

Naast de reguliere visitatie over 2021 is, in lijn met het beleid van SPF, ook het functioneren van de voorzitter door de VC beoordeeld. In dit gesprek is nog eens bevestigd dat, naar de mening van de VC, de voorzitter op een goede manier zijn voorzittersrol invult. De VC benoemt hierbij dat hij iedereen de mogelijkheid geeft om zijn of haar mening te geven.

Het bestuur dankt de VC voor de gedegen rapportage over het afgelopen jaar en de zeer positieve feedback die wij hebben ontvangen. De aanbevelingen zullen worden behandeld en zoveel als mogelijk opgevolgd. Medio 2022 zal de voortgang van de opvolging van de aanbevelingen met de voorzitter van de VC worden geëvalueerd. Wanneer opvolging niet (geheel) mogelijk is, zal het bestuur motiveren waarom er is afgeweken van de aanbeveling.

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Algemeen

Het Verantwoordingsorgaan (VO) bestaat ultimo 2021 uit de volgende leden:

- D. Breeuwer (Voorzitter) namens actieven Eurocol
- G. Mol (Secretaris) namens de actieven Assendelft
- M. Ellens namens pensioengerechtigden alle aangesloten entiteiten
- E. van der Weide namens actieven Coevorden
- L. van den Ing namens de werkgever
- K. Hoogland aspirant lid

De heer De Boer heeft het VO verlaten omdat hij lid is geworden van het bestuur van ons pensioenfonds. De heer De Boer was naast lid namens de werkgever Forbo Flooring Assendelft ook secretaris van het VO. De heer Mol heeft in 2021 zijn bestuursfunctie beëindigd en is na het vertrek van de heer De Boer het VO komen versterken en heeft tevens de secretarisfunctie van de heer De Boer overgenomen. Mevrouw Hoogland heeft na een periode van verkenning te kennen gegeven graag lid te willen worden van het VO en zal de benodigde opleiding Pensioen Geschiktheidsniveau A gaan volgen. Door de Corona pandemie was het niet mogelijk eerder te starten met de opleiding.

Als mevrouw Hoogland haar opleiding heeft afgerond zal zij de vertegenwoordiger worden van de actieven van Assendelft. Met het toetreden van mevrouw Hoogland worden alle groepen vertegenwoordigd in het VO; één dame en één jongere (<40) zoals gesteld in de Code Pensioenfondsen. De aspirant-kandidaat die in 2019 interesse toonde voor het VO heeft helaas in de loop van 2020 te kennen gegeven een lidmaatschap van het VO niet te ambiëren.

Het VO streeft naar een evenwichtige samenstelling van 7 vaste leden die ieder een doelgroep vertegenwoordigen plus maximaal 3 aspirant-leden om de continuïteit van het VO en eventuele doorstroming naar het Bestuur te waarborgen.

Het VO heeft in 2021 4 keer vergaderd, 1 keer door fysiek bijeen te komen en 3 keer digitaal via Microsoft Teams. 2 keer is vergaderd met het bestuur. In mei 2021 om de jaarstukken gezamenlijk door te nemen en in december 2021 waarin is teruggeblikt op 2021 en een vooruitblik op 2022.

Bijzonderheden 2021

Wederom door de Covid 19 pandemie en de hieruit voortvloeiende beperkingen had fysiek bijeenkomen niet de voorkeur. 3 Webinars van de Pensioenfederatie voor verantwoordingsorganen zijn door een aantal VO leden gevolgd, alsmede tezamen met het SPF bestuur 1 kennissessie over het Nieuwe Pensioencontract. Het aanbod aan kennissessies waar het VO bij kon aansluiten was beperkt in 2021. Doelstelling is om in 2022 weer meer aan kennissessies deel te nemen.

Adviezen die het VO in 2021 aan het Bestuur heeft uitgebracht:

- Advies Premievaststelling 2021
- Advies Communicatieplan 2021
- Advies wijziging samenstelling Visitatiecommissie
- Advies aanpassing Beloningsbeleid
- Advies Jaarrekening 2020 Stichting Pensioenfonds Forbo (SPF)
- Advies verslag Adviserend Actuaris over 2020
- Advies verslag Certificerend Actuaris over 2020
- Advies verslag Accountant over 2020
- Advies aanpassing ABTN met bijlagen G en M
- Advies aanpassing Reglement 2015
- Advies aanpassing Statuten SPF
- Advies aanpassing Klachten- en Geschillenregeling

De premie was in 2021 niet voldoende om het opbouwpercentage van 1,875% te financieren. Het tekort werd aangevuld uit het premiedepot. In 2021 was dit depot volledig gebruikt en is het opbouwpercentage noodgedwongen verlaagd tot 1,848%. Het opbouwpercentage zal in 2022 helaas veel steviger worden verlaagd.

Tijdens de VO-vergaderingen is in 2021 een aantal maal een bestuurslid uitgenodigd om een specifiek onderwerp toe te lichten. In 2021 betrof dit onder andere de onderwerpen Nieuw Pensioencontract en Maatschappelijk Verantwoord Beleggen in relatie tot de beleggingsportefeuille van ons fonds. Het VO ervaart de uitleg van specifieke onderwerpen door bestuursleden als zeer waardevol. Ook in 2021 zijn zover dat mogelijk was maandelijks update gesprekken gevoerd met afvaardigingen vanuit VO en dagelijks bestuur SPF.

Bevindingen en conclusies

Het VO oordeelt overwegend positief over het handelen van het Bestuur SPF, het door hen uitgevoerde beleid, en de gemaakte keuzes voor de korte termijn. De belangen van actieven, inactieven en pensioengerechtigden zijn en worden op evenwichtige wijze behartigd. Het bestuur is zeer actief bezig met de voorbereidingen van de implementatie van het nieuwe pensioencontract en houdt het VO goed op de hoogte van de vorderingen.

De bezetting van het bestuur en hun beschikbare tijd is ook in 2021 een aandachtspunt gebleven.

De beleidsdekkingsgraad is in 2021 flink toegenomen tot 109,1% ten opzichte van 98,6% ultimo 2020. Het vermogen is licht toegenomen tot 553 miljoen. Hopelijk zet de trend door van een voorzichtig oplopende rente en blijft het beursklimaat positief.

Assendelft, april 2022

Het Verantwoordingsorgaan

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan (VO) voor haar positieve verslag over 2021. De functie van het VO als kweekvijver voor het bestuur heeft bijgedragen aan weer een succesvolle doorstroming van een ervaren VO-lid naar het bestuur. Het bestuur is ook blij om te zien dat er op succesvolle wijze aspirant-leden gevonden worden voor het VO. De betrokkenheid van het VO bij het fonds en de ontwikkelingen op pensioengebied is groot en dat maakt het VO een waardevolle sparringpartner.

Het jaar 2022 zal voornamelijk in het teken staan van het nieuwe pensioencontract en alle keuzes die het fonds en sociale partners hierbij moeten maken. Hierbij zal ook weer om advies en monitoring van het VO gevraagd worden.

Het bestuur waardeert de constructieve samenwerking met het VO.

Verslag van de Compliance Officer

Inleiding

Door het bestuur van Stichting Pensioenfonds Forbo is een Compliance Officer buiten de kring van het Bestuur van het Pensioenfonds aangesteld. De Compliance Officer is belast met het toezicht op de naleving van de op grond van de gedragscode en het integriteitsbeleid geldende bepalingen. De volledige taken en bevoegdheden van de Compliance Officer zijn opgenomen in het document "Taken en bevoegdheden Compliance Officer" (ABTN, bijlage H).

Het Pensioenfonds kent een beleid ten aanzien van integriteit en belangenverstrengeling. Doel van het integriteitsbeleid is dat verbonden personen (bestuur en verantwoordingsorgaan) zich onder alle omstandigheden gedragen volgens maatschappelijk geaccepteerde normen en waarden in het algemeen en de specifieke normen en waarden die gelden voor het Pensioenfonds in het bijzonder alsmede volgens de toepasselijke wet- en regelgeving. Dit beleid alsmede gedragscode, incidentenbeleid en klokkenluidersregeling zijn vastgelegd in paragraaf 3.5 van ABTN en de bijbehorende bijlagen:

- Gedragscode (ABTN, bijlage C)
- Klokkenluidersregeling (ABTN, bijlage D)
- Incidentenbeleid (ABTN, bijlage E)

Rapportage 2021

Het Bestuur heeft mij uitgenodigd voor de gezamenlijke vergadering van het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan voor het bespreken van de jaarstukken over 2020 op 31 mei 2021.

Gedurende 2021 ben ik enkele malen benaderd betreffende zaken waarbij wellicht de schijn van belangenverstrengeling zou kunnen optreden. Deze zijn conform de richtlijnen beoordeeld en terugkoppeling is gegeven dat in geen van de gevallen er sprake was van belangenverstrengeling.

Er zijn enkele meldingen gemaakt van nevenfuncties. Er zijn geen meldingen gemaakt van eventuele zakelijke of privé belangen dan wel privé beleggingstransacties. De door het Bestuur ontvangen relatiegeschenken voldeden aan de bepalingen zoals gesteld in de gedragscode. Uit de met de bestuursleden gehouden compliance interviews zijn geen zaken naar voren gekomen die de integriteit van de leden van het Bestuur, of het integer handelen van het Pensioenfonds negatief beïnvloeden.

De Compliance Officer maakt onderdeel uit van de Risicocommissie. Zoals in voorgaande jaren hebben alle Verbonden Personen een verklaring ondertekend waarin zij verklaren de gedragscode van het Pensioenfonds in het afgelopen jaar te hebben nageleefd en alle verplichtingen uit hoofde van de gedragscode te zijn nagekomen.

Er zijn incidenten gemeld, dit betroffen incidenten binnen de organisaties van partijen aan wie door SPF werkzaamheden zijn uitbesteed. De incidenten zijn door het bestuur opgevolgd en hadden niet te maken met integriteit en belangenverstrengeling. De Compliance Officer registreert incidenten in het Incidentenregister.

Er zijn door mij geen zaken geconstateerd die zouden kunnen wijzen op belangenverstrengeling of een ander integriteitsrisico. Conclusie van de Compliance Officer is dan ook dat in het afgelopen jaar 2021 er geen conflicten met de Gedragscode en het Integriteitsbeleid zijn geconstateerd.

Dit verslag over 2021 is door mij op 13 april 2022 met de Voorzitter van het Bestuur, Fred Heil, besproken.

13 april 2022,

Wendy Rijkhoff-Jonker
Compliance Officer Stichting Pensioenfonds Forbo

Reactie van het bestuur

Het verslag van de Compliance Officer is in de bestuursvergadering toegelicht aan het gehele bestuur.

Het bestuur is van mening dat in 2021 de compliance functie in de persoon van Wendy Rijkhoff-Jonker constructief is vormgegeven. De Compliance Officer is sterk betrokken bij het fonds en maakt ook deel uit van de risicocommissie. Op deze wijze worden risico's, waaronder compliance- en integriteitsrisico's, op een zo breed mogelijk vlak gemonitord.

De enkele, zich in 2021 voorgedane, incidenten betroffen geen integriteitsissues en zijn kundig beoordeeld en waar nodig opgevolgd, gemitigeerd en gemonitord. Daarnaast is de Compliance Officer geïnformeerd over mogelijke potentiële belangenverstrengeling en om advies gevraagd. Hierbij werd geen conflict met de gedragscode en/of het integriteitsbeleid geconstateerd.

De Compliance Officer heeft de bestuursleden gesproken en hierbij zijn geen conflicten geconstateerd met de gedragscode of het Integriteitsbeleid.

Het bestuur herkent het gestelde in de rapportage van de Compliance Officer en dankt haar voor de inzet en het meedenken.

Vooruitblik 2022

Na de buitengewone Corona jaren 2020 en 2021 kijkt de hele wereld in 2022 uit naar het einde van de pandemie en het daaropvolgende verwachte economische herstel. 2022 is alvast gestart met een iets oplopende rente, beursherstel en daardoor oplopende dekkingsgraden van de pensioenfondsen. Echter 2022 was nog niet goed en wel begonnen toen de dreiging van een Russische inval in de Oekraïne opdoemde. Inmiddels is een echte oorlog gaande (met de inval op 24 februari) die enorme consequenties zal hebben in dit jaar. Bovenal is dit een humanitaire ramp die we in een geciviliseerd Europa niet meer voor mogelijk hadden gehouden, maar ook heeft dit enorme economische en politieke gevolgen. We zullen alle zeilen bij zetten om negatieve effecten op ons pensioenvermogen te voorkomen of te beperken.

Nieuw Pensioen Contract

Ook in 2022 zullen we ons richten op het Nieuwe Pensioen Contract dat er aan komt. De wetgeving daarvoor wordt naar verwachting dit voorjaar afgerond en Sociale Partners moeten met elkaar gaan afspreken hoe de pensioenregeling er vanaf 2026 uit zal gaan zien en door wie die zal worden uitgevoerd. Het is een complex project waarbij we alle pensioenelementen opnieuw moeten definiëren. De jaren tot 2026 zullen in het teken staan van de transitie naar de nieuwe pensioenregeling, waarbij de nodige nieuwe afspraken gemaakt gaan worden.

Communicatie naar onze deelnemers over dit complexe veranderingsproces zal de nodige aandacht krijgen.

UFR

Sinds 30 september 2012 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). Deze werd in eerste instantie gebaseerd op de door verzekeraars gehanteerde UFR van 4,2%, echter sinds juli 2015 op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate. Naar aanleiding van het advies van de Commissie Parameters op 12 juni 2019, wordt deze methode aangepast. De belangrijkste wijziging is dat bij de toegroei naar de UFR meer gewicht wordt gegeven aan de marktrente. Daarnaast vindt toegroei naar de UFR vanaf een later moment plaats, namelijk pas vanaf looptijd 30 jaar in plaats vanaf looptijd 20 jaar. DNB heeft besloten om de toegroei naar de nieuwe gewichten geleidelijk te implementeren vanaf 1 januari 2021. Deze toegroei wordt in vier gelijke stappen doorgevoerd. Ook voor 2022 is zo'n stap gezet en zien we daardoor een drukkend effect op de dekkingsgraad van ons pensioenfonds.

Ondertussen gaat het pensioenfonds onverminderd door met het streven naar een maximaal beleggingsrendement met inachtneming van ons risicoprofiel. We werken toe naar een gezondere financiële positie. Als onze beleidsdekkingsgraad eind 2022 ruim boven de 110% uitkomt, mogen we eindelijk weer een gedeeltelijke indexatie toepassen. We doen er alles aan om dit voor onze deelnemers mogelijk te maken!

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Assendelft d.d. 2 juni 2022

F.A. Heil
Voorzitter

D. Manné
Secretaris

P. de Boer
Penningmeester

U. Hofman
Lid

A.D. Keetlaer
Vicevoorzitter

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2021	2020
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Onroerende zaken	33.050	25.960
Zakelijke waarden	153.102	155.109
Vastrentende waarden	358.032	354.651
Derivaten	37.465	63.112
	581.649	598.832
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [2]	83	92
Vorderingen en overlopende activa [3]	2.937	3.173
Liquide middelen [4]	10.195	12.178
Totaal activa	594.864	614.275

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2021	2020
Stichtingskapitaal en reserves [5]	66.640	28.801
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [6]	487.120	520.485
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [7]	83	92
	487.203	520.577
Kortlopende schulden en overlopende passiva [8]	41.021	64.897
Totaal passiva	594.864	614.275

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [9]		
Directe beleggingsopbrengsten	9.648	8.144
Indirecte beleggingsopbrengsten	-7.638	48.058
Kosten van vermogensbeheer	-774	-518
	1.236	55.684
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [10]	15.423	13.300
Saldo van overdrachten van rechten [11]	441	-24
Pensioenuitkeringen [12]	-8.383	-8.108
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [13]		
Benodigde interest	2.781	1.498
Opbouw	-15.618	-13.546
Correctie beginstand	0	23
Overlevingskansen	366	614
Vrijval excassokosten	190	184
Uitkeringen	8.243	7.966
Waardeoverdrachten	-434	86
Afkoop	13	29
Mutatie voorziening toekomstige ziektegevallen	-162	-171
Wijziging marktrente	41.255	-67.356
Overgang UFR 2021	-3.938	0
Conversie	-5	-4
Prognosetafel en ervaringssterfte	0	13.469
Mutatie ANW Hiaat	105	86
Overige correcties	569	-815
	33.365	-57.937
Herverzekering [14]	-114	367

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2021	2020
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [15]	-716	-683
Overige baten en lasten [16]	4	4
Saldo van baten en lasten	41.256	2.603
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	44.673	4.039
Bestemmingsreserve	-3.417	-1.436
	41.256	2.603

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2021	2020
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	11.993	11.678
Uitkeringen uit herverzekering	130	864
Overgenomen pensioenverplichtingen	582	94
Overige	18	6
	12.723	12.642
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-8.381	-8.113
Overgedragen pensioenverplichtingen	-141	-118
Premies herverzekering	-244	-238
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-675	-717
	-9.441	-9.186
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	9.578	8.175
Verkopen en aflossingen beleggingen	209.057	260.197
	218.635	268.372
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-223.125	-282.394
Kosten van vermogensbeheer	-775	-518
	-223.900	-282.912
Mutatie beschikbare liquiditeiten	-1.983	-11.084
Saldo liquide middelen per 1 januari	12.178	23.262
Saldo liquide middelen per 31 december	10.195	12.178

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds Forbo, statutair gevestigd te Zaanstad is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van Forbo Flooring B.V., Forbo-Novilon B.V. en Forbo Eurocol Nederland B.V.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Pensioenfonds Forbo heeft bij de samenstelling van dit jaarverslag de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en BW2 Titel 9 toegepast.

Alle activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. Indien noodzakelijk voor vergelijkingsdoeleinden is de rubricering van de vergelijkende cijfers aangepast. Dit heeft echter geen invloed op het vermogen en/of resultaat.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt, schattingen maakt en veronderstellingen doet die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

Opname en verwijdering van een actief en/of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economische potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen.

Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum.

Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Onder geldmiddelen wordt conform de definitie in RJ 360 verstaan de kasmiddelen, de tegoeden op bankrekeningen, wissels en cheques, direct opeisbare deposito's en op korte termijn zeer liquide activa (beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen). Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Waardering Beleggingen

Vastgoedbeleggingen

Onder vastgoedbeleggingen zijn participaties in beursgenoteerde vastgoedmaatschappijen of niet beursgenoteerde vastgoedbeleggingsinstellingen opgenomen. Participaties in beursgenoteerde vastgoedmaatschappijen worden gewaardeerd tegen reële waarde, gebaseerd op de beurskoers per balansdatum.

Participaties in niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum, waarbij de onderliggende vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd op reële waarde die in de meeste gevallen is ontleend op basis van onafhankelijke taxatie, en in enkele gevallen aangevuld met schattingen van het management van het vastgoedfonds. Bij niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen worden periodieke analyses van resultaten uitgevoerd, evenals analyse van de gecontroleerde jaarrekeningen van de indirecte vastgoedbeleggingen, en vergelijking met de waardenopgaven van de fondsmanagers. Niet in alle gevallen zijn gecontroleerde jaarrekeningen beschikbaar voor vaststelling van de jaarrekening.

Aandelen

Ter beurze genoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de slotkoers op balansdatum. Niet aan een beurs genoteerde aandelenfondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van het fonds laatste afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de reële waarde.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde obligaties zijn gewaardeerd tegen de biedkoers op balansdatum inclusief de opgelopen interest ultimo jaar. Niet aan een beurs genoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van het fonds laatste afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de reële waarde. Leningen zijn gewaardeerd tegen actuele waarde op basis van de contante waarde van toekomstige kasstromen.

De deposito's zijn gewaardeerd tegen reële waarde op de balansdatum.

Inzake bank loans wordt vanaf boekjaar 2018 de waardering bepaald op basis van het laatst beschikbare statement van de externe manager met daarbij opgeteld de stortingen en onttrekkingen tot en met balansdatum.

Derivaten

Derivaten zijn gewaardeerd tegen reële waarde. Dit is de waarde waarvoor het contract nu kan worden afgewikkeld. De waarde wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

De ultimo jaar bestaande rechten en verplichtingen worden per derivatencontract gesaldeerd. Positieve posities (na saldering) uit hoofde van derivaten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd onder derivaten. Negatieve posities (na saldering) uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd onder verplichtingen uit hoofde van de beleggingen. Onder deze laatste post zijn ook creditposities uit hoofde van credit support annexen (CSA) verantwoord.

De CSA-contracten hebben betrekking op derivatencontracten. De openstaande vorderingen en verplichtingen van de derivatencontracten worden maandelijks per tegenpartij gesaldeerd. Bij een saldo boven de contractueel vastgestelde grens wordt er onderpand gestort c.q. ontvangen van de tegenpartij.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Onder liquide middelen worden de banktegoeden opgenomen welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Algemene reserve

Het jaarlijkse resultaat volgens de rekening van baten en lasten wordt –indien van toepassing in het betreffende boekjaar– toegevoegd aan de algemene reserve.

Bestemmingsreserve

De bestemmingsreserve zal worden aangesproken ter compensatie van een zich mogelijk voordoende opbouwkorting wanneer de feitelijke premie onvoldoende is om de beoogde opbouw te financieren in enig jaar.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen

De voorziening pensioenverplichtingen is vastgesteld als de contante waarde van de tijdsevenredig opgebouwde pensioenaanspraken. Voor de arbeidsongeschikte deelnemers is de voorziening pensioenverplichtingen gebaseerd op de te bereiken aanspraken.

De voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Sterfte

Prognosetafel AG2020. Deze tafel wordt toegepast rekening houdend met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking door toepassing van de Willis Towers Watson 2020 ervaringssterfte.

Rentevoet

Conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente per 31 december 2021 zoals gepubliceerd door DNB.

Rentetoevoeging

Onder nFTK is de benodigde rente gelijk aan de 1 jaars rente. Op basis van de DNB rentetermijnstructuur primo 2021 is deze gelijk aan -0,533%.

Kosten

Ter dekking van de toekomstige kosten is een opslag van 2,3% opgenomen op de voorziening.

Gehuwdheid

Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen elke deelnemer verondersteld een partner te hebben (onbepaald partnerpensioen met partnerfrequentie van 100%). Voor pensioengerechtigden wordt alleen een voorziening voor partnerpensioen berekend, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partner hebben (bepaald partnersysteem).

Leeftijdsverschil

Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw).

Zieke deelnemers

Voor deelnemers die op de balansdatum ziek zijn, is rekening gehouden met de verwachte toekomstige schadelast.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Deze voorziening is op dezelfde grondslagen gebaseerd als de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

Resultaatbepaling

Algemeen

De resultaten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering van activa en passiva. Kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de valutakoers van die dag. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verwerkt in het resultaat.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan: rente, dividend en soortgelijke opbrengsten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

Gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen, aandelen vastgoedmaatschappijen, obligaties, leningen op schuldbekentenis, valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Kosten vermogensbeheer

Onder de kosten vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen.

Transactiekosten

De transactiekosten (brokerkosten en beursbelastingen) van de beleggingstransacties zijn verdisconteerd in de kostprijs c.q. de opbrengstwaarde van de beleggingen. De transactiekosten zijn betrouwbaar vast te stellen. Voor de berekening wordt gebruik gemaakt van een spread op basis van de gemiddelde spread van het afgelopen kwartaal.

Premiebijdragen van (werkgevers en werknemers)

Premies worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd. Premiekortingen, extra premies en bijdrage aan de kosten worden verwerkt in de periode waarin aan de voorwaarden volgens de uitvoeringsovereenkomst wordt voldaan.

Saldo van overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend conform het pensioenreglement en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Mutatie technische voorziening pensioenverplichting voor risico pensioenfonds en deelnemer

Deze mutaties zijn toegelicht bij de betreffende post in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Herverzekeringen

De post herverzekeringen betreft het saldo van premies betaald aan de herverzekeraar en uitkeringen ontvangen uit hoofde van het herverzekeringscontract aan het fonds. De premies en uitkeringen worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Onttrekkingen beleggingen voor risico deelnemers

Deze mutaties zijn toegelicht bij de betreffende post in de toelichting op de staat van baten en lasten. Het betreft de onttrekking uit de beleggingen voor risico deelnemer in verband met toekenning van rechten.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Kostenresultaat

Het kostenresultaat betreft het verschil tussen kostenopslagen in de premie, de vrijgevallen excassokosten en de daadwerkelijke kosten van Pensioenfonds Forbo.

Beleggingsresultaat

Het beleggingsresultaat is het verschil tussen de som van de directe en indirecte beleggingsopbrengsten en de aangroei van de voorziening pensioenverplichtingen.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen/ Verstrekk- ingen	Verkopen aflossingen	Indirecte beleggings- opbrengsten	Stand ultimo 2021
Onroerende zaken					
Indirecte vastgoedbeleggingen	25.960	2.100	0	4.990	33.050
	25.960	2.100	0	4.990	33.050
Zakelijke waarden					
Beleggingsfondsen in aandelen	155.109	633	-31.800	29.160	153.102
Vastrentende waarden					
Vastrentende beleggingsfondsen	181.817	16.212	0	-1.402	196.627
Deposito's	0	59.791	-59.791	0	0
Leningen op schuldbekentenis	11.398	497	-85	-130	11.680
Obligaties	161.436	117.108	-121.388	-7.431	149.725
	354.651	193.608	-181.264	-8.963	358.032
Derivaten					
Valutatermijntransacties	1.429	0	3.782	-6.825	-1.614
Renteswaps	61.406	0	513	-26.040	35.879
	62.835	0	4.295	-32.865	34.265
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	598.555	196.341	-208.769	-7.678	578.449
Beleggingen (passiva zijde)					
Renteswaps	277				3.200
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds passiva zijde	277				3.200
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds activa zijde	598.832	196.341	-208.769	-7.678	581.649

Methodiek bepaling marktwaarde

De beleggingen zijn gewaardeerd op reële waarde. Niet voor alle beleggingsinstrumenten zijn frequente marktnoteringen beschikbaar. Dat levert een hoger risico op ten aanzien van de benadering van de waardering van een belegging. In onderstaande tabel is het totale belegd vermogen uitgesplitst naar vier niveaus van waardering. Dit betreft het belegd vermogen, inclusief de vorderingen en verplichtingen uit hoofde van beleggingen en de liquide middelen.

Level 1 - Genoteerde marktprijzen:

Directe marktwaardering, beursnotering in een actieve markt.

Level 2 - Onafhankelijke taxaties:

Beschikbare taxaties van derden.

Level 3 - Netto contante waarde:

Afgeleide marktwaardering, geen directe beursnotering van andere uit de markt waarneembare data dan wel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet-actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 4 - Andere methode / intrinsieke waarde:

Modellen en technieken, marktwaardebepaling niet gebaseerd op markt dat maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

De investeringen in MN Fondsen en andere fondsen welke onderliggende beleggingen hebben in aandelen en vastrentende waarden zijn in de level verdeling opgenomen onder andere methode/ intrinsieke waarde. Uitgangspunt hierbij is dat de waardering niet door MN, maar door de onderliggende beleggingsfondsen zelf gebeurt.

Voor de waardering van de derivaten wordt gebruik gemaakt van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen die worden gevuld met marktconforme parameters. De toekomstige kasstromen van de rentederivaten worden contant gemaakt tegen de EONIA curve. De verwachte kasstromen van de valutaderivaten worden contant gemaakt tegen de relevante yieldcurve van de betrokken valuta.

In onderstaande tabel is aangegeven op welke manier de marktwaarden zijn afgeleid.

Categorie	Genoteerde markt- prijzen	Onaf- hankelijke taxaties	Netto contante waarden	Andere methoden/ intrinsieke waarde	Stand ultimo 2021
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	33.050	33.050
Zakelijke waarden	0	0	0	153.102	153.102
Vastrentende waarden	149.725	0	11.680	196.627	358.032
Derivaten	0	0	34.265	0	34.265
Subtotaal belegd vermogen	149.725	0	45.945	382.779	578.449

Onderstaande tabel geeft de levelindeling van vorig verslagjaar weer.

Categorie	Genoteerde markt- prijzen	Onaf- hankelijke taxaties	Netto contante waarden	Andere methoden/ intrinsieke waarde	Stand ultimo 2020
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	25.960	25.960
Zakelijke waarden	0	0	0	155.109	155.109
Vastrentende waarden	161.436	0	11.398	181.817	354.651
Derivaten	0	0	62.835	0	62.835
Totaal belegd vermogen	161.436	0	74.233	362.886	598.555

	2021	2020
[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	92	91
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-9	1
Stand per 31 december	83	92
Een klein deel van de totale pensioenverplichtingen van het fonds is herverzekerd bij ElipsLife. Dit betreft ingegane partnerpensioenen. Tegenover dit deel van de pensioenverplichting staat een gelijkwaardige geactiveerde vordering op de herverzekeraar.		
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	2.791	2.778
Vorderingen u.h.v. uitkeringen	0	2
Beleggingsdebiteuren	61	349
Lopende interest en nog te ontvangen dividend		
– Derivaten	90	47
– Banken	-5	-3
Subtotaal lopende interest en nog te ontvangen dividend	85	44
Totaal vorderingen en overlopende activa	2.937	3.173

De vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

[4] Liquide middelen

ING Bank N.V.
ASN Bank
Depotbanken

2021	2020
2.538	1.939
0	358
7.657	9.881
10.195	12.178

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.
Op de rekening van de ING Bank is een 'intraday' kredietfaciliteit afgegeven van € 800.000.

[5] Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal

0 0

Algemene reserve

Stand per 1 januari
Correctie beginbalans
Mutatie boekjaar
Saldobestemming boekjaar

25.384 22.780
0 1
-3.417 -1.436
44.673 4.039

Stand per 31 december

66.640 25.384

Totaal eigen vermogen

66.640 25.384

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt
Het vereist eigen vermogen bedraagt
De dekkingsgraad is
De beleidsdekkingsgraad is

20.285 104,2% 21.739 104,2%
82.686 117,0% 85.049 116,3%
113,7% 104,9%
109,8% 98,6%

Bestemmingsreserve

Stand per 1 januari
Onttrekking boekjaar

3.417 4.853
-3.417 -1.436

Stand per 31 december

0 3.417

De dekkingsgraad is als volgt berekend: aanwezig vermogen gedeeld door de technische voorzieningen voor risico fonds. Hierbij bestaat het aanwezig vermogen uit de algemene reserves plus de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds. De technische voorzieningen bestaan uit de totale technische voorzieningen voor risico fonds plus het herverzekeringsdeel.

De berekening is als volgt:

$$(66.640 + 487.120 + 83) / (487.120 + 83) \times 100\% = 113,68\%$$

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de 12 voorafgaande maandeindedekkingsgraden.

Technische voorzieningen

[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

	2021	2020
Stand per 1 januari	520.485	462.548
Correctie beginstand	0	-23
Benodigde interest	-2.781	-1.498
Opbouw	15.618	13.546
Overlevingskansen	-366	-614
Vrijval excassokosten	-190	-184
Uitkeringen	-8.243	-7.966
Waardeoverdrachten	434	-86
Afkoop	-13	-29
Mutatie voorziening toekomstige ziektegevallen	162	171
Wijziging marktrente	-41.255	67.356
Overgang UFR 2021	3.938	0
Conversie	5	4
Prognosetafel en ervaringssterfte	0	-13.469
Mutatie ANW Hiaat	-105	-86
Overige correcties	-569	815

Stand per 31 december	487.120	520.485
------------------------------	----------------	----------------

[7] Overige voorzieningen

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Stand per 1 januari	92	91
Mutatie	-9	1

Stand per 31 december	83	92
------------------------------	-----------	-----------

Totaal technische voorziening voor risico pensioenfonds

	487.203	520.577
--	----------------	----------------

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd:

- Actieve deelnemers	277.782	306.896
- Gewezen deelnemers	76.565	80.882
- Pensioengerechtigden	131.015	131.120
- Voorziening zieken	1.841	1.679

487.203	520.577
----------------	----------------

De technische voorziening voor risico pensioenfonds is langlopend van aard.

	2021	2020
[8] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Credit support annex verplichtingen	36.010	62.850
Derivaten negatieve posities	3.200	277
Interest vastrentende waarden	1.252	1.281
Beleggingscrediteuren	90	75
Belastingen en sociale premies	177	168
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	148	106
Niet opgevraagde pensioenen	64	58
Uitkeringen	2	0
Vooruitontvangen inkoopsommen	78	82
	41.021	64.897

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Met vermogensbeheerder MN en pensioenbeheerder AZL zijn meerjarige contracten afgesloten. Het contract met MN is binnen 6 maanden opzegbaar door het pensioenfonds. De contractwaarde van het contract met MN over deze 6 maanden bedraagt € 465. Het contract met AZL is binnen 6 maanden opzegbaar door het pensioenfonds. De contractwaarde van het contract met AZL over deze 6 maanden bedraagt € 125.

Verbonden Partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen van het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders, met uitzondering van de externe bestuurder, nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Gebeurtenissen na balansdatum

UFR

De technische voorzieningen in de jaarrekening zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Sinds 30 september 2012 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). Deze werd in eerste instantie gebaseerd op de door verzekeraars gehanteerde UFR van 4,2%, echter sinds juli 2015 op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate. Naar aanleiding van het advies van de Commissie Parameters op 12 juni 2019, wordt deze methode aangepast. De belangrijkste wijziging is dat bij de toegroei naar de UFR meer gewicht wordt gegeven aan de marktrente. Daarnaast vindt toegroei naar de UFR vanaf een later moment plaats, pas vanaf looptijd 30 in plaats van vanaf looptijd 20. DNB heeft aangekondigd om de toegroei naar de nieuwe gewichten geleidelijk te implementeren vanaf 1 januari 2021. Deze toegroei wordt in vier gelijke stappen doorgevoerd. Het effect op de dekkingsgraden zal dus de komende jaren geleidelijk optreden. De effecten van de stapsgewijze invoering van de nieuwe UFR-parameters zijn opgenomen in de volgende tabel.

	Huidig	2022	Vanaf
(x € 1.000)	75% UFR/ 25% nUFR	50% UFR/ 50% nUFR	2024 100% nUFR
Vermogen	553.843	553.843	553.843
TV	487.203	491.305	500.032
Eigen vermogen	66.640	62.538	53.811
Actuele dekkingsgraad	113,7%	112,7%	110,8%

Rusland-Oekraïne-conflict

Sinds eind februari 2022 is er een oorlog gaande in Oekraïne. Er is sprake van een grote humanitaire ramp. De oorlog heeft gevolgen voor de economie en de financiële markten, ook op langere termijn. De oorlog heeft direct gevolgen voor de voedsel- en energiemarkten en zal mogelijk voor een toenemende inflatie zorgen.

Ons fonds belegt al jaren niet in Russische staatsobligaties, maar er zit wel een klein deel Russische aandelen in onze portefeuille. In lijn met onze bewuste selectiestrategie zullen de Russische aandelen die te linken zijn aan de Russische staat al per 1 april uit de portefeuille verdwijnen. Daarnaast heeft het bestuur besloten om ook de andere aandelen in Russische bedrijven (die niet in handen zijn van de staat), te verkopen zodra dat kan. Op dit moment is het nog niet mogelijk als buitenlandse aandeelhouder om deze aandelen te verkopen op de Russische beurs.

Uit solidariteit met Oekraïne is besloten om onze beleggingen in Oekraïense bedrijven niet te verkopen, ondanks dat deze in waarde dalen. Ook dit is een zeer klein aandeel van onze totale portefeuille. Het bestuur volgt periodiek de ontwikkelingen op de financiële markten en de gevolgen hiervan voor de beleggingsportefeuille.

Deelnemers

Pensioenfonds Forbo heeft geen deelnemers in één van de betrokken landen wonen. Er wordt geen pensioen overgemaakt naar een bank die getroffen is door de sancties.

Cybercrime

De kans op een cyberaanval is vanwege de oorlog toegenomen. Daarom is de beveiliging van onze systemen opgevoerd. Zo beschermen we de gegevens van onze deelnemers nog beter.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden, Raad van Toezicht en verantwoordingsorgaan

Betaalde vergoedingen bestuur, Visitatie en/of VO

	2021	2020
Bestuursvergoedingen ¹⁾	29	43
Vergoedingen Visitatiecommissie	17	13
Totaal	46	56

Personeel

Gedurende het boekjaar 2021 had Pensioenfonds Forbo evenals vorig boekjaar geen personeelsleden in dienst.

[9] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

Zakelijke waarden	633	907
Vastrentende waarden	6.379	4.890
Derivaten	2.650	2.353
Overige opbrengsten	-14	-6

Totaal directe beleggingsopbrengsten	9.648	8.144
---	--------------	--------------

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onroerende zaken	4.990	-651
Zakelijke waarden	29.160	11.519
Vastrentende waarden	-8.963	3.335
Derivaten	-32.865	34.010
Overige opbrengsten	40	-155

Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	-7.638	48.058
---	---------------	---------------

1) Dit betreffen de vergoedingen aan de bestuurder namens de pensioengerechtigden. De overige bestuursleden ontvangen geen vergoeding.

	2021	2020
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerkosten	-533	-445
Overig	-197	-23
Advieskosten vermogensbeheer	-44	-50
Totaal kosten vermogensbeheer	-774	-518
De directe kosten vermogensbeheer omvatten de zichtbare ('directe') kosten die het fonds op factuurbasis betaalt. De kosten zijn, indien mogelijk, toegerekend aan de verschillende beleggingscategorieën (zie tabel hieronder). De transactiekosten zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. De transactiekosten kunnen niet betrouwbaar worden vastgesteld, omdat deze verrekend zijn in de aan- en verkoopprijzen. Voor de advieskosten vermogensbeheer ontvangt het fonds eveneens facturen.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen	1.236	55.684

Kosten vermogensbeheer

Beleggingscategorie	Beheer- vergoeding in jaar- rekening	Performance fee in jaar- rekening	Transactie- kosten in jaar- rekening	Overige kosten in jaar- rekening	Totaal
Vastgoed	0	0	0	0	0
Aandelen	0	0	0	0	0
Vastrentende waarden	222	0	0	0	222
Overige beleggingen	0	0	0	0	0
Fiduciar kosten	311	0	0	0	311
Kosten bewaarloon	0	0	0	197	197
Totaal	533	0	0	197	730

De kosten van de accountantscontrole in verband met het vermogensbeheer worden vergoed door Mn en zijn derhalve niet opgenomen in de beleggingskosten.

Aansluiting met de totale kosten vermogensbeheer

Kosten vermogensbeheerders (staat van baten en lasten)
Kosten direct ten laste van de beleggingsrendementen

2021	2020
-730	-468
-1.174	-1.400
-1.904	-1.868

Een specificatie van de totale kosten vermogensbeheer is terug te vinden in het bestuursverslag.

[10] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De feitelijke premie over boekjaar 2021 bedraagt € 11,6 miljoen (2020: € 11,6 miljoen), wat bestaat uit € 3,9 miljoen werknemerspremie en € 7,7 miljoen werkgeverspremie. De kostendekkende premie bedraagt € 19,9 miljoen (2020: € 17,9 miljoen).

Pensioenpremie werkgevers en werknemers
Correctie voorgaand boekjaar
Inkoopsommen

2021	2020
11.596	11.636
14	0
396	228
12.006	11.864
Onttrekking premiedepot	1.436
15.423	13.300
Kostendekkende premie	17.858
Gedempte kostendekkende premie	9.566
Feitelijke premie	11.636
De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:	
– Actuarieel benodigd	14.837
– Opslag in stand houden vereist vermogen	2.522
– Opslag voor uitvoeringskosten	499
19.940	17.858
De gedempte premie is als volgt samengesteld:	
– Actuarieel benodigd	5.636
– Opslag in stand houden vereist vermogen	958
– Opslag voor uitvoeringskosten	499
– Opslag voor toekomstige toeslagverlening	2.473
13.272	9.566

Bij de bepaling van de aan het boekjaar toe te rekenen premie is rekening gehouden met verleende premiekortingen en/of toeslagen. In beide boekjaren is geen korting verstrekt.

[11] Saldo van overdrachten van rechten

Overgenomen pensioenverplichtingen
Overgedragen pensioenverplichtingen

	2021	2020
	582	94
	-141	-118
	441	-24
	2021	2020
[12] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-6.458	-6.123
Partnerpensioen	-1.757	-1.810
Wezenpensioen	-24	-31
Subtotaal	-8.239	-7.964
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-13	-26
Overige uitkeringen ¹⁾	-131	-118
Subtotaal	-144	-144
Totaal pensioenuitkeringen	-8.383	-8.108

¹⁾ Zijnde voornamelijk ANW-hiaat pensioen

[13] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

	2021	2020
Benodigde interest	2.781	1.498
Opbouw	-15.618	-13.546
Correctie beginstand	0	23
Overlevingskansen	366	614
Vrijval excassokosten	190	184
Uitkeringen	8.243	7.966
Waardeoverdrachten	-434	86
Afkoop	13	29
Mutatie voorziening toekomstige ziektegevallen	-162	-171
Wijziging marktrente	41.255	-67.356
Overgang UFR 2021	-3.938	0
Conversie	-5	-4
Prognosetafel en ervaringssterfte	0	13.469
Mutatie ANW Hiaat	105	86
Overige correcties	569	-815
	33.365	-57.937

[14] Herverzekering

Premies herverzekering	-244	-238
Uitkeringen uit herverzekering	130	605
	-114	367

	2021	2020
[15] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Bestuur	-29	-43
Administratie	-381	-336
Accountant (controle jaarrekening)	-37	-41
Accountant (andere diensten)	0	0
Actuaris	-163	-184
Overige kosten	-106	-79
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-716	-683
[16] Overige baten en lasten	4	4
Saldo van baten en lasten	41.256	2.603

	2021	2020
Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten		
Correctie beginstand	0	23
Beleggingen / marktrente	4.017	57.182
Wijzigingen rentetermijnstructuur	37.317	-67.356
Premies	-2.140	-2.249
Waardeoverdrachten	7	62
Kosten	0	0
Uitkeringen	-3	2
Overlevingskansen	2.240	1.908
Overgang nieuwe grondslagen	-5	13.465
Andere oorzaken	-177	-434
	41.256	2.603

Resultaatbestemming

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2021 als volgt te verdelen:

	2021
	x € 1.000
Algemene reserve	44.673
Bestemmingsreserve	-3.417
	41.256

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het vereist eigen vermogen in het Actuarieel Rapport is de risicoparagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (lookthrough-principe) en wordt er rekening gehouden met recente ontwikkelingen zoals het gebruik van de meest recente UFR en de aangepaste definitie van de (beleids)dekkingsgraad en vereiste dekkingsgraad. Laatstgenoemde impliceert dat bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad en vereiste dekkingsgraad vanaf het jaarwerk van 2015 rekening gehouden dient te worden met het totale vermogen en de totale technische voorziening. In de risicoparagraaf worden de afzonderlijke risico's van het vereist eigen vermogen gerelateerd aan de voorziening voor risico fonds. De impact van de aangepaste berekeningsmethodiek wordt afzonderlijk getoond. Onder het nieuwe FTK zijn de voorschriften voor de berekening van het vereist eigen vermogen aangescherpt en wordt getoetst op basis van het vereist eigen vermogen gebaseerd op de strategische verdeling. De impact van de afzonderlijke risico's wordt tevens getoond voor het feitelijk vereist eigen vermogen omdat de vereiste dekkingsgraad op basis van de feitelijke verdeling in het nieuwe FTK onder andere een belangrijke rol speelt bij de korte termijn risicohouding van het fonds.

Aansluiting beleggingen t.b.v. de risicoparagraaf:

Categorie	Stand ultimo 2021	Liquide middelen	Over- lopende posten en interest	Stand risico paragraaf obv look through 2021
Onroerende zaken	33.050	0	0	33.050
Zakelijke waarden	153.102	0	0	153.102
Vastrentende waarden	358.032	0	-1.252	356.780
Overige beleggingen	34.265	7.657	-35.949 ¹⁾	5.973
Totaal	578.449	7.657	-37.201	548.905

1) De overlopende posten -35.949 m.b.t. de beleggingen bestaan uit:
 Beleggingsdebiteuren 61
 Lopende interest derivaten 90
 Credit support annex verplichtingen -36.010
 Derivaten overige verplichtingen 0
 Beleggingscrediteuren 90

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Eind 2016 wordt geen rekening meer gehouden met eventuele additionele risico's. Hieromtrent heeft afstemming plaats gevonden met bestuur, waarmerkend actuaris en DNB. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2021 van 117,0% en 2020 van 116,3%.

	2021		2020	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	6.655	1,4	2.299	0,4
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	52.357	10,7	55.640	10,7
Valutarisico (S3)	18.151	3,7	19.179	3,7
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	34.803	7,1	36.276	7,0
Verzekeringstechnisch risico (S6)	14.933	3,1	16.100	3,1
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	1.196	0,2	1.362	0,3
Diversificatie-effect	-45.409	-9,2	-45.807	-8,9
Vereist eigen vermogen	82.686	17,0	85.049	16,3
Aanwezige dekkingsgraad (exclusief bestemmingsreserves)		113,7		104,9
Beleidsdekkingsgraad		109,8		98,6
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,2		104,2
Strategisch vereiste dekkingsgraad		117,0		116,3
Feitelijk vereiste dekkingsgraad		118,2		117,4
Reële dekkingsgraad		88,6		80,5

De beleidsdekkingsgraad van Pensioenfonds Forbo is per 31 december 2021 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds in een tekort verkeert. In boekjaar 2021 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 109,8%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2020 van 98,6%, is de beleidsdekkingsgraad gestegen met 11,2%-punt.

Renterisico (S1)

Pensioenfonds Forbo kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

De daling van de rentestanden die worden gehanteerd bij de berekeningen van de voorziening pensioenverplichtingen (eind 2021: 0,6% ten opzichte van eind 2020: 0,2%) leidt tot een daling van de Voorziening pensioenverplichtingen (in 2021: € 41.255).

De beleggingen, gewaardeerd tegen marktwaarde, zijn in meer of mindere mate gerelateerd aan ontwikkelingen van de rentestanden. Door de periodieke afstemming van beide ontwikkelingen wordt de dekkingsgraad nauwgezet gemonitord. Deze rentegevoeligheid is één van de actoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie en de duratie van de portefeuilles. Door deze swaps wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden verlengd.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief derivaten) 17,20 (2020: 21,39)

Duratie van de pensioenverplichtingen 21,0 (2020: 21,6)

Het pensioenfonds dekt strategisch 57% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

Hoogte buffer

De buffer voor het renterisico moet een daling van de rentetermijnstructuur, de rente waarmee de verplichtingen contant worden gemaakt, kunnen opvangen. De benodigde buffer voor het renterisico bedraagt dientengevolge € 6.655 (1,4%).

Aandelen- en vastgoed risico (S2)

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen en vastgoed in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2021		2020	
	€	%	€	%
Verdeling aandelen en vastgoed per categorie:				
Aandelenfonds Europa	45.751	24,5	45.257	25,0
Aandelenfonds Noord-Amerika	59.771	32,1	54.765	30,2
Aandelenfonds Verre Oosten	9.469	5,1	10.640	5,9
Aandelenfonds Emerging Markets	38.111	20,5	44.447	24,5
Vastgoedfonds Europa	33.050	17,8	25.960	14,3
	186.152	100,0	181.069	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het aandelen en vastgoedrisico wordt hiervan afgeleid en bedraagt € 52.357 (10,7%).

Valutarisico (S3)

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van SPF in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. SPF loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. SPF kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Afdekking van het valutarisico vindt plaats via derivatencontracten. De belangrijkste valutarisico's die SPF loopt zijn risico's m.b.t. de Amerikaanse dollar, Britse pond en de Japanse yen.

	31 december 2021		31 december 2021	
	Voor derivaten	Valuta- derivaten	Na derivaten	Reële waarde
	€	€	€	€
Euro	347.925	89.852	437.777	-1.614
Amerikaanse dollar	91.357	-62.677	28.680	0
Britse pound sterling	24.636	-23.309	1.327	0
Japanse yen	3.805	-3.866	-61	0
Overige	81.182	0	81.182	0
	548.905	0	548.905	-1.614

	31 december 2020		31 december 2020	
	Voor derivaten	Valuta- derivaten	Na derivaten	Reële waarde
	€	€	€	€
Euro	349.766	81.890	431.656	1.428
Amerikaanse dollar	88.660	-59.211	29.449	0
Britse pound sterling	18.130	-18.013	117	0
Japanse yen	4.734	-4.666	68	0
Overige	83.336	0	83.336	0
	544.626	0	544.626	1.428

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De vereiste buffer voor valutarisico bedraagt in totaal € 18.151 (3,7%).

Grondstoffenrisico (S4)

De omvang van de buffer voor het grondstoffenrisico moet dusdanig zijn dat een waardedaling van 35% kan worden opgevangen voor dat deel van de portefeuille dat in grondstoffen (commodities) is belegd. Aangezien het fonds geen beleggingen heeft in grondstoffen, bedraagt de vereiste buffer voor het grondstoffenrisico 0.

Kredietrisico (S5)

Voornamelijk wordt belegd via fondsen die aan de hand van mandaten gemanaged worden. Een van de aspecten daarbij is het beheersen van kredietrisico's. Bij het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van

standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

De samenstelling van de vastrentende waarden (inclusief lopende interest) kan als volgt worden samengevat.

	2021				2020			
			Modified spread duration	Credit spread			Modified spread duration	Credit spread
	€	%	%	%	€	%	%	%
Langlopende Europese obligaties	93.288	26,1	13,4	-0,4	98.770	28,0	14,3	-0,2
Bedrijfsobligaties	97.591	27,4	5,3	0,5	88.828	25,1	5,3	0,5
Emerging Markets obligaties	45.462	12,7	6,8	4,4	45.465	12,9	7,5	4,2
Onderhandse leningen	10.841	3,0	5,2	1,7	10.536	3,0	6,1	2,7
Vastrentend-hoogrentend US obligaties	17.242	4,8	3,5	2,9	15.391	4,4	3,1	3,3
Vastrentend-hoogrentend EU obligaties	18.398	5,2	3,7	3,5	17.806	5,0	3,6	3,2
Bankleningen	17.931	5,0	4,1	4,1	14.325	4,1	4,0	4,0
Kortlopende staatsobligaties	56.026	15,7	0,4	0,1	62.249	17,6	0,4	-0,1
	356.780	100,0			353.370	100,0		

De creditspread is een maatstaf voor kredietrisico en geeft de opslag aan die de markt vraagt boven de risicovrije rente.

Des te hoger deze opslag, des te hoger de markt het kredietrisico op een partij beoordeelt en des te hoger de vergoeding (de spread) is die de markt wil ontvangen voor het nemen van dit kredietrisico. De credit spread is bepaald ten opzichte van de relevante swapcurves in de desbetreffende valuta van de obligatie.

De durations en credit spreads van Europese staatsobligaties, langlopende obligaties en bedrijfsobligaties zijn specifiek bepaald voor deze beleggingsfondsen. Voor alle overige vastrentende waarden (overige beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles) zijn deze gegevens op basis van benchmarks vastgesteld.

De Langlopende Europese obligaties zijn uitgegeven door de landen Duitsland, Nederland, Oostenrijk, Frankrijk en Finland en luiden in EUR.

De Emerging Markets obligaties zijn uitgegeven door landen in opkomende regio's zoals Latijns Amerika, Azië, Pacific en Afrika.

De Vastrentend-hoogrentende portefeuille bestaat uit hoogrentende obligaties uitgegeven door het bedrijfsleven.

De hoogrentende obligaties hebben over het algemeen een lagere rating dan "Investment grade".

De bankleningen zijn, in tegenstelling tot bedrijfsobligaties, leningen aan bedrijven met duidelijke convenanten en/of onderpand. Vanwege het onderpand zijn bankleningen vergeleken met een 'gewone' obligatie van hetzelfde bedrijf minder risicovol aangezien bankleningen hoger in de kapitaalstructuur staan. Dit geeft bankleningen een betere uitgangspositie in het geval van faillissement of herstructurering ten opzichte van andere schuldeisers en met name aandeelhouders.

Deposito's en kortlopende staatsobligaties worden aangehouden om tijdelijke overtollige liquide middelen kortstondig uit te zetten.

Het kredietrisico wordt primair beperkt door te beleggen in bedrijven of staten met een hoge kredietwaardigheid.

De verdeling van de vastrentende waarden naar creditrating is als volgt:

	2021	2020
	%	%
AAA	30,1	30,0
AA	12,2	11,8
A	12,7	15,3
BBB	21,2	21,0
Lager dan BBB	20,1	17,9
Geen rating	3,7	4,0
	100,0	100,0

De looptijd van de vastrentende waarden is als volgt:

	2021	2020
	%	%
0 tot 3 jaar	93.369 26,2	93.571 26,5
3 tot 5 jaar	55.453 15,5	46.973 13,3
5 tot 10 jaar	91.692 25,7	90.127 25,5
10 tot 20 jaar	89.241 25,0	93.158 26,4
Langer dan 20 jaar	27.025 7,6	29.541 8,4
	356.780 100,0	353.370 100,0

	2021		2020	
	%		%	
De samenstelling van de onderhandse leningen (inclusief lopende interest) kan als volgt worden samengevat:				
Financiële instellingen	283	2,6	326	3,1
Overige	10.558	97,4	10.210	96,9
	10.841	100,0	10.536	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer van € 34.803 (7,1%).

Verzekeringstechnische risico (S6)

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

In verband met het langlevensrisico wordt aanvullend boven het hanteren van de prudente grondslagen, de Voorziening toekomstige sterfteontwikkeling gevormd.

De vereiste buffer voor verzekeringstechnisch risico dient ter onverwachtse schokken ten aanzien van de levensverwachting en bestaat uit het procesrisico, de TSO (onzekerheid in de sterftetrend) en de NSA (stochastische onzekerheid).

Hoogte buffer

Toepassing van het bovenstaande leidt tot een buffer van € 14.933 (3,1%).

Concentratierisico (S8) en prijsrisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor concentratierisico (S8) gelijkgesteld aan 0%.

Het prijsrisico (marktrisiko) is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door spreiding naar regio en sector.

	2021		2020	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden en vastgoedbeleggingen				
<i>Verdeling aandelen en vastgoedbeleggingen per regio:</i>				
Aandelen Europa	45.751	24,5	45.257	25,0
Aandelen Noord-Amerika	59.771	32,1	54.765	30,3
Aandelen Verre Oosten	9.469	5,1	10.640	5,9
Aandelen Emerging Markets	38.111	20,5	44.447	24,5
Vastgoedfonds Europa	33.050	17,8	25.960	14,3
	186.152	100,0	181.069	100,0
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Financiële instellingen	23.463	15,3	22.755	14,7
Handels- en industriële ondernemingen	16.928	11,1	15.881	10,2
Overheid	0	0,0	0	0,0
Energie	7.406	4,8	7.062	4,6
Technologie	27.591	18,0	24.791	16,0
Consumentengoederen	48.791	31,9	47.742	30,8
Communicatie	13.950	9,1	18.835	12,1
Materialen	8.829	5,8	10.504	6,8
Overige	6.144	4,0	7.539	4,9
	153.102	100,0	155.109	100,0
Concentratierisico vastrentende waarden				
Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van de totale beleggingen in vastrentende waarden:				
Duitse staat	67.705	19,0	59.735	11,0
Nederlandse staat	37.161	10,4	44.952	8,3
Oostenrijkse staat	16.566	4,6	13.015	2,4

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Securities lending

Binnen een aantal MN Services Beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds belegt, worden stukken (aandelen en obligaties) uitgeleend. Voor het uitlenen van deze stukken ontvangen de betreffende beleggingsfondsen collateral als onderpand. De opbrengsten van het uitlenen van de stukken worden binnen het betreffende beleggingsfonds herbelegd. Deze opbrengsten hebben een positief effect op de participatiewaarde van het beleggingsfonds. Het onderpand heeft een gemiddelde waarde van 104,7% (2020: 105,1%) van de uitgeleende stukken. Het Stichting Pensioenfonds Forbo aandeel in de waarde van het ontvangen onderpand was op jaareinde € 8.644.344.

Verstrekt en ontvangen onderpand

Het pensioenfonds heeft eind 2021 € 36.010 (2020: € 62.850) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van de positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Daarnaast heeft het fonds € 0 (2020: € 190) aan obligaties ontvangen en € 1.040 (2020: € 0) aan onderpand in stukken verstrekt. Per saldo heeft het fonds een totaal onderpand ontvangen van € 34.970 (2020: € 63.040).

Uitbestedingsrisico

Voor de nadere toelichting van de beheersing van het uitbestedingsrisico verwijzen wij naar de risicoparagraaf in het bestuursverslag.

Liquiditeitsrisico

Onder liquiditeitsrisico wordt verstaan het risico dat er op enig moment onvoldoende liquide middelen in het fonds aanwezig zijn om aan de korte termijn verplichtingen te voldoen.

Het aandeel illiquide beleggingen van de totale beleggingen is in onderstaande tabel weergegeven:

	2021			2020	2019	2018	2017
	Totaal	Illiquide	Illiquide in %	Illiquide in %	Illiquide in %	Illiquide in %	Illiquide in %
Vastrentende waarden (inclusief lopende interest)	356.781	10.841	3,0	3,0	3,3	6,8	12,1
Zakelijke waarden	186.152	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	5.972	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	548.905	10.841	2,0	1,9	4,4	7,8	8,0

Onder illiquide vastrentende waarden zijn de onderhandse leningen opgenomen.

Operationeel risico

Het operationeel risico van het fonds omvat tevens het uitbestedingsrisico. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de risicoparagraaf in het bestuursverslag.

Actief beheer risico (S10)

Er worden binnen het standaardmodel geen voorschriften gegeven voor de vaststelling van het vereist vermogen voor actief beheer risico. Pensioenfondsen moeten in het standaardmodel zelf de omvang van het actief beheer risico adequaat vaststellen. DNB biedt de pensioenfondsen echter wel een methode als handreiking voor het maken van deze inschatting.

Het vereist eigen vermogen voor actief beheer risico wordt bepaald als het maximale verlies door actief beheer dat met een waarschijnlijkheid van 2,5% zal optreden. Het risicoscenario van actief beheer risico is vooralsnog alleen op het aandelenrisico (beursgenoteerde aandelen) van toepassing.

Hoogte buffer

De vereiste buffer voor actief beheer risico bedraagt dan € 1.196 (0,2%).

Beleggen in premie bijdragende ondernemingen

Het fonds heeft geen beleggingen in de aan het fonds gelieerde en premie bijdragende ondernemingen.

Totaal

Het bepalen van de vereiste solvabiliteit gebeurt door het samenvoegen van voornoemde buffereisen in de zogenoemde wortelformule. De benodigde buffer per risicocategorie is vastgesteld op basis van het afzonderlijke risico. De benodigde buffer voor alle risicocategorieën tezamen (op totaalniveau) is lager dan de som van de benodigde buffers per afzonderlijk risico. Dit komt omdat er bij de vaststelling van het vereist vermogen verondersteld wordt (conform het standaardmodel) dat de risico's onafhankelijk zijn van elkaar met uitzondering van een correlatie tussen de risico's op het gebied van rente (S1), zakelijke waarden (S2) en krediet (S5). Het verschil tussen de benodigde buffer op totaalniveau en de som van de benodigde buffers voor elk van de afzonderlijke risico's is gepresenteerd onder de term diversificatie.

Hieruit resulteert het VEV voor de evenwichtssituatie: € 82.686. In procenten dekkingsgraad betekent dit een vereiste dekkingsgraad van 117,0%.

Vastgesteld d.d 2 juni 2022 te Assendelft

Het bestuur

F.A. Heil

Voorzitter

D. Manné

Secretaris

P. de Boer

Penningmeester

U. Hofman

Lid

A.D. Keetlaer

Vicevoorzitter

Overige gegevens

Statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Forbo te Assendelft is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Forbo, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 2.746.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 137.300 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Forbo is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 2 juni 2022

drs. J.J.M. Tol AAG RBA
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Forbo

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Pensioenfonds Forbo te Zaanstad gecontroleerd.

Wij controleerden	Ons oordeel
De jaarrekening bestaande uit: 1. de balans per 31 december 2021; 2. de staat van baten en lasten over 2021; en 3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.	Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Forbo op 31 december 2021 en van het saldo van baten en lasten over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Forbo zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie ter onderbouwing van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.769.000. De materialiteit is gebaseerd op 0,5% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en reserves. Het pensioenvermogen en de dekkingsgraad van het pensioenfonds en de mogelijkheid om aan de verplichtingen naar haar deelnemers te voldoen, zijn belangrijke indicatoren voor de gebruiker van de jaarrekening. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 138.450 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte

Uitbesteding van processen aan dienstverleners

De stichting heeft het beheer van beleggingen uitbesteed aan Mn Services Vermogensbeheer B.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door Mn Services Vermogensbeheer B.V. en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Mn Services Vermogensbeheer B.V. en AZL N.V. in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE-3402 Type II)-rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen, beoordelen van de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2021 en het beoordelen van de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Mn Services Vermogensbeheer B.V. en AZL N.V.

Wij hebben gegevensgerichte werkzaamheden verricht op onder andere de beleggingsopbrengsten, premiebijdragen en uitkeringen. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen de beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen gecontroleerd aan de hand van brondocumentatie bij de stichting.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede processen en de aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemersgegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Schattingen in de waardering van de technische voorzieningen	Onze controleaanpak
De technische voorzieningen zijn een significante post op de balans van de stichting. De waardering van de technische voorziening komt tot stand op basis van een berekening van aanspraakgegevens van deelnemers en belangrijke schattingen. De technische voorzieningen worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen, zoals de door De Nederlandsche Bank ('DNB') gepubliceerde rentetermijnstructuur en de door het Actuariel Genootschap (AG) gepubliceerde levensverwachtingen (tafels). Deze tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting. De waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen zijn beschreven in het hoofdstuk "Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling" op pagina 69 en 70 van de jaarrekening. In verband met de complexe berekening en de significante schattingselementen is deze post een kernpunt voor onze controle.	Wij hebben de aan de voorziening ten grondslag liggende basisgegevens gecontroleerd, rekening houdend met NBA-handreiking 1120: <i>'Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfonds'</i>. Bij deze basisgegevens hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt. Verder hebben wij de toereikendheid van de technische voorzieningen beoordeeld door het toetsen van de door het bestuur gehanteerde uitgangspunten. Dit hebben wij onder andere gedaan door het beoordelen van de gehanteerde overlevingstafels, rekenrente, ervaringssterfte en kostenopslagen. Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij eveneens de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de door het bestuur ingeschakelde certificerend actuaris beoordeeld. Wij hebben bij de controle van de juistheid en toereikendheid van de technische voorzieningen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruik gemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2021. Hierbij hebben wij de redelijkheid van de aannames van het bestuur met betrekking tot de actuariële grondslagen beoordeeld en besproken met de certificerend actuaris. De gehanteerde grondslagen, zoals vermeld op pagina 69 en 70 van de jaarrekening en de hierbij behorende toelichtingen en veronderstellingen op pagina 70 hebben wij getoetst aan de hand van de vereisten van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Waardering en toelichting van niet- (beurs) genoteerde beleggingen	Onze controleaanpak
De beleggingen zijn een significante post op de balans van de stichting en worden gewaardeerd op marktwaarde. Door de stichting wordt voornamelijk belegd via Mn Services Vermogensbeheer B.V. Voor een groot gedeelte van de beleggingen wordt de actuele waarde bepaald op basis van de intrinsieke waarde per participatie voor de posities in fondsen. De waarderingsonzekerheid neemt toe bij de posities in niet-(beurs) genoteerde beleggingsfondsen doordat de waarde wordt ontleend aan de opgaven van fondsmanagers. Gezien de omvang van de post hebben wij dit als kernpunt geïdentificeerd in onze controle. De stichting heeft de waarderingsgrondslagen beschreven in het hoofdstuk "Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling" op pagina 68 en 69 van het jaarverslag.	Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen getoetst en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2021. Wij hebben controle-instructies gestuurd naar de accountant van de vermogensbeheerder Mn Services Vermogensbeheer B.V. waar de stichting voornamelijk via belegt. Wij hebben de ontvangen rapportages getoetst aan onze instructies en hebben de controlebevindingen op basis van onze eigen materialiteitsgrenzen geëvalueerd. De posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingen hebben wij getoetst aan de hand van recente, door een andere onafhankelijke accountant, gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de stichting ten opzichte van die van de fondsen waarin wordt belegd alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant. Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

C. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bestuur en organisatie
- het voorwoord;
- het meerjarenoverzicht;
- het verslag van het bestuur;
- het verslag van de visitatiecommissie;
- het verslag van het verantwoordingsorgaan;
- het verslag van de compliance officer;
- vooruitblik 2022;
- de overige gegevens;
- de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van Stichting Pensioenfonds Forbo vanaf de controle van het boekjaar 2021.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt

wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 2 juni 2022

BDO Audit & Assurance B.V.

namens deze,

W.J.P. Hoeve RA

Bijlagen

Overzicht belegd vermogen

(in duizenden euro)

	2021		2020	
	€	%	€	%
Onroerende zaken				
Indirecte vastgoedbeleggingen	33.050	5,6	25.960	4,3
	33.050	5,6	25.960	4,3
Zakelijke waarden				
Aandelenbeleggingsfondsen	153.102	26,1	155.109	25,5
	153.102	26,1	155.109	25,5
Vastrentende waarden				
Vastrentende beleggingsfondsen	196.627	33,5	181.817	29,9
Leningen op schuldbekentenis	11.680	2,0	11.398	1,9
Obligaties	149.725	25,5	161.436	26,5
	358.032	61,1	354.651	58,3
Derivaten en overige beleggingen				
Valutatermijncontracten	-1.614	-0,3	1.429	0,2
Swaps	35.879	6,1	61.406	10,1
	34.265	5,8	62.835	10,3
Liquide middelen				
Depotbanken	7.657	1,3	9.881	1,6
	7.657	1,3	9.88	11,6
Totaal belegd vermogen excl. vorderingen en schulden inzake beleggingen	586.106	100,0	608.436	100,0

	2021		2020	
	€	%	€	%
Lopende interest derivaten	90		47	
Lopende interest overige beleggingen	-5		-3	
Beleggingsdebiteuren	61		349	
Totaal vorderingen inzake beleggingen	146		393	
Lopende interest vastrentende waarden	-1.252		-1.281	
Credit support annex verplichtingen	-36.010		-62.850	
Beleggingscrediteuren	-90		-75	
Totaal schulden inzake beleggingen	-37.352		-64.206	
Totaal belegd vermogen incl. vorderingen en schulden inzake beleggingen	548.900		544.623	

Begrippenlijst

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Ook wel bedrijfsplan genoemd. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Actuaris

Een actuaris kan antwoord geven op de vraag wat de toekomst aan pensioenuitkeringen gaat kosten. De actuaris is bij uitstek degene die financiële risico's op de agenda plaatst en adequate oplossingen bedenkt.

Actuele waarde

De actuele waarde is voor beleggingen waarvoor dagelijks openbare prijzen worden vastgesteld, zoals aandelen en obligaties, de beurswaarde. Voor andere vastrentende waarden, zoals onderhandse leningen en hypotheekleningen, wordt de actuele waarde benaderd als de contante waarde van de toekomstige nettokasstromen. Als actuele waarde van de beleggingen in vastgoedfondsen wordt de intrinsieke waarde gehanteerd. Voor direct onroerend goed wordt de taxatiewaarde als actuele waarde gehanteerd.

ALM

Afkorting voor Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen activa en de passiva van een pensioenfonds. Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over zakelijke en vastrentende waarden.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de afgelopen 12 maandeinde-dekkingsgraden.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad wordt bepaald door de mate waarin het beschikbaar vermogen (BV) de voorziening opgebouwde rechten (VOR) overtreft, uitgedrukt in een percentage.

Een dekkingsgraad van 100% geeft aan dat het beschikbaar vermogen juist toereikend is om de voorziening opgebouwde rechten te dekken, terwijl een percentage lager dan 100 aangeeft dat er sprake is van onderdekking. Fondsen gaan in hun financiële opzet veelal van een minimumdekkingsgraad uit die ruim boven 100% ligt.

De Nederlandsche Bank (DNB)

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioenwet bewaakt.

Derivaten

Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende activa, referentieprijzen of indices. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten en rente- en valutaswaps.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: huur-, dividend- en renteopbrengsten van de beleggingen.

Duration

De gewogen gemiddelde looptijd van de kasstromen van een obligatie, waarbij weging geschiedt op basis van de contante waarde van iedere kasstroom. Duration is een graadmeter voor de rentegevoeligheid van een obligatie. In de regel: hoe langer de looptijd van een obligatie, hoe gevoeliger de koers van die obligatie voor renteveranderingen.

Franchise

In veel pensioenregelingen is een bepaald drempelbedrag opgenomen waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt omdat de AOW geacht wordt hierover pensioen te verlenen. Dit bedrag is veelal afgeleid van de uitkeringen krachtens de AOW en wordt dan 'franchise' genoemd.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijden- en invaliditeitsrisico's van deelnemers.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loonontwikkeling.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling, en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

Nominale waarde

De op het stuk (aandeel of obligatie) aangegeven waarde. Bij een koers van 100 (= 100%) is de prijs van het waardepapier gelijk aan de nominale waarde.

Overlevingstafels

Geven aan wat de levens- en sterftekansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland, afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaris.

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Vaak is dit het voor pensioen meetellende jaarsalaris minus de franchise.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarde wordt uitgegaan.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een verzekeringsmaatschappij of een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een pensioen of een aanspraak op pensioen, welke is gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven regeling, dan wel op incidentele basis wordt verleend.

Totaal rendement

Het totaal rendement van een belegging is samengesteld uit de koerswinst of het koersverlies (indirecte beleggingsopbrengsten) over de beschouwde periode, terwijl de directe beleggingsopbrengsten (dividend, rente, aflossingen, huur en dergelijke uitkeringen) meteen worden herbelegd en tijdsgewogen in het totaal rendement worden meegenomen. Het totaal rendement wordt uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen.

Vastrentende waarden

Hypotheek, leningen op schuldbekentenis en obligaties.

Verzekeringstechnische analyse

Ook wel actuariële analyse genoemd. In deze analyse wordt door de actuaire de invloed van opgetreden verschillen tussen de gehanteerde actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen verklaard.

Verzekeringstechnische risico's

Bij het verzekeren van pensioenaanspraken loopt een fonds een langlevensrisico voor het ouderdomspensioen als verzekerden langer leven dan volgens de gebruikte overlevingstafel wordt verwacht. Voor het nabestaandenpensioen loopt het fonds een kortlevensrisico als de verzekerden korter leven dan volgens de overlevingstafel wordt verwacht. Ook kan het invaliditeitsrisico worden gerekend tot de verzekeringstechnische risico's van fondsen.

Zakelijke waarden

Aandelen, converteerbare obligaties en onroerend goed(fondsen).